

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI
(EĞİTİMİN SOSYAL VE TARİHİ TEMELLERİ)**

**TÜRKİYE'DE EĞİTİM SENDİKALARI VE ETKİNLİKLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

**Hazırlayan
Esmâ BAŞ ALDATMAZ**

113230

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Tayyip DUMAN**

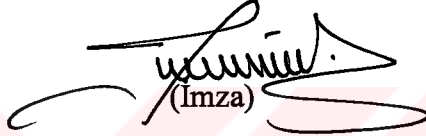
ANKARA - 2002

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

Esması BAS ALDATMAZ'ın ait
T¼RKİYE'DE EĞİTİM SENDİKALARI VE ETKİNLİKLE-
RİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ adlı

çalışma j¼rimiz tarafından

Eğitimin Sosyal Tarihi ve Temelleri Ana Bilim Dalında Y¼ksek
Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

(İmza)

Başkan Prof. Dr. Tayyip DUMAN

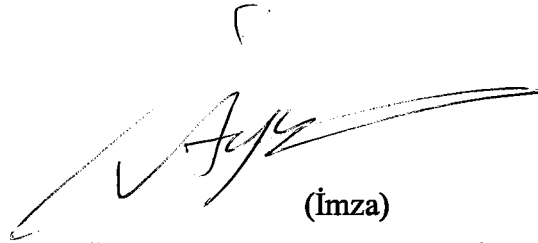
Akademik Unvanı, Adı Soyadı (Danışman)

(İmza)

¼ye Doç. Dr. Çağatay ÖZDEMİR

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

(İmza)

¼ye Yrd. Doç. Dr. Ayşe DEMİR BOLAT

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

ÖZET

Bu araştırma Türkiye’de mevcut eğitim iş kolu sendikaları, bu sendikaların eğitimin temel sorunlarına ilişkin görüşleri, yapılan faaliyet ve etkinliklerin değerlendirilmesi ve öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışma evrenini, beş eğitim işkolu sendikası (Türk Üniversite-Sen, Eğitim-Bir, Eğitim-Sen, Demokratik Eğitim-Sen ve Tem-Sen) ve Ankara ili sekiz merkez ilçe içinde bulunan ilköğretim okulu öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma evreninde mevcut eğitim sendikaları arasından bir örneklem seçimine gidilmediğinden örnekleme; beş eğitim sendikası oluşturmaktadır. Öğretmenlerin eğitim sendikalarına yönelik düşüncelerini belirlemek için, kademeli örneklem tekniği kullanılarak; Ankara ili merkez ilçelerinden Sincan, Mamak, Keçiören ve Çankaya ilçelerinde görev yapan toplam 143 öğretmen seçilmiştir.

Araştırma verileri, varolan durumu belirleyen eğitim işkolu sendikalarının tüzüklerinden, yayınlarından, bültenlerinden, basın açıklamalarından, bildirimlerinden ve sendika yöneticilerinin görüşlerinden yararlanılarak, öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla da, Kurt (1994) tarafından geliştirilen, ancak araştırmacı tarafından konuya uyarlanan anket aracılığıyla toplanmıştır. Anket iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölüm, kişisel bilgileri, ikinci bölüm ise, öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerini saptayıcı soruları içermiştir.

Öğretmenlerin, anketteki maddelere verdikleri cevapların yüzde ve frekansı alınmıştır. Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinde cinsiyete, medeni duruma ve mesleki kıdeme göre, anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için “Kay Kare (χ^2)” testi yapılmıştır. Ayrıca kay kare testinin uygulanmasında 2x2’ lik çapraz tablolarda serbestlik derecesinin (sd=1), belirtilen koşulu sağlamadığı

durumlarda “Fisher Tam Olasılık Testi” sonuçları dikkate alınmıştır. Anlamlı bir fark olup olmadığı .05 düzeyinde test edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar kısaca şöyledir:

1. 1990 yılında ilk öğretmen sendikasının kurulmasından sonra, yediye yükselen eğitim işkolu sendikaları, 25.6.2001 tarihinde 4688 sayılı “Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu” nun çıkmasından sonra beşe düşmüştür. Bunlar, Türk Eğitim-Sen, Eğitim-Bir, Eğitim-Sen, Demokrat Eğitim-Sen ve Tem-Sen’dir. Öğretim Elemanları Sendikası, yasanın çıkmasından sonra Eğitim-Sen ile birleşme, Türkiye Öğretim Elemanları Sendikası ise, faaliyetlerini dernek olarak yürütme kararı almıştır.

2. Uzun uğraşlar sonucu çıkarılan Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu, memurlara sendika kurma hakkı ve toplu görüşme hakkı tanırken, bu yasa grev hakkından ise söz edilmemiştir. Mevcut Eğitim işkolu Sendikaları grevli, toplu sözleşmeli ve memura siyaset yapma hakkı tanıyan bir yasa istemektedir.

3. Eğitim sendikaları, okullarda “Norm Kadro” uygulamasının ve ilköğretimin sekiz yıla çıkarılmasını desteklemekle beraber, uygulamalardan doğan problemlerin biran önce giderilmesini istemektedir.

4. Eğitim işkolu sendikaları, öğretmenlik mesleğinin kazançlı ve ayrıcalıklı bir meslek haline getirilmesini ve öğretmen yetiştirme işine gereken önemin verilmesini istemektedir.

5. Erkek öğretmenler, kadınlara göre sendikalara daha fazla oranda üye olmaktadır.

6. Öğretmenler, öğretmen sendikalarına grev ve toplu sözleşme hakkının tanınmasını istemektedir.

7. Sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunması görüşü, öğretmenler tarafından sendikalara üye olunmama nedenleri arasında, ilk sırada yer almaktadır.

8. Sendikaların düzenlemiş oldukları etkinliklere katılma durumunda, kıdemi 11-20 yıl olanlar çok sık, 21 yıl ve üzeri olanlar ara sıra katıldığını, kıdemi 10 yıl ve az olanlar hiç katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

9. Öğretmenler eğitim işkolunda kurulmuş sendikalardan, yalnızca öğretmenlerin üye olabildiği dört sendikayı tanımakta, diğerlerini ise tanımamaktadır.

ABSTRACT

This research studies unions on education branch of the work, their view points on basic problems of education, evaluation of activities carried out by the so called unions, and teachers' opinions on teachers unions.

The research field of this study is five education unions (Türk Eğitim-Sen, Eğitim-Bir, Eğitim-Sen, Demokrat Eğitim-Sen, and Tem-Sen) and teachers working of basic primary education schools in eight central towns in Ankara. In the field study, any model has not been selected from present education unions, thus, modeling comprises five education unions. In order to designate the opinions of teachers on education unions, totally 143 teachers who work basic primary education schools in Sincan, Mamak, Keçiören and Çankaya townships of Ankara have been selected by using degree modeling technique.

Research datum have been received by using regulations, publications, bulletins, press release, declarations of education unions, and opinions of administrators of unions by the questionnaire advanced by Kurt(1994) in order to determine the opinions of teachers and adapted to the research subject by the researcher of this study. Questionnaire comprises two parts. The first part includes personal knowledge, and also the second part includes questions determining the teachers' points of views on education unions.

The percent and frequency of answers to the questions given by the teachers have been calculated. The " Chi Square" was applied in order to determine whether there is a meaningful difference with regard to sex, marital status and professional rank as to teachers' points of views on educational unions.

Furthermore in the application of Chi Square Test, in the 2x2 crosswise tables, when freedom degree ($sd=1$) does not meet the mentioned condition, the

results of “Fisher Complete Probability Test” have been taken into consideration. That there is a meaningful difference has been tested on the level of .05.

The results which have been received from the research are briefly given below;

1- The first Educational Union was founded in 1990 and the number of them raised to seven, and after the enactment of “Public Officials Unions Act” on June 25, 2001 (Act number: 4688), the number of education unions have decreased to five. They are Türk Eğitim-Sen, Eğitim-Bir, Eğitim-Sen, Demokrat Eğitim-Sen and Tem-Sen. After the enactment of the above-mentioned Public Officials Unions Act, The Union of Education Staff decided to unite with Eğitim-Sen, and Turkish Union of Education Staff decided to maintain its activities as an “Association”.

2- The Act on Public Officials Union, which was enacted after long struggling, gives public officials right to found unions and right to collective negotiation, but does not give right to strike. However, the present Education Unions desire right to strike, right to collective bargaining and right to join political activities.

3- Educational Unions support the application of “Norm list of government officials”, and eight-year basic education, however, they want the problems to be solved.

4- Educational Unions wish that teaching profession should be profitable and a distinguished career, and importance be given to training teachers.

5- Man teachers become members of unions more than woman teachers.

6- Teachers, wish that right to collective bargaining should be given to the teachers' unions.

7- The opinion that unions should act more politically takes place in the first reason why teachers do not want to be members of the unions.

8- As regards joining the activities organized by unions, teachers who have 11-20 years of seniority join frequently, teachers who have 21 and more years of seniority join rarely, and teachers who have 10 and less years of seniority join rarely, and teachers who have 10 and less years of join seniority join never.

9- Teachers know only four unions founded on the education branch of work, but they do not know the others.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	İ
ABSTRACT	İV
İÇİNDEKİLER	Vİİ
TABLolar	XVİİ
ÖNSÖZ	XXİİ

BÖLÜM I

1. Giriş

1.1 Problem Durumu.....	1
1.1.1 Batı' da Sendikacılık.....	2
1.1.1.1 İngiltere' de Sendikacılığın Gelişimi.....	3
1.1.1.2 İngiltere'de Öğretmen Sendikacılığı.....	4
1.1.1.3 Fransa' da Sendikacılığın Gelişimi.....	5
1.1.1.4 Fransa' da Öğretmen Sendikacılığı.....	6
1.1.1.5 İsviçre' de Sendikacılığın Gelişimi.....	7
1.1.1.6 İsviçre' de Öğretmen Sendikacılığı.	9
1.1.1.7 K.K.T.C' de Sendikacılığın Gelişimi.....	10
1.1.1.8 K.K.T.C' de Öğretmen Sendikacılığı.	10
1.1.1.9 A.B.D.' de Sendikacılığın Gelişimi	11
1.1.1.10 A. B. D.' de Öğretmen Sendikacılığı.....	11
1.1.2 Türkiye' de Sendikacılık.....	12
1.1.2.1 Türkiye' de Sendikacılığın Gelişimi.....	12
1.1.2.2 İşçi Sendikacılığının Gelişimi.....	13
1.1.2.3 Memur Sendikacılığının Gelişimi.....	15
1.1.2.4 Türkiye' nin Onayladığı Uluslararası Sözleşmelerde Sendikal Haklar.....	19
1.1.2.5 Türkiye' de Öğretmen Örgütlenmesi	22

1.1.2.5.1 Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Öğretmen Örgütlenmesi	23
1.1.2.5.2 1923-1982 Arası dönemde Öğretmen Örgütlenmesi.....	25
1.1.3 1982 Anayasası'ndan Sonra Türkiye'de Eğitim Sendikaları.	30
1.2 Araştırmanın Amacı	31
1.3 Araştırmanın Önemi	32
1.4 Sayıtlılar.	32
1.5 Sınırlılıklar.....	33
1.6 Tanımlar.	33
1.7 Kısaltmalar	34
1.8 İlgili Araştırmalar	35

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Modeli.....	40
2.2 Evren ve Örneklem	40
2.3 Verilerin Toplanması	41
2.4 Verilerin Analizi.	42

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1 Türkiye' de Mevcut Eğitim İşkolu Sendikalarının Amaç, Yapı, İşleyiş ve Etkinlikleri	44
3.1.1 Türkiye Eğitim Öğretim Hizmetleri İşkolu Sendikası (Türk Eğitim-Sen)	44

3.1.1.1	Amaç.....	44
3.1.1.2	Örgüt Yapısı.....	46
3.1.1.3	İşleyiş.....	47
3.1.1.4	Etkinlikleri.....	47
3.1.2	Eğitimciler Birliği Sendikası (Eğitim-Bir)	48
3.1.2.1	Amaç.....	48
3.1.2.2	Örgüt Yapısı.....	50
3.1.2.3	İşleyiş.....	51
3.1.2.4	Etkinlikleri.....	52
3.1.3	Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim-Sen).....	52
3.1.3.1	Amaç.....	52
3.1.3.2	Örgüt Yapısı.....	54
3.1.3.3	İşleyiş.....	55
3.1.3.4	Etkinlikleri.....	56
3.1.4	Demokrat Eğitimciler Sendikası (Demokrat Eğitim- Sen).....	56
3.1.4.1	Amaç.....	57
3.1.4.2	Örgüt Yapısı.....	61
3.1.4.3	İşleyiş.....	61
3.1.4.4	Etkinlikleri.....	62
3.1.5	Tüm Eğitim Müfettişleri Sendikası (Tem-Sen)	63
3.1.5.1	Amaç.....	63
3.1.5.2	Örgütsel Yapı.....	65
3.1.5.3	İşleyiş.....	66
3.1.5.4	Etkinlikleri.....	66
3.2	Eğitim İşkolu Sendikalarının Eğitimin Temel Sorunlarına İlişkin Görüşleri.....	68

3.2.1	Türk Eğitim-Sen' in Eğitim Sorunlarına İlişkin Görüşleri	68
3.2.2	Eğitim-Bir' in Eğitim Sorunlarına İlişkin Görüşleri.....	70
3.2.3	Eğitim-Sen' in Eğitim Sorunlarına İlişkin Görüşleri.....	71
3.2.4	Demokrat Eğitim-Sen' in Eğitim Sorunlarına İlişkin Görüşleri	73
3.2.5	Tem-Sen' in Eğitim Sorunlarına İlişkin Görüşleri.	74
3.2.6	Sendikaların Ortak Konularda Eğitimin Temel Sorunlarına İlişkin Görüşleri.	75
3.3	Öğretmenlerin Öğretmen Sendikalarına ve Sendikal Faaliyetlerine Yönelik Düşünceleri	77
3.3.1	Kişisel Bilgiler	77
3.3.1.1	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı.	77
3.3.1.2	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaşlara Göre Dağılımı	78
3.3.1.3	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durumlara Göre Dağılımı.....	78
3.3.1.4	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Evli Olanlarının Eşlerinin Mesleklerine Göre Dağılımı	79
3.3.1.5	Evli Olan Öğretmenlerin Eşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı.....	80
3.3.1.6	Öğretmenlerin En Son Bitirdikleri Okul Türlerine Göre Dağılımı	80
3.3.1.7	Öğretmenlerin Branşlara Göre Dağılımı	81
3.3.1.8	Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı	82
3.3.1.9	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikaya Üyelik Durumu.....	83

3.3.2	Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Sendikalara İlişkin Görüşleri	84
3.3.2.1	Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üyelik Durumu	84
3.3.2.2	Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Sendikaya Üye Olmama Nedenleri	84
3.3.2.3	Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Öğretmen Sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkı Tanınmasına İlişkin Görüşleri	86
3.3.2.4	Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Toplu Sözleşmenin Öncelikle Hangi Konuyu Düzenlemesi Gerektiğine İlişkin Görüşleri	87
3.3.2.5	Cinsiyete Göre Öğretmen Sendikalarına Grev Hakkı Tanınmasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı	89
3.3.2.6	Cinsiyet İle Şu Anda Kurulu Bulunan Sendikaların Yasallığına İlişkin Görüşlerin Dağılımı	90
3.3.2.7	Cinsiyete Göre Öğretmen Sendikalarının En Önemli İşlevinin Ne Olması Gerektiği Yönündeki Görüşlerin Dağılımı	91
3.3.2.8	Cinsiyete Göre Eğitim Sendikalarının Süreli Yayınlarının Takip Edilme Durumlarının Dağılımı	92
3.3.2.9	Cinsiyete Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Düzenlediği Etkinliklere Katılım Durumunun Dağılımı	93
3.3.2.10	Cinsiyete Göre Herhangi Bir sorunun Çözümü İçin Sendikaların Birinden Yardım İstenilme Durumunun Dağılımı.....	95

3.3.2.11	Cinsiyete Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Hizmetlerinden Yaralanılma Durumunun Dağılımı	96
3.3.2.12	Cinsiyete Göre Sendika Çalışmalarının Yeterli Görülmesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	97
3.3.2.13	Cinsiyete Göre Daha Önce Sadece Öğretmenlerin Üye Olabildiği Bir Derneğe Üye Olup Olmama Durumu	98
3.3.2.14	Cinsiyete Göre Şu Anda Öğretmenlerin Derneklere Üye Olma Durumu	99
3.3.3	Öğretmenlerin Medeni Duruma Göre Sendikalara İlişkin Görüşleri	100
3.3.3.1	Medeni Duruma Göre Sendikaya Üye Olup Olmama Durumunun Dağılımı	100
3.3.3.2	Medeni Durum İle Sendikaya Üye Olmama Nedenleri Arasındaki Görüşlerin Dağılımı	101
3.3.3.3	Medeni Duruma Göre Öğretmen Sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkının Tanınıp Tanınmamasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı	103
3.3.3.4	Öğretmenlerin Medeni Duruma Göre Toplu Sözleşmenin Öncelikle Hangi Konuyu Düzenlemesi Gerektiğine İlişkin Görüşleri	104
3.3.3.5	Medeni Duruma Göre Öğretmen Sendikalarına Grev Hakkı Tanınmasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı	105
3.3.3.6	Medeni Durum İle Şu Anda Kurulu Bulunan Sendikaların Yasallığına İlişkin Görüşlerin Dağılımı	106

3.3.3.7	Medeni Duruma Göre Öğretmen Sendikalarının En Önemli İşlevinin Ne Olması Gerektiği Yönündeki Görüşlerin Dağılımı	107
3.3.3.8	Medeni Duruma Göre Eğitim Sendikalarının Sürelili Yayınlarının Takip Edilme Durumlarının Dağılımı	109
3.3.3.9	Medeni Duruma Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Düzenlediği Etkinliklere Katılım Durumunun Dağılımı	110
3.3.3.10	Medeni Duruma Göre Herhangi Bir sorunun Çözümü İçin Sendikaların Birinden Yardım İstenilme Durumunun Dağılımı.....	111
3.3.3.11	Medeni Duruma Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Hizmetlerinden Yararlanılma Durumunun Dağılımı	112
3.3.3.12	Medeni Duruma Göre Sendika Çalışmalarının Yeterli Görülüp görülmemesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	114
3.3.3.13	Medeni Duruma Göre Daha Önce Sadece Öğretmenlerin Üye Olabildiği Bir Derneğe Üye Olup Olmama Durumu	115
3.3.3.14	Medeni Duruma Göre Şu Anda Öğretmenlerin Derneklere Üye Olma Durumu.....	116
3.3.4	Öğretmenlerin Kıdeme Göre Sendikalara İlişkin Görüşleri	117
3.3.4.1	Öğretmenlerin Kıdeme Göre Sendikaya Üye Olup Olmama Durumunun Dağılımı	117
3.3.4.2	Kıdem İle Öğretmenlerin Sendikaya Üye Olmama Nedenleri Arasındaki Görüşlerin Dağılımı.	118

3.3.4.3	Kıdeme Göre Öğretmen Sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkının Tanınıp Tanınmamasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı.	120
3.3.4.4	Öğretmenlerin Kıdeme Göre Toplu Sözleşmenin Öncelikle Hangi Konuyu Düzenlemesi Gerektiğine İlişkin Görüşleri.	121
3.3.4.5	Kıdeme Göre Öğretmen Sendikalarına Grev Hakkı Tanınmasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı	123
3.3.4.6	Kıdem İle Şu Anda Kurulu Bulunan Sendikaların Yasallığına İlişkin Görüşlerin Dağılımı	124
3.3.4.7	Kıdeme Göre Öğretmen Sendikalarının En Önemli İşlevinin Ne Olması Gerektiği Yönündeki Görüşlerin Dağılımı.....	125
3.3.4.8	Kıdeme Göre Eğitim Sendikalarının Süreli Yayınlarının Takip Edilme Durumlarının Dağılımı	127
3.3.4.9	Kıdeme Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Düzenlediği Etkinliklere Katılım Durumunun Dağılımı	128
3.3.4.10	Kıdeme Göre Herhangi Bir sorunun Çözümü İçin Sendikaların Birinden Yardım İstenilme Durumunun Dağılımı	130
3.3.4.11	Kıdeme Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Hizmetlerinden Yararlanılma Durumunun Dağılımı.....	131
3.3.4.12	Kıdeme Göre Sendika Çalışmalarının Yeterli Görülüp Görülmemesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	132

3.3.4.13 Kıdeme Göre Daha Önce Sadece Öğretmenlerin Üye Olabildiği Bir Derneğe Üye Olup Olmama Durumu.....	133
3.3.4.14 Kıdeme Göre Şu Anda Öğretmenlerin Derneklere Üye Olma Durumu.....	134
3.3.5 Öğretmenlerin Uluslararası Sözleşmeleri ve Eğitim Sendikalarını Tanıma, Sendikalarla İlgili Gelişmeleri İzleme Durumlarına İlişkin Görüşleri.....	135
3.3.5.1 Memurların Sendikal Haklarını Tanıyıp Yasal Güvence Altına Alan Uluslararası Sözleşmelerin Tanınma Durumu	135
3.3.5.1.1 Araştırmaya Katılan Öğretmenler Memurların Sendikal Haklarını Tanıyıp Yasal Güvence Altına Alan Uluslararası Sözleşmelerden Kaç Tanesini Tanımaktadır?.....	137
3.3.5.2 Eğitim İşkolunda Kurulmuş Bulunan Sendikaların Tanınma Durumu.....	138
3.3.5.2.1 Araştırmaya Katılan Öğretmenler Eğitim İşkolunda Kurulu Bulunan Sendikaların Kaç Tanesini Tanımaktadır?	138
3.3.5.3 Memur Sendikaları İle İlgili Gelişmelerin Hangi Kaynaklardan İzlendiğinin Dağılımı.....	139

BÖLÜM IV

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

4.1 Sonuçlar	141
4.1.1 Öğretmen Sendikaları İle İlgili Sonuçlar	141
4.1.2 Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşleri İle İlgili Sonuçlar	144

4.2 Öneriler152

Kaynaklar.....154

Ekler.....158

Ek-1 Mülakat Formu

Ek-2 Anket Formu

Ek-3 İzin Yazıları

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 3.2.6 Sendikaların Ortak Konularda Eğitimin Temel Sorunlarına İlişkin Görüşleri	76
Tablo 3.3.1.1 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	77
Tablo 3.3.1.2 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaşlara Göre Dağılımı.	78
Tablo 3.3.1.3 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durumlara Göre Dağılımı	79
Tablo 3.3.1.4 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Evli Olanlarının Eşlerinin Mesleklerine Göre Dağılımı	79
Tablo 3.3.1.5 Evli Olan Öğretmenlerin Eşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	80
Tablo 3.3.1.6 Öğretmenlerin En Son Bitirdikleri Okul Türlerine Göre Dağılımı	81
Tablo 3.3.1.7 Öğretmenlerin Branşlara Göre Dağılımı.....	82
Tablo 3.3.1.8 Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı	83
Tablo 3.3.1.9 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikaya Üyelik Durumu.....	83
Tablo 3.3.2.1 Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üyelik Durumu.	84
Tablo 3.3.2.2 Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Sendikaya Üye Olmama Nedenleri.	85
Tablo 3.3.2.3 Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Öğretmen Sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkı Tanınmasına İlişkin Görüşleri.....	87
Tablo 3.3.2.4 Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Toplu Sözleşmenin Öncelikle Hangi Konuyu Düzenlemesi Gerektiğine İlişkin Görüşleri	88

Tablo 3.3.2.5	Cinsiyet Göre Öğretmen Sendikalarına Grev Hakkı Tanınmasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	89
Tablo 3.3.2.6	Cinsiyet İle Şu Anda Kurulu Bulunan Sendikaların Yasallığına İlişkin Görüşlerin Dağılımı.	90
Tablo 3.3.2.7	Cinsiyete Göre Öğretmen Sendikalarının En Önemli İşlevinin Ne Olması Gerektiği Yönündeki Görüşlerin Dağılımı.....	91
Tablo 3.3.2.8	Cinsiyete Göre Eğitim Sendikalarının Süreli Yayınlarının Takip Edilme Durumlarının Dağılımı.....	93
Tablo 3.3.2.9	Cinsiyete Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Düzenlediği Etkinliklere Katılım Durumunun Dağılımı	94
Tablo 3.3.2.10	Cinsiyete Göre Herhangi Bir sorunun Çözümü İçin Sendikaların Birinden Yardım İstenilme Durumunun Dağılımı.....	95
Tablo 3.3.2.11	Cinsiyete Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Hizmetlerinden Yararlanılma Durumunun Dağılımı	96
Tablo 3.3.2.12	Cinsiyete Göre Sendika Çalışmalarının Yeterli Görülmesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı	97
Tablo 3.3.2.13	Cinsiyete Göre Daha Önce Sadece Öğretmenlerin Üye Olabildiği Bir Derneğe Üye Olma Durumu.....	98
Tablo 3.3.2.14	Cinsiyete Göre Şu Anda Öğretmenlerin Derneklere Üye Olma Durumu.....	99
Tablo 3.3.3.1	Medeni Duruma Göre Sendikaya Üye Olup Olmama Durumunun Dağılımı.	100
Tablo 3.3.3.2	Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Sendikaya Üye Olmama Nedenleri	102
Tablo 3.3.3.3	Öğretmenlerin Medeni Duruma Göre Öğretmen Sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkının Tanınıp Tanınmamasına İlişkin Görüşleri.....	103

Tablo 3.3.3.4	Öğretmenlerin Medeni Duruma Göre Toplu Sözleşmenin Öncelikle Hangi Konuyu Düzenlemesi Gerektiğine İlişkin Görüşleri.	105
Tablo 3.3.3.5	Medeni Duruma Göre Öğretmen Sendikalarına Grev Hakkı Tanınmasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı.	106
Tablo 3.3.3.6	Medeni Durum İle Şu Anda Kurulu Bulunan Sendikaların Yasallığına İlişkin Görüşlerin Dağılımı.	107
Tablo 3.3.3.7	Medeni Duruma Göre Öğretmen Sendikalarının En Önemli İşlevinin Ne Olması Gerektiği Yönündeki Görüşlerin Dağılımı.	108
Tablo 3.3.3.8	Medeni Duruma Göre Eğitim Sendikalarının Süreli Yayınlarının Takip Edilme Durumlarının Dağılımı.	109
Tablo 3.3.3.9	Medeni Duruma Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Düzenlediği Etkinliklere Katılım Durumunun Dağılımı.	111
Tablo 3.3.3.10	Medeni Duruma Göre Herhangi Bir sorunun Çözümü İçin Sendikaların Birinden Yardım İstenilme Durumunun Dağılımı.	112
Tablo 3.3.3.11	Medeni Duruma Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Hizmetlerinden Yararlanılma Durumunun Dağılımı.	113
Tablo 3.3.3.12	Medeni Duruma Göre Sendika Çalışmalarının Yeterli Görülüp Görülmemesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.	114
Tablo 3.3.3.13	Medeni Duruma Göre Daha Önce Sadece Öğretmenlerin Üye Olabildiği Bir Derneğe Üye Olma Durumu.	115
Tablo 3.3.3.14	Medeni Duruma Göre Şu Anda Öğretmenlerin Derneklere Üye Olma Durumu.	116
Tablo 3.3.4.1	Öğretmenlerin Kıdeme Göre Sendikaya Üye Olup Olmama Durumunun Dağılımı.	117
Tablo 3.3.4.2	Kıdem ile Öğretmenlerin Göre Sendikaya Üye Olmama Nedenleri.	119

Tablo 3.3.4.3	Öğretmenlerin Kıdeme Göre Öğretmen Sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkının Tanınıp Tanınmamasına İlişkin Görüşleri.	121
Tablo 3.3.4.4	Öğretmenlerin Kıdeme Göre Toplu Sözleşmenin Öncelikle Hangi Konuyu Düzenlemesi Gerektiğine İlişkin Görüşleri.	122
Tablo 3.3.4.5	Kıdeme Göre Öğretmen Sendikalarına Grev Hakkı Tanınmasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı.	123
Tablo 3.3.4.6	Kıdem İle Şu Anda Kurulu Bulunan Sendikaların Yasallığına İlişkin Görüşlerin Dağılımı.....	124
Tablo 3.3.4.7	Kıdeme Göre Öğretmen Sendikalarının En Önemli İşlevinin Ne Olması Gerektiği Yönündeki Görüşlerin Dağılımı.....	126
Tablo 3.3.4.8	Kıdeme Göre Eğitim Sendikalarının Süreli Yayınlarının Takip Edilme Durumlarının Dağılımı.....	127
Tablo 3.3.4.9	Kıdeme Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Düzenlediği Etkinliklere Katılım Durumunun Dağılımı.....	129
Tablo 3.3.4.10	Medeni Duruma Göre Herhangi Bir sorunun Çözümü İçin Sendikaların Birinden Yardım İstenilme Durumunun Dağılımı.....	130
Tablo 3.3.4.11	Kıdeme Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Hizmetlerinden Yararlanılma Durumunun Dağılımı.....	131
Tablo 3.3.4.12	Kıdeme Göre Sendika Çalışmalarının Yeterli Görülüp Görülmemesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.	132
Tablo 3.3.4.13	Kıdeme Göre Daha Önce Sadece Öğretmenlerin Üye Olabildiği Bir Derneğe Üye Olma Durumu.....	134
Tablo 3.3.4.14	Kıdeme Göre Şu Anda Öğretmenlerin Derneklere Üye Olma Durumu... ..	135
Tablo 3.3.5.1	Memurların Sendikal Haklarını Tanıyıp Yasal Güvence Altına Alan Uluslararası Sözleşmelerin Tanınma Durumu.....	136

Tablo 3.3.5.1.1 Araştırmaya Katılan Öğretmenler Memurların Sendikal Haklarını Tanıyıp Yasal Güvence Altına Alan Uluslararası Sözleşmelerden Kaç Tanesini Tanımaktadır?.....	137
Tablo 3.3.5.2 Eğitim İşkolunda Kurulmuş Bulunan Sendikaların Tanınma Durumu.....	138
Tablo 3.3.5.2.1 Araştırmaya Katılan Öğretmenler Eğitim İşkolunda Kurulu Bulunan Sendikaların Kaç Tanesini Tanımaktadır?.....	139
Tablo 3.3.5.3 Memur Sendikaları İle İlgili Gelişmelerin Hangi Kaynaklardan İzlendiğinin Dağılımı.	140

ÖNSÖZ

Ülkemizde memur sendikacılığının gelişimine bakıldığında, memur örgütlenmelerinin öncülüğünü öğretmenlerin yaptığı görülmektedir. Öğretmenlerin toplumdaki gücü ve etkisi düşünüldüğünde ise, bu alandaki değişikliklerin ne kadar etkili olacağı tahmin edilebilir. Bu yönden araştırma, mevcut eğitim sendikaları, bu sendikaların eğitimin temel sorunlarına ilişkin görüşleri ve öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonuçlarının, öğretmenlerin mevcut eğitim sendikalarını tanımalarını sağlamada, beklentilerinin gerçekleşmesinde ve öğretmenlerin haklarını ve çıkarlarını koruyacak bir örgütlenmeyle, eğitimin iyileştirilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın her aşamasında değerli görüşleri ile beni yönlendiren ve yardımcı olan danışmanım Prof. Dr. Tayyip DUMAN' a, Prof. Dr. Ülker AKKUTAY' a, araştırmanın istatistiksel işlemleri konusunda yardım aldığım ve Yrd. Doç. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK' e, araştırma raporunu titizlikle okuyup değerlendiren Yrd. Doç. Dr. Oğuz KUTLU' ya, çevirilerde yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Ahmet ÇİFTÇİ' ye, yazım aşamasında yardımlarını gördüğüm arkadaşlarım Alp-Ayşen YÜKSEK çiftine, araştırma esnasında desteklerini esirgemeyen adlarını burada yazamadığım öğretmen arkadaşlarıma, büyük fedakarlıklarla beni cesaretlendiren ve destekleyen Eşime ve beni bugünlere getiren Anne ve Babama içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Temmuz 2002

Esmâ BAŞ ALDATMAZ

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sayılılar, sınırlılıklar, tanımlar, kısaltmalar ve ilgili araştırmalara yer verilmektedir.

1.1 Problem Durumu

İnsanlık tarihi birçok mücadelelerle günümüze kadar gelmiştir. Bu mücadeleleri, Sanayi Devrimi öncesi ve Sanayi Devrimi ile başlayan mücadeleler şeklinde iki kısma ayırmak mümkündür. Sanayi Devriminden önce, sadece maddi gereksinimleri karşılamak için doğa ile ya da başka uluslarla yapılmış olan mücadelenin şekli ve yapıldığı kimseler Sanayi Devrimi ile birlikte değişerek, yerini aynı ulustan ve ülkeden işçi ve işveren arasındaki mücadeleye dönmüştür. Bu dönemlerde, sendikacılık akımının da temelleri atılmaya başlanmıştır.

Sendikal haklar demokrasinin temel unsurudur. Demokrasi, insan haklarının ve bu haklarla bir bütün olan sendikal hakların en geniş biçimde yaşam bulduğu bir toplumsal örgütlenmedir (Erol, 1995: 3). Baştürk (1986: 17), genel olarak demokrasiyi, bütün özgürlüklerin somutlaşabildiği, insana kendini geliştirebilme olanaklarının sağlandığı, tüm halkın siyasi iktidarın kullanmasına katılma hakkının bilinçli, sürekli ve etkin biçimde gerçekleştirildiği bir yaşam biçimi olarak tarif eder.

Demokrasi tüm kurum, kural ve ilkeleriyle bir bütünlük teşkil eder. Sendikal haklarda demokrasinin vazgeçilmez öğelerinden birisidir. Sendika tipi örgütlenmelerinin doğuşu ve şekillenmesinde birçok faktör rol oynamakta, faktörlerin taşıdığı önemse ülkelere göre farklılıklar taşımaktadır.

Ülkemizde de sendikal haklar, onaylanmış uluslararası sözleşmelerle tanınmış olmasına ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikalar Kanunu'nun çıkarılmasına karşın özellikle memurların örgütlenmesinde kısıtlamalar mevcuttur.

Ülkemizde ilk öğretmen örgütlenmesi 1908 yılında başlamış, etkili bir öğretmen örgütlenmesi ise 1948 yılında gerçekleştirilmiştir. Örgütlenme hakkı öğretmenlere, o zamandan bu zamana kadar geçen 54 yıllık süre içerisinde değişik şekillerde verilmiş olmasına karşın öğretmenlerin büyük çoğunluğunun katıldığı bir örgütlenme gerçekleştirilememiştir. 1982 Anayasası'ndan sonra Türkiye'de faaliyet gösteren eğitim işkolunda kurulmuş yedi eğitim sendikası olan kısa adı ÖES olan "Öğretim Elemanları Sendikası", 4688 sayılı Kamu Personeli Sendikaları Yasası'nın yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra 11.10.2001 tarihinde "Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası" (Eğitim Sen) ile birleşmiş, Türk Üniversite-Sen ise, dernek olarak faaliyetlerine devam etme kararı almıştır. Eğitim işkolunda kurulan eğitim sendikalarına katılım oranının, her türlü görüşü kapsamına, öğretmenlerin kültür düzeylerinin yüksek ve örgütlenme deneyimlerinin fazla olmasına rağmen oldukça düşük olduğu gözlenmektedir. Öğretmenlerin günümüz sendikalarının, beklentilerini gerçekleştireceklerine inanmamaları, eğitim işkolunda kurulmuş bulunan sendikaların fazla olması, sendikaların yeterince tanınmaması, siyasi faaliyetlerde bulunduğu yönündeki düşünceleri ve araştırmanın yapıldığı tarihte mevcut Kamu görevlileri Sendikalar Kanunu'nun çıkarılmış olmamasından dolayı sendikaların yasal olmadığı yönündeki kanaatleri, öğretmenlerin sendikalara üye olmalarını etkiliyor olabilir.

Batı' da ve ülkemizde sendikacılığın tarihsel gelişimi aşağıda kısaca açıklanmıştır :

1.1.1 Batı' da Sendikacılık

Sendikal hareketin gelişmesi için gerekli iki koşuldan biri sanayileşme diğeri de demokrasinin varlığıdır. Bu iki koşulunda gerçekleştiği ilk ülke İngiltere olmuştur (Tokol, 1993: 52). Sendikacılığın sanayi devriminin ilk kez ortaya çıktığı ülke olan

İngiltere’ de başlaması rastlantı değildir. 1720 yılında Londralı terzi işçiler ücretlerini arttırmak ve çalışma süresini azaltmak, daha doğrusu işlerini bir saat önce bırakmak için dernek kurmuşlardır (Çıtlak, 1981: 3). İngiltere’ de başlayıp Kara Avrupa’sını ve Amerika’yı da etkisi altına alan sanayi devrimi toplumların yapısında, görüş ve yaşayışlarında hızlı değişiklikler yaratmıştır. Tarım kesimindeki nüfus, sanayileşmenin gelişmesiyle bu alana kaymaya başlamış ve elde edilen gelirlerden daha büyük pay almaları ancak dayanışma sonucu kurdukları sendikalar aracılığıyla mümkün olabilmıştır (Taş, 1995: 10) .

Sendikaların ve sendikacılık akımlarının doğuş ve gelişme ortamını hazırlayan bu ekonomik koşullar yanında, siyasal etmenlerin de rolü vardır. 18. yüzyıl sonlarında İngiltere’de ortaya çıkan ve genel oy hakkının tanınması gibi siyasal bir nitelik taşıyan Chartist hareket, sendikacılığın çekirdeğini oluşturmuştur. Sendikacılığın geçmişine bakıldığında, yasalarla getirilmiş yasaklara konu olan sendika hakkını, daha sonra fiili bir hoşgörü dönemi izlemiş ve en sonunda da siyasal iktidarların bu hakkı hukuken tanıyıp düzenlemek zorunda kaldıkları görülmektedir. Başka bir ifadeyle, devlet ile sendikalar arasındaki ilişkiler sırasıyla karşı koyma, katlanma ve sendikacılık hareketini yararlı bulma biçiminde üç aşamadan geçerek bugünkü halini almıştır (Çıtlak, 1981: 3-4) .

1.1.1.1 İngiltere’ de Sendikacılığın Gelişimi

İngiliz Sendikacılığı en eski sendikacılık türüdür ve Trade Unionisme olarak anılır (Çıtlak, 1981: 4) .

İşçiler daha önceleri geçici birleşmelerle çıkarlarını korumaya çalışmış, 17. yüzyılın ikinci yarısından itibaren özellikle 18. Yüzyıl boyunca devamlılığı olan “combination” lar (birlik), “association” (dernekler) meydana getirmeye başlamışlardır. Sendikalaşmaya yol açan iktisadi, siyasal ve toplumsal evrimlerin ilk defa bu ülkede oluştuğu görülmekte bu nedenle İngiltere, sendikacılığın beşiği sayılmaktadır (Işıklı, 1995: 103) .

Sendikalarla ilgili 1718 tarihli bir yasa işçilerin birleşmesini yasaklamış, 1799 yıllarında çıkan yasalarla çalışanların dayanışmaları yönetimce etkisiz hale getirilmiştir (Çıtlak, 1981: 4). Mahalli meslek birlikleri olarak kurulmaya başlayan sendikalar yasalara rağmen faaliyetlerinin alanlarını ve şiddetini arttırmışlardır (Taş, 1995: 10).

İngiltere’de 1824 yılında çıkartılan yasa ile daha önce yasaklanmış olan meslek birlikleri kurma hakkı verilmiş ve bu yılda ilk sendikalar kurulmuştur. 1871 yılında çıkarılan “Sendikalar Kanunu” ile bu sendikaların varlığını devlet kabul etmiştir (Eryılmaz, 1994: 82).

İngiltere’ de 1906 yılında Posta Personeline sendika kurma hakkının tanınmasıyla, devlet personeline, sendika hakkı verilmiştir. 1927 yılında çıkarılan bir yasayla sendika hakkı diğer memurlara da tanınmıştır. 1946 yılında çıkarılan bir başka yasayla da grev hakkı bütün devlet memurlarına tanınmıştır (Taş, 1995: 11). Ancak kamu kesiminde grev hakkının kullanımını sınırlamaya yönelik engeller de bulunmaktadır. En önemli engel ise, 1982 tarihli İstihdam Yasası’ndan kaynaklanmaktadır. Bu yasaya göre; ancak 1974 tarihli Sendikalar Yasası’nın 29. maddesinde sıralanan toplu pazarlık konularıyla ilgili olarak greve gitmek mümkündür (Işıklı, 1992: 4).

1.1.1.2 İngiltere’ de Öğretmen Sendikacılığı

Sendikacılığın beşiği sayılan İngiltere’de öğretmenlerin ve örgütlerin kullanabilecekleri haklar, yasal güvence altına alınmıştır. Öğretmenlerin %90’ı bir sendika üyesidir. En büyük öğretmen sendikası, kısa adı NUT olan “Ulusal Öğretmenler Sendikası”dır. Sendikanın en önemli amacı; üyelerinin gelir ve çıkarları ile eğitim sistemini siyasi partilerin etkisinde korumaktır.

Bu ülkede ki öğretmen sendikaları çok demokratik ve bağımsızdır. Bunun nedeni; sendika kaynaklarının tamamını üyelerinin karşılamasıdır. Sendika yöneticileri sürekli olarak gizli oyla seçilmektedir. 1946 yılından itibaren memurların

grev hakkı olmasına rağmen son ulusal grev 1969 yılında yapılmıştır. Ücret dengesizliği ve kıdem tazminatlarıyla ilgili sorunlar dolayısıyla yapılan grev amacına ulaşmış ve hükümet sorunu çözmek için bir komisyon kurmuştur. İngiltere’ de öğretmenler greve, öğrenci ve ailelerinin etkilenmesi, kamuoyunun greve karşı olması gibi nedenlerle başvurmamaktadırlar (Taş, 1995: 11-12).

Bu ülkede öğretmen sendikalarının üyelerini; çalışmakta olan eğitimciler, öğretmenler, emekli eğitimciler, diğer eğitimciler ve öğretmen adayı öğrenciler oluşturmaktadır (Acuner, 1994: 202).

1.1.1.3 Fransa’ da Sendikacılığın Gelişimi

Fransa sendikal hareketin geç geliştiği ülkelerden birisidir. Ülkenin ekonomik, sosyal, ve siyasi yapısı bu hareketi uzun süre geciktirmiştir (Tokol, 1993: 118). Fransa’ da 1789 ihtilaliyle birlikte kişilere dernek kurma hakkı tanınmıştır (Eryılmaz, 1994: 90). 14 Haziran 1791 yılında çıkarılan “ La Chapelier Yasası ” ve daha sonra çıkarılan çok sayıda yasa sendikaların kurulmasını imkansız hale getirmiştir. Temeli iktisadi liberizm felsefesine dayanan bu yasa, tüm mesleki toplulukların ve koalisyonların kurulmasını yasaklamıştır (Tokol, 1993: 118). 1848 yılına kadar işçiler faaliyetlerine yasa dışı olarak devam etmişler ve o yıl çıkarılan anayasa ile işçilerin birleşme , dernek ve sendika kurma hakları, güvence altına alınmıştır. Fakat işçiler arasında artan grev teşebbüslerinden sakınan hükümet, sendikalaşma hakkını 1852 yılında geri almıştır. Sendikalar, 21 Mart 1884 tarihinde çıkarılan yasayla tekrar yasallık kazanmıştır (Taş, 1995: 12).

Bu tarihten itibaren 10 yıl sonra 1894 yılında devlet hizmetlerinde çalışıp ta memur niteliği taşıyan işçi ve hizmetliler için de sendikal haklar tanınmıştır (Eryılmaz, 1994: 90). Sendika kurma hakkı Fransa’da, 19 Ekim 1946 tarihli Anayasa ile yasal güvence altına alınmıştır. 14 Eylül 1970 tarihli Başbakanlık Genelgesi memur sendikalarının etkin biçimde çalışması için büyük olanaklar sağlamıştır (Taş, 1995: 12).

Fransa’ da kamu kesiminde grev hakkı 13 Temmuz 1983 tarihli yasa ile ilke olarak tanınmış olmakla beraber, uygulaması çeşitli sınırlamalara tutulmuştur. 7 Temmuz 1950 tarihli Danıştay kararlarına dayanarak idari makamlar, “kamu hizmetlerinin normal işleyişi ve hükümet faaliyetlerinin devamlılığı” açısından zorunlu gördükleri işlerde grev hakkının kullanımını yasaklayabilmektedir (Işıklı, 1992: 4).

1.1.1.4 Fransa’ da Öğretmen Sendikacılığı

Fransa’ da öğretmen örgütlenmesinin ilk dikkati çeken unsuru, merkezi olmasıdır. Tüm örgütlerin merkezi Paris’tedir. Bu özellik Fransa’nın merkezi bir devlet yapısına sahip olmasından ileri gelmektedir.

Örgütlerin hemen hepsi “sendika” biçimindedir. Fransa’da en büyük öğretmen sendikalarını kısa adı FEN olan “Milli Eğitim Federasyonu” adı altında bir örgüt oluşturmaktadır. FEN, örgütlenmiş öğretmenlerin %70’ ini temsil etmektedir (Akyüz, 1980: 48). Üyelik koşullarını her sendikanın kendisi saptamaktadır. FEN’e anaokulundan üniversiteye kadar tüm eğitimciler, kamu eğitimi hizmetlileri ve çeşitli personeli de üye olabilmektedir (Taş, 1995: 13).

Fransa’ da ki öğretmen sendikalarının amaçları; öğretmenlerin çıkarlarını, sosyal ve ekonomik haklarını korumak, mesleğin toplumsal değerini yükseltmek, eğitimle ilgili araştırma yapmak ve yaymak ve eğitimle ilgili kararlara katılmaktır (Acuner, 1994: 216-217). 1968 öğrenci olayları sırasında FEN ve ona bağlı örgütler günlerce süren grevler yapmışlardır. 24 Mayıs 1977’ de FEN ve öteki öğretmen kuruluşları, çeşitli işçi örgütleri ile beraber 1 günlük ülke çapında bir grev ve gösteri yapmışlardır. Bu grevin başlıca nedeni ise; hükümetin ekonomi ve maliye politikası, öğretmenlerin fiyat artışları karşısında maaşlarının iyi ayarlanamaması olarak gösterilebilir (Akyüz; 1980: 59).

1.1.1.5 İsviçre' de Sendikacılığın Gelişimi

Batı Ülkeleri' nde din adına da ortaya konulmuş çeşitli ilkelere bağlı olarak eylemlerini düzenleyen ve “dini” otoritelerin görüşlerini amaç edinen işçi sendikaları da kurulmuştur.

Hıristiyan sendikalar her ne kadar I. Dünya Savaşı' nın bitiminden sonra gelişmeye başlamışsa da, savaşın başlangıcından daha önceki yıllarda da bu tür sendikalar kurulmuştur. İsviçre, Almanya, Avusturya gibi ülkeler ilk Hıristiyan sendikaların kurulduğu ülkelerdir. Bu gibi ülkelerde ortaya çıkmaya başlayan Hıristiyan sendika konfederasyonları eylemlerine uluslar arası alanda bir birlik sağlamak amacıyla 5 Ağustos 1908' de Zürih' de toplanarak Uluslararası Sendika Sekreterliği' ni kurmuşlardır.

Hıristiyan sendikalar kuruldukları ülkelerin çoğunda Katolik ve Protestan işçileri bir arada temsil etmekteyken yalnız Hollanda ve İsviçre' de Katolik ve Protestan olarak ayrı iki sendika kurulmuştur.

II. Dünya Savaşı yıllarında silinmek zorunda kalan Hıristiyan Sendikacılık, savaşın bitiminden sonra İsviçre' nin de içinde bulunduğu Belçika, Fransa, Lüksemburg ve Hollanda da yeniden canlanmaya başlamış ve bu ülkelerdeki Hıristiyan Sendikalar 1946 yılının Haziran ayında Amsterdam' da toplanarak “Uluslararası Hıristiyan İşçi Sendikaları Konfederasyonu” adı altında yeniden örgütlenmişlerdir (Işıklı, 1995: 279-283).

İsviçre' de toplu iş hukuku ile meşgul olan hukukçular, bu ülkedeki işçi-işveren ilişkileri ve çalışma barışının mekanizmasını incelemişlerdir. İsviçre' de ileri sanayi ülkelerindeki durum da gözden geçirilmiş, dünyadaki yasaların çıkış yerinin örnek alındığı ülkelerle kıyaslanmıştır. İsviçre' de sosyal yapı, esas itibarıyla yıllardan beri çalışma mücadelesine girmekten çekinmekte ve karşılıklı menfaatlerin müzakere masasında tartışıldıktan sonra bağdaştırılması yollarını araştırmaktadır.

1937 yılında bu maksatla İsviçre'nin en güçlü işçi sendikası olan "Makine ve Madeni Eşya-Saatçilik" sendikası uzun vadede, topluma iş mücadelesinin sağlayacağı menfaatlardan çok daha fazlasını sağlayacakları bilinciyle Çalışma Barışı İmzalamıştır. Daha ileriki yıllarda da hem bu anlaşma uzatılmış hem de başka iş kollarında benzeri anlaşmalar yapılmıştır.

İsviçre hukuk düzeni, çalışma mücadelesi, grev ve lokavt yapılması hürriyetini yasal bir hak olarak kabul etmiş ancak bu hak, Fransa, Batı Almanya ve İtalya'da olduğu gibi İsviçre Federal Almanya'sında açıkça belirlenmiş değildir (Çıtlak, 1981: 11-12).

Kimi ülkelerde memurların sendika hakkı, statüsünde ya da özel bir yasal düzenlemede yer alan az çok genel nitelikli kurallarla bağlanmıştır. Sendika hakkını ayrı ve özel bir yasayla memurlara tanıyan ülkelerden birisi de İsviçre' dir (Gülmez, 1996: 51-52).

İsviçre yasalarında fevkalade hallerde grev ve lokavtın yasal olarak kaldırılabilmesi hükmü bulunmasına karşın (Çıtlak, 1981:12), grev hakkını yasaklayan ya da kısıtlayan yasaların çoğu, memurların grev eylemlerinin genelleşmesinden önceki dönemde çıkarılmıştır. İsviçre Hükümeti' de Uzmanlar Komisyonu' nun 30 Haziran 1927 tarihli federal yasanın memurlara grev yasağı getiren kuralının, bu hakkın devlet adına otorite işlevlerini yerine getirmeyen memurlara tanınması ve memur sendikalarında, üyelerinin ekonomik, sosyal ve mesleki çıkarlarını savunma aracı olarak greve başvurmasını güvenceye alması gerektiği yolundaki eleştirileri karşısında, 87 sayılı sözleşmeye ilişkin yıllık raporlarında bu yasanın köklü biçimde gözden geçirileceğini bildirmiştir (Gülmez, 1996: 126).

1.1.1.6 İsviçre' de Öğretmen Sendikacılığı

İsviçre' de öğretmen örgütleri dernek ve sendika biçiminde kurulmuşlardır. Ayrıca, ülkenin siyasal ve idari bakımdan sahip olduğu federal sistem onların kuruluş biçimlerini ve birbirleriyle ilişkilerini de etkilemiştir.

Öğretmen dernekleri, kantonlar ve federal düzeyde bulunmaktadır. Ülkedeki 23 kantonun her birinde, genellikle her öğretim düzeyindeki öğretmenlerin ayrı ayrı dernekleri vardır. İsviçre' de, kantonlar üstü düzeyde yani federal düzeyde önemli öğretmen örgütleri de bulunmaktadır. Bunlar ya birbirine benzer, paralel (bazen de farklı) birkaç kantondaki örgütlerin birleşmesiyle oluşmuş, ya bu şekilde oluşan kantonlar üstü örgütlerin birleşmesinden doğmuş veyahut ta çeşitli kantonlardaki öğretmenlerin bireysel katılımlarıyla kurulmuştur.

İsviçre' de az sayıda sendika biçiminde de öğretmen örgütleri vardır. Bunların bir kısmı bağımsız, bir kısmı bir kamu personeli sendikasına bağlı, bir kısmı da kantonlar üstü öğretmen cemiyeti olan "Romand İsviçresi Pedagoji Cemiyeti" (SPR)' ye bağlıdır.

İsviçre' de öğretmen örgütlenmesinin en çarpıcı özelliği, çok sayıda ve birbirinden bağımsız kuruluşlardan oluşmasıdır. İsviçre öğretmen örgütlenmesinin ikinci özelliği ise her öğretim düzeyindeki öğretmenlerin genellikle ayrı örgütleri olmasından dolayı, kademe örgütlenmesinin esas oluşudur.

İsviçre' de öğretmen örgütleri grev ve boykot gibi eylemlere pek başvurmamaktadırlar. İsviçre öğretmen örgütlerinin örgütlenmeye ilişkin sorunlarını; üyelerinin kuruluşlarına karşı ilgisini arttırmak, resmi makamlarla yapılan çalışmalarda etkinliklerini arttırmak ve örgütlerin yapısını tekrar gözden geçirmek gibi konular oluşturmaktadır (Akyüz, 1980: 83-117).

1.1.1.7 K.K.T.C.' de Sendikacılığın Gelişimi

Sendika kurma hakkı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' nde Anayasa' nın 53. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; çalışanlar ve işverenler önceden izin almaksızın sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler. Anayasa sendika kurma hakkı açısından işçiler ve memurlar arasında bir ayırım yapmamış ve bütün çalışanlara bu hakkı tanımıştır.

Toplu sözleşme ve grev hakkı da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 54. maddesinde çalışanlara verilmiştir (Eryılmaz, 1994: 103).

1.1.1.8 K.K.T.C ' de Öğretmen Sendikacılığı

Kıbrıs'ta 18 Haziran 1925 tarihinde "Türk Muallimin Cemiyeti" adıyla ilk öğretmen örgütü Lefkoşe'de kurulmuştur. Cemiyetin amacı; siyasetle uğraşmadan öğretim programlarının içeriğini önermek, öğretim yöntemlerinde birliği sağlamak, öğretmenlerin çıkarlarını sağlamak ve bunun için de tasarruf sandıkları oluşturmaktır. Öğretmen örgütleri kuruldukları günlerde bile etkisini göstererek 11 Eylül 1928' de Kıbrıs' ta Türk Harflerinin kabul edilmesini sağlamışlardır. Öğretmen Cemiyeti' nin adı zaman zaman değiştirilmiş, çalışmalarına 1963 yılına kadar devam etmiştir. 1963 yılındaki silahlı çatışmalar nedeniyle her türlü örgütlenme yasaklanmış 1968 yılında ateşkesin sağlanmasından sonra kısa adı KTÖS olan "Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası" kurulmuştur. Sendika ilk grevini 27 Nisan 1969' da yapmıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' nde öğretmen sendikaları kademe esasına göre örgütlenmektedir. Kıbrıs' ta öğretmenlerin üye olabilecekleri "Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretim sendikası" (KTOEÖS) ve "Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası" (KTÖS) vardır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, sendikal konularda batı ülkelerinden daha ileri denilebilecek düzeydedir. Kıbrıs' ta öğretmen sendikaları oldukça özgür olarak

çalışmalarına devam etmektedir. Sendikalar ortak konularda eylem birliği yapmaktadırlar (Taş, 1995: 14 -17).

1.1.1.9 A.B.D.' de Sendikacılığın Gelişimi

Amerikan tipi sendikacılık diye anılan akımın prototipi Amerika' da doğmuş ve gelişmiştir. Amerikan sendikacılığın temel özelliği sınıf bilincinin zayıflığıdır (Işıklı, 1995: 211).

A.B.D.' de ilk işçi hareketi 1920' li yıllarda görülür. 18. asırda el sanatlarında çalışanlar tarafından mahalli birlikler kurulmaya başlanmıştır. Milli ölçüde bir sendika kurma teşebbüsü 1834 yılında başlamasına karşın 1866 yılında gerçekleştirilebilmiştir.

Bu ülkede yüksek mahkemenin sürekli olarak işvereni desteklemesi, kapitalizmin hukuki destek görmesi nedeniyle sendikacılığın gelişimi zayıf olmuştur. 1914 yılında işçiler lehine yeni hükümler getirilmiş, 1932 yılında çıkarılan bir yasayla sendikalaşma için gerekli zemin yaratılmıştır. 1947 yılında çıkarılan bir yasayla işçi hakları durarak işveren hakları yeniden düzenlenmiştir.

A.B.D.' nde memurların sendika hakkı (1930' lu yıllarda sendikalaşma eğilimi başlamasına karşın) 1932 yılında kazanılabilmektedir. Memurların grev hakkı ise 1947 yılında çıkarılan yasayla yasaklanmıştır (Taş, 1995: 14).

1.1.1.10 Amerika Birleşik Devletleri' de Öğretmen Sendikacılığı

Amerika' da 1800' lü yıllarda ilk öğretim örgütü kurulmuştur. En büyük sendika olan ve eğitimin her kademesinden üyeyi kapsayan kısa adı AFT olan "Amerikan Öğretmenler Federasyonu" 1916 yılında kurulmuştur. AFT' nin kuruluş amacı: mesleğin toplumsal konumunu yükseltmek ve eğitim çalışanları için daha iyi ücret sağlamak tır (Taş, 1995: 14). AFT' nin üyelerini, öğretmen aday öğrenciler ve işveren olmayan bütün eğitim çalışanları ile emekli olmuş eğitimciler

oluşturmaktadır (Acuner, 1994: 188). Amerika Birleşik Devletleri' nde güneyde bulunan birkaç eyaletin dışında öğretmenlerin sendikaya üye olma ve toplu pazarlık hakları vardır. Grev yapmak pek çok eyalette yasak olmasına karşın Amerikan Öğretmenler Federasyonu greve, toplu pazarlığın çıkmaza girdiği durumlarda ve üyelerinin çoğunun grev lehine oy kullanmaları halinde başvurmaktadır (Taş, 1995: 15).

1.1.2 Türkiye'de Sendikacılık

Türkiye' de sendikalar XIX. Yüzyılın sonlarında XX. Yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır. II. Meşrutiyete kadar imparatorluğun içinde bulunduğu sosyal, ekonomik, siyasi, hukuki ve düşünsel koşullar işçilerin örgütlenmesi için gerekli ortamın ortaya çıkmasını engellemiştir (Tokol, 1994: 1). Bununla beraber Osmanlı İmparatorluğu içinde zaman zaman başlayan fakat etkisi devamlı olmayan işçi örgütlenmesi olmuştur.

Bu bölümde işçi ve memur sendikacılığın tarihsel gelişimi, uluslararası sözleşmelere göre sendikal haklar, öğretmen sendikacılığının doğuşu ve gelişimi, Osmanlı İmparatorluğu Dönemi ve 1923-1982 arası dönem olarak incelenmiştir.

1.1.2.1 Türkiye' de Sendikacılığın Gelişimi

Türkiye' de sendikacılık akımı yeni bir olgudur. Bunun nedeni, bir yandan gelişmemiş bir sanayileşme, buna bağlı olarak sayıca yetersiz bir işçi birikimi ve çok yakın bir geçmişe kadar sendikacılığın hukuksal planda yasaklanmış olmasıdır. Ülkemizde sendikalara ilişkin ilk yasal düzenleme, 1947 yılında yürürlüğe giren 5018 sayılı "İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkındaki Kanun" ile yapılmıştır. Grev hakkı tanımayan ve sendikaların siyasetle uğraşmalarını yasaklayan 1947 yasası 1963 yılında 274 sayılı Sendikalar Yasası' nın kabulüne kadar uygulanmıştır.

1.1.2.2 İşçi Sendikacılığının Gelişimi

Ekonomik, sosyal ve siyasal koşullar elverişli olmadıkları için Osmanlı İmparatorluğu içinde önemli sayılabilecek bir sendikacılık hareketi doğup gelişmemiştir. Öte yandan Osmanlı İmparatorluğu'nda ırk, dil, din, kültür, gelenek ve tarih açısından birbirinden farklı halk topluluklarını bünyesinde barındıran yönetim mekanizması, devlet işletmelerinde işçiler arasında ayırım yapılmasını engellemiştir. 1870 sonrasında giderek artan yabancı işletmeler önce yabancı işçileri daha sonra azınlık işçilerini korumaya yönelik bir politika izleyerek işçiler arasında ayırım yapmaya başlamışlardır. Bu ayırım, ileride kendini gösterecek olan bölünmenin tohumlarını atarak sendikal hareket için gerekli birliğin doğmasını engellemiştir .

Bu koşullar altında İmparatorlukta II. Meşrutiyetin ilanına kadar sınırlı sayıda sendika ortaya çıkmıştır. 1871 yılında Tophane işçileri tarafından kurulan ilk işçi derneği "Amele Perver Cemiyeti" dir (Tokol, 1994: 3). İşçiler ilk grevlerini 1872 yılının ocak ayında gerçekleştirmişlerdir (Taş, 1995: 18).

Sendikalar ve grev ile ilgili düzenlemeler II. Meşrutiyete kadar yapılmamış ancak 10 Nisan 1885 tarihli Polis Nizannamesi (Tokol, 1994: 3) sendikaların yasaklandığını gösteren ilk belgedir. Nizannameye göre polisin görevleri arasında; işi ve gücü bırakarak işlerini durdurmak amacı taşıyan işçi ve işçi sayılan kişilerin derneklerini ve kalabalıklarını ortadan kaldırmak sayılmaktadır (Çıtlak, 1981: 16). Amele Perver Cemiyetinin kapatılmasından sonra onu 1894 yılında kurulan Osmanlı Amele Cemiyeti izlemiştir (Gülmez, 1991: 408). Ancak bir yıl sonra bu cemiyet de kapatılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda artan direnme hareketleri sonucu 23 Temmuz 1908 tarihinde Meşrutiyet ikinci kez ilan edilmiş, Kanun-u Esasiye yürürlüğe konmuştur. İmparatorlukta sendikalarla ve grevle doğrudan ilk yasal düzenleme II. Meşrutiyet sonrasında yapılmıştır. 1872-1908 yılları arasında 46 grev yapılmış iken (Tokol, 1994: 6) 1908 yılının iki aylık döneminde grev sayısı 30'un üzerinde olmuştur (Taş, 1995:18). Grevleri yasaklamak ve yabancı sermayenin de baskısıyla 8

Ekim 1908 tarihinde Tatil-i Eşgal Cemiyetleri Hakkında Kanun-ı Muvakkatı yürürlüğe konmuş, bir yıl sonrada 9 Ağustos 1909 tarihinde Tatil-i Eşgal Yasası kesinleşmiştir. Yasa kamu hizmeti gören kurumlarda sendika kurmayı yasaklamış, kamuya yönelik hizmet veren kurumlarda yasanın yayınlanmasından önce işçi, hizmetli ve sermayedarlar tarafından kurulmuş sendikaları da feshedilmiş saymıştır (Çıtlak, 1981:17).

Sendikaları yakından ilgilendiren diğer bir düzenleme ise Tatil-i Eşgal yasasından birkaç gün sonra çıkarılan 16 Ağustos 1909 tarihli “Cemiyetler Yasası” dır. Tatil-i Eşgal Yasası’ nın aksine bu yasa cemiyet kurma konusunda oldukça liberal hükümler getirmiş, cemiyet kurmak için sadece bildirim koşulu öngörmüştür (Tokol, 1994: 9).

İlk defa işçi ve memurlar birlikte “Bağdat Demiryolları Memurin ve Müsdahdemin Akuvvetkarisi” adlı örgütü 17 Ağustos 1908 tarihinde kurmuşlardır. Daha sonraki yıllarda Amele Teali Cemiyeti kurulmuş ve Takrir-i Sükun Yasası’ ndan sonra 1926 yılında kapatılmıştır (Taş, 1995:18).

3. 6. 1936 tarihinde kabul edilen ve 16. 6. 1937 tarihinde yürürlüğe giren 3008 sayılı İş Yasası (Tokol, 1994:18), sendika kurma hak ve özgürlüğü ile ilgili hiçbir hükme yer vermemiştir (Çıtlak, 1981: 17). İş yasası 1967’ ye kadar yürürlükte kalmıştır. 26 Haziran 1938 tarihinde çıkarılan 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu, 1926 yılında kabul edilen Medeni Yasa’ nın getirdiği haklarda kısıtlamaya gitmiştir (Taş, 1995: 18). Cemiyetler Kanunu işçilerin “işçi” adını taşıyan bir spor kulübü kurmalarını bile yasaklamıştır (Çıtlak, 1981: 18). 1945 yılında çok partili sisteme geçilmiş ve Çalışma Bakanlığı kurulmuştur.

Çok partili sisteme geçilmesinin ardından Cemiyetler Yasası’ nda değişiklik yapılması zorunlu hale gelmiş ve 5 Haziran 1946 tarihinde sınıf esasına dayalı cemiyet kurma yasağı kaldırılmıştır (Tokol, 1994: 22). 20 .2. 1947 tarihli 5018 sayılı “İşçi–İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri hakkında Kanun” çıkarılmıştır. Ancak kanun grev, toplu sözleşme ve siyasetle uğraşmayı yasaklıyordu (Çıtlak, 1981: 18).

Aradan geçen 5 yıl sonra 31 Temmuz 1952 tarihinde Türkiye’ de ilk defa bir konfederasyon, Türk-İş adıyla kurulmuştur. 1960 ihtilalinden sonra sendikalara , daha geniş bir alanda örgütlenme ve tabana yayılma olanağı tanınmıştır. 1961 Anayasası her alanda sendikaların kurulmasını ve güçlenmesini sağlamıştır . İşçilere ilişkin 274 sayılı Sendikalar Yasası ile 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, 1961 Anayasası’ na dayanılarak çıkarılmıştır. 12 Eylül 1980 ihtilaline kadar bu yasalar yürürlükte kalmış, ihtilalle birlikte işçilerin sendikal hakları ellerinden alınmıştır. 1983 yılında çıkarılan 2821 sayılı Sendikalar ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası ile sendikal haklar işçilere yeniden tanınmıştır. İşçiler bu haklardan, birçok sendika ile beraber Türk-iş, Hak-iş ve Disk gibi üst kuruluşlarla yararlanmaya devam etmektedirler (Taş, 1995: 19).

1.1.2.3 Memur Sendikacılığının Gelişimi

Memur sendikaları, ülkemizde sendikacılıkta ileri olan ülkelerde de hep işçi sendikalarından sonra kurulmuştur. Ülkemizde ilk defa 1908 yılında işçiler ve memurlar birlikte “Bağdat Demiryolları Memurun Mustahdemin Ukuvvetkarisi” adlı örgütü kurmuşlardır.

Memurlara ilk kez, Türkiye’ de sendikalar halinde örgütlenme hakkı 1961 Anayasası’ nın 46 / 2. maddesinde tanınmıştır (Çıtlak, 1981: 29). Bu maddeyle Türkiye’ de çalışanlara işçi-memur ayrımı yapılmaksızın sendika kurma hakkı tanınmış ve bu hakla ilgili bir yasanın en kısa zamanda çıkarılması istenmiştir. Ancak 5 yıl sonra 1965 yılında 624 sayılı “Devlet Personeli Sendikalar Yasası” çıkarılabilmektedir. 1965 yılında 657 sayılı Devlet Memurları Yasası’ nın 22. maddesinde memurların sendika kurma ve üye olma haklarına yer verilmiştir (Gülmez, 1988: 25). Bütün bunlara bağlı olarak 1965 yılında “Türkiye Öğretmenler Sendikası” kurulmuştur. 1971 yılında 1488 sayılı yasa ile, 1961 Anayasası’ nın 46. maddesinde yapılan bir değişiklikle “çalışanlar” kelimesi yerine “işçiler” kelimesi getirilerek memurların sendika kurma ve sendikaya üye olma hakları kaldırılmıştır (Ünsal, 1999: 55). Memurlar 1971 yılından 1980 yılına kadar dernekler şeklinde örgütlenmişlerdir.

1980 hareketinden sonra bu derneklerde kapatılmıştır. Yürürlükte olan 1982 Anayasası'nda memurların sendika hakkını yasaklayan herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. 1982 Anayasası'nın sendika kurma hakkını düzenleyen 51. maddeye göre, "işçiler ve işverenler üyelerinin çalışma ilişkilerinde ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma hakkına sahiptirler" (Yurtçan, 1995: 22-23). Anayasa'nın 51. maddesinde işçilerin ve işverenlerin sendika kurma hakkına sahip oldukları belirtilmiş, memur ve diğer kamu görevlilerinin sendika kurma haklarında ise söz edilmemiştir. Fakat Anayasa'nın Toplu İş Sözleşmesini düzenleyen 53. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları arasında 23. 7. 1995 / 4121 / 4m ile eklenen fıkrada, 128. maddenin ilk fıkrasını kapsamına giren kamu görevlilerinin kendi aralarında bu maddenin birinci ve ikinci fıkraları ile 54. madde yani "Grev hakkı ve Lokavt" (Yurtçan, 1995: 23) hakkına sahip olmayan sendikalar ve üst kuruluşların kurulmasına kanunla cevaz verileceği, bunların yargı mercilerine başvurabileceği, idare ile toplu görüşme yapabileceği bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usullerin kanunla düzenleneceği ifade edilmektedir (Çelik, 1996: 257).

Kamu görevlilerinin kurmuş olduğu sendikalara, Anayasa'nın 53. maddesine dayanarak yasallık ve toplu görüşme hakkı tanınacak. Fakat grev hakkı tanınmayacaktır.

1982 Anayasası'nda derneklerin ve sendikaların siyasal partilere ve kitle örgütleriyle ortak hareket etmeleri de 33. ve 52. maddelerinde yasaklanmıştır (Taş, 1995: 22-23).

5 Mayıs 1983 tarih ve 2821 sayılı "Sendikalar Kanunu" sadece işçi ve işverenlerin sendikal haklarıyla ilgili en son yasal düzenlemeleri içermektedir. Aynı yasanın 21. maddesinde öğrenciler ile 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Yasası'na tabi okullarda çalışan öğretmenler sendikaya üye olamayacaklar arasındadır.

1961 Anayasası' nın 128. maddesine dayanılarak çıkarılan 14. 7. 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu' nun sendika kurma hakkı tanıyan 22. maddesi 1972 yılında çıkarılan Kanun Hükmünde Kararname ile yürürlükten kaldırılmıştır.

657 sayılı yasanın 26. maddesinde devlet memurunun toplu eylem ve harekette bulunması yasaklanmış, 27. maddesinde ise; memurların, grev düzenlemeleri, greve karar vermeleri, ilan etmeleri, bu yolda propaganda yapmaları, greve veya grev teşebbüsüne katılmaları, desteklemeleri veya teşvik etmeleri yasaklanmıştır (Erdem, 1996 : 6).

Danıştay 1. Dairesi memur sendikalarının hukuki durumu ile ilgili olarak 1992 / 142 sayılı kararı ile “kamu görevlileri de dahil olmak üzere herkese sendika kurma hakkı tanınmasına ve konunun yasal olarak düzenlenmesine Anayasal bir engel bulunmadığı” na karar vermiştir. Bu gelişmelere paralel olarak Başbakanlık, tüm kamu yetkililerinin sendika kurma, sendikal etkinliklerde bulunma yolundaki girişimlerin engellenmesi hususunda 15. 6. 1993 tarihli bir genelge yayınlamıştır (Erdem, 1996: 7). Başbakan vekili Erdal İnönü imzasını taşıyan bu Genelge' de, tüm kamu görevlilerinin sendika kurma üye olma , sendikal etkinliklerde bulunma yolundaki girişimlerinin engellenmemesi, sendikaların genel kurul yapma, kendilerini ve çalışmalarını tanıtıcı yayınlar çıkarma, toplantılar düzenleme, sendika yönetici ve üyelerine bu yöndeki çalışmalarından dolayı disiplin cezaları uygulanmaması, sendikalarla iş birliği yapması,görüş ve önerilerini alması Anayasa' da yer alan insan haklarına saygı ve sosyal hukuk devleti ilkelerinin hem de onaylanan uluslararası sözleşmeler ile adli ve idari yargı organlarımızca verilen kararların bir gereği olduğu bildirilmektedir (Akartürk, 1997: 59-60).

Esasen sendikal haklar ülkemizde onaylanmış uluslararası sözleşmelerle memurlar dahil tüm çalışanlara verilmesi kabul edilmiştir. 1980' li yılların sonlarından itibaren birçok kamu görevlileri sendikalarının kurulmasına rağmen, memur sendikaları dönemin Başbakanı Bülent Ecevit imzasıyla yayınlanan 5. 8. 1999 gün ve 1999 / 44 sayılı genelgesiyle faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Nihayet 25.

6. 2001 tarihli 4688 sayılı “Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu” kabul edilmiştir. 4688 sayılı Kanununun 1. maddesinde bu kanunun amacı; “kamu görevlilerinin ortak, ekonomik, sosyal ve mesleki hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştirilmesi için oluşturdukları sendika ve konfederasyonların kuruluşu, organları, yetkileri ve faaliyetleri ile sendika ve konfederasyonlarda görev alacak kamu görevlilerinin hak ve sorumluluklarını belirlemek ve her hizmet kolunda yetkili kamu görevlileri sendikaları ve bunların bağlı buldukları konfederasyonlar ile Kamu İşveren Kurulu arasında yürütülecek toplu görüşmelere ilişkin esasları düzenlemek” olarak belirtilmiştir. Kanununun 6. maddesinde “Sendika ve Konfederasyonlar önceden izin almaksızın serbestçe kurulurlar” ibaresi yer almaktadır. Sendika kurucusu olabilmek için en az iki yıldan beri kamu görevlisi olarak çalışmak yeterlidir. Bu kanunla sendikalara üye olmak serbestliği bir kez daha belirtilmiştir (md. 14). 4688 sayılı kanuna göre kurulan sendikalara “Yükseköğretim Kurulu Başkan ve üyeleri ile Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkan ve üyeleri, üniversite ve ileri teknoloji enstitüsü rektörleri, fakülte dekanları, enstitü ve yüksekokulların müdürleri ile bunların yardımcılarının üye olamayacakları” kanununun 15. maddesinin d. bendinde belirtilmiştir. Kanunun çıkmasından sonra “Türkiye Üniversite Öğretim Elemanları Sendikası” dernekleşme yoluna gitmiş, “Öğretim Elemanları Sendikası” ise kendini feshederek Eğitim Sen’ e katılmıştır.

Bu kanununun 18. maddesinde memurların, mesai saati dışında veya işverenin izniyle iş saatleri içinde sendika veya konfederasyonların kanunda belirtilen faaliyetlerine katılmalarından dolayı farklı bir işleme tutulması ve görevine son verilmesi güvence altına alınmıştır.

Ayrıca bu yasada memurlara “Toplu Görüşme” hakkından söz edilmiş ancak grev hakkı tanınmamıştır.

1.1.2.4 Türkiye' nin Onayladığı Uluslararası Sözleşmelerde Sendikal Haklar

25 Nisan 1945 tarihinde başlayan San Francisco Konferansı sırasında doğmaya başlayan Birleşmiş Milletler Örgütü, 1945 yılında II. Dünya Savaşı' nın bitmesinden hemen sonra kurulmuştur.

Dünya barışının, insanların temel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınması için 10 Aralık 1948' de "*İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*" yayınlanmıştır (Taş, 1995: 26-27). Bildiriyi, Türkiye 27 Mayıs 1949 tarihinde 7217 sayılı yasayla onaylamıştır. Bildirgenin 23. maddesine göre; herkesin çıkarlarının korunması için sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır (Erdem, 1996: 3). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi genel olarak çalışanların sendika kurma hakkını uluslar arası güvence altına alan en önemli temel belgelerden birisidir.

4 Kasım 1950 tarihinde Roma' da "*Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*" imzalanmıştır. Türkiye bu sözleşmeyi 10. 3. 1954 gün ve 6338 sayı ile onaylamış ve Resmi Gazete' nin 19. 3. 1954 tarih ve 8662 no'lu sayısında yayınlanmıştır. Sözleşmenin sendika kurmak hakkı ile ilgili hükmü 11. maddesine göre şöyledir: "Herkesin barışçı amaçlarla toplanmak ve başkaları ile dernek kurmak özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, yine herkesin çıkarlarını korumak amacı ile sendika kurmak ve sendikaya üye olmak hakkını da içerir" (Ünsal, 1999: 21-22). Ancak Avrupa Sözleşmesi' nin 11. maddesinin 2. fıkrasında Sendika hakkının, Silahlı Kuvvetler, Polis ya da devlet yönetimi üyelerince kullanılmasına "haklı" kısıtlamalar konulmasına olanak tanımıştır (Gülmez, 1993: 14).

Avrupa Konseyi'nin girişimi ile 18. 11. 1961' de imzalanan "*Avrupa Sosyal Anlaşması*" nı Türkiye 1989 yılında 3581 sayılı yasayla onaylamıştır (Erdem, 1996: 3). Ancak Sosyal Şart' ın sendika, toplu pazarlık ve grev haklarını güvenceye bağlayan 5. ve 6. maddelerine çekince konulmuştur (Gülmez, 1995: 20). Örgütlenme Hakkı başlığını taşıyan 5. madde ve Toplu Pazarlık başlığını taşıyan 6. madde (Ünsal, 1999: 23-24) lerine göre tüm çalışanlar ve çalıştıranlar, sosyal ve ekonomik

haklarını korumak amacıyla, ulusal ve uluslararası kuruluşlar düzeyinde örgütlenme özgürlüğüne toplu pazarlık hakkına sahiptirler (Erdem, 1996: 3).

Bütün Dünya uluslarının barış içinde, iş sahibi ve uluslararası iş kurallarına uygun olarak yaşamaları, eşit işe eşit ücret ödenmesi, sendika hakkının korunması, mesleki teknik öğretimin geliştirilmesi gibi konuları geliştirmeye çalışan ve bunun için sözleşmeler ve tavsiyeler yayınlayan “Uluslararası Çalışma Örgütü” 1919 yılında kurulmuştur. Sözleşmeleri imzalayan ülkeler, sözleşme hükümlerini yerine getirmek zorundadır. Ancak tavsiyelerde bu zorunluluk yoktur. Türkiye Uluslararası Çalışma Örgütü’ ne (ILO) 1932 yılında üye olmuştur (Taş, 1995: 28).

Grev hakkını açıkça tanıyan hiçbir ILO sözleşmesi yoktur. Ancak ILO denetim organları 87 sayılı “Sendika Özgürlüğü ve Örgütlenme Hakkının Korunması Sözleşmesi” nin üç ayrı maddesine dayanarak grev hakkını çalışanlara tanımışlardır (Gülmez, 1993: 20). Bu sözleşme kamu çalışanları ile özel kesim çalışanları arasında sendikalaşmaya ilişkin herhangi bir ayırım yapmamıştır. Türkiye 87 sayılı sözleşmeyi 1993 tarihinde onaylamıştır. Türkiye nin bu sözleşmeyi geç onaylamasının nedeni; ülke koşullarının sözleşme gereklerini yerine getirmeye uygun olmadığı kanaati ve yasal değişiklik gerektirmesi düşüncesidir (Taş, 1995: 29).

ILO 98 sayılı “Teşkilatlanma ve Kolektif Müzakereler Hakkı Prensiplerinin Uygulanmasına İlişkin Sözleşme” yi 1. 7. 1949 tarihinde kabul etmiştir. Türkiye ise, bu sözleşmeyi 8. 8. 1951 tarihinde 5854 sayılı yasa ile kabul etmiştir (Ünsal, 1999: 25).

98 sayılı sözleşme, sendika hakkını işverene karşı korumayı amaçlar. Bununla ilgili olarak iki temel konuda düzenleme yapmıştır. Bunlardan birincisi, örgütlenme hakkının işverenlerin sendika özgürlüğünü zedeleyen “ayırım gözetici eylemleri” ile sendikaların kuruluş, işleyiş ve yönetimlerine “karışma eylemleri” ne karşı korunmasıyla ilgilidir. Sözleşmenin düzenlediği ikinci konu ise; gönüllü toplu pazarlık süreçlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasıdır (Gülmez, 1993: 16). 98

no'lu sözleşmenin 6. maddesine göre, devletin yönetimiyle ilgili olan kamu görevlilerinin dışındaki tüm ücretliler sendikalaşma ve toplu pazarlık hakkına sahiptir (Erdem, 1996: 3).

“*Öğretim Personelinin Durumuna İlişkin Tavsiye*”, ILO ile UNESCO’ nun çalışmaları sonucu öğretim personelinin tüm sorunlarını kapsayan belge 1966 yılında oybirliği ile kabul edilmiştir .

Öğretmenlerin Statüsü Tavsiyesi, okullarda öğrencilerin eğitimiyle yükümlü tüm kişileri kapsamaktadır. Sadece öğretmenler değil, okul müdürleri, müfettişler, genel, teknik, mesleki ya da sanatsal nitelikli tüm kurumlardaki öğretmenleri kapsamaktadır. UNESCO, ILO ile işbirliği yaparak Yüksek Öğretim Personeli içinde benzer bir tavsiye olanağını incelemektedir. Eğitim politikalarının oluşturulmasına ve disiplin kurullarının belirlenmesinde öğretmen örgütlerinin aktif olarak katılmaları 9. ve 49. maddelerde yer almaktadır. 82. maddede ücret ve çalışma koşullarının, öğretmen örgütleriyle işverenler arasında toplu pazarlık sonucu saptanması yer alırken, 83. madde ile toplu pazarlık ilkesinin uygulanması güvence altına alınmıştır. 84.maddede tüm bu yollarla çıkarlarını savunamadıkları zaman öğretmen örgütlerinin, öteki örgütlerin çıkarlarını savunmak amacıyla yararlandıkları başka eylemlere başvurma haklarının olduğu yer almaktadır (Gülmez, 1996: 140-142).

Grevden açıkça söz eden uluslararası nitelikli ilk ILO belgesi, 1951 tarihli Gönüllü Uzlaştırma ve Hakem Tavsiyesi’ dir. Grevden söz eden ikinci ILO belgesi, 25 Haziran 1957’ de kabul edilen, Zorunlu Çalışmanın Kaldırılması Sözleşmesidir ve ülkemizde de 1960 yılında 162 sayılı yasayla kabul edilmiştir. Bu sözleşmenin 1. maddesinde, greve katılanların zorunlu çalıştırmayacağı hükmü yer almaktadır. Grev hakkına değinen ve “karar” niteliği taşıyan üçüncü belge; 1970 tarihli Sendikal Haklar ve Sivil Özgürlüklerle İlişkileri Kararı’ dır. Kararın 15. maddesinde grev hakkına yer verilmiştir (Gülmez, 1988: 222).

18 Kasım 1961’ de imzalanan “Avrupa Toplumsal Temel Yasası” 26 Şubat 1965 tarihinde yürürlüğe girmiştir. En önemli özelliği; sendika ve toplu pazarlık hakları yanında grev hakkını tanımasıdır.

Grev hakkına açıkça yer veren ikinci uluslararası belge 3 Ocak 1976’ da yürürlüğe giren “ Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi ” dir. Ülkemizce de onaylanmış olan bu sözleşme, onaylayan her ülkeden; yasalarına uygun grev hakkının sağlanmasını istemektedir (Gülmez, 1988: 225-226).

1.1.2.5 Türkiye’ de Öğretmen Örgütlenmesi

Toplumda en eski örgütlenme geleneğine sahip kamu görevlileri öğretmenler olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu döneminde öğretmenlerin ayrı bir yeri vardır. Tanzimatla birlikte yenileme süreci içerisinde askerlerden sonra gelişmiş batı ülkelerine ilk gönderilenler öğretmenler olmuştur. O zamandan günümüze kadar öğretmenin toplumdaki etkileri kanımızca tartışılmaz bir gerçektir. Toplum sorunlarıyla hep iç içe olan öğretmenler; zor şartlarda dahi çalışmalarına devam etmişlerdir. Öğretmenlerin yaşadığı ekonomik sorunlar, onların toplum sorunlarına daha duyarlı hale gelmelerinde etkili olmuştur. Bunun gibi birçok neden öğretmenlerin, örgütlenme bilincinin beki de erken oluşmasını sağlamış ve örgütlenip seslerini duyurmaya daha istekli hale getirmiştir.

Türkiye’ de öğretmen örgütlenmesi yeni değildir. İlk olarak “cemiyet” olarak 1908’li yıllarda başlayan öğretmen örgütlenmesi, daha sonraları “dernek” ve “sendika” şeklinde gelişme göstermiştir.

Osmanlı İmparatorluğu Döneminde ve 1923-1982 arası dönemde öğretmen örgütlenmesi incelenerek aşağıda açıklanmıştır :

1.1.2.5.1 Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Öğretmen Örgütlenmesi

Tanzimat döneminde öğretmenlik yeni meslekleşmeye başladığında bir öğretmen örgütüne rastlanmamaktadır. Ancak Akyüz' e (1978 : 42-43) göre, bu dönemde edebi; ilmi ve eğitsel birtakım cemiyetler vardır ve bazı öğretmenlerin de bu cemiyetlere girmiş olması mümkündür.

Osmanlı Devleti' nin içinde bulunduğu durum nedeniyle 1908 yılına kadar her türlü cemiyet yasaklandığından, öğretmenlerin herhangi bir mesleki kuruluşu yoktur. 1908 Meşrutiyeti' nin getirdiği özgürlük havasının esmesiyle birlikte birçok mesleki örgüt kurulmuştur. Bizde ilk öğretmen örgütü Meşrutiyetin ilanından kısa bir süre sonra, yasal düzenleme beklenilmeksizin İstanbul' da Temmuz 1908' de kurulan "Encümen-i Muallimin Cemiyeti" dir. Yine aynı yıl içerisinde İstanbul' da İdadi, Rüşdi ve İptidai okulların öğretmenleri, Öğretmenlerin Haklarını Savunmak anlamına gelen "Muhafaza-i Hukuk-u Muallimin Cemiyeti" ni kurmuşlardır. Bu cemiyetin amacı; öğretmenlerin haklarını korumak ve halk arasında eğitimin yayılmasını sağlamaktır. Cemiyetin başkanlığına da Zeki Bey adında bir öğretmen getirilmiştir. 1908 yılının sonlarına doğru bu cemiyet ile Encümen-i Muallimin Cemiyeti birleşerek "Cemiyet-i Muallimin" adını almıştır (Akyüz, 1978: 99). Bu cemiyetin başkanı da Zeki Bey' dir. Üyelerinin çoğunu ilkokul öğretmenlerinin oluşturması nedeniyle ilkokul öğretmenlerine yönelik 15 günde bir yayımlanan "Mir'at Maarif" adında bir dergi çıkarılmıştır. Dergi, okulların disiplin içinde idaresini, pedagoji sisteminin değiştirilmesini, eğitimin ekonomik yönüne ilişkin sorunları çözmeyi ve öğretmenler arası haberleşmeyi sağlamayı hedeflemiştir. Hareket Ordusu'nun 1909' da İstanbul' a girmesinden sonra Zeki Bey tutuklanmıştır. Zeki Bey' in tutuklanmasından sonra örgüt dağılma sürecine girmiş, aynı dönemde kurulan Maarif ve Teavün-ü Muallimin Cemiyeti (Eğitimi Yayma ve Öğretmenler Yardımlaşma Derneği) kitle desteği sağlayamamış ve kapanmıştır. Bu dönemde eğitimciler açısından en anlamlı faaliyet, Ethem Nejat' ın Anadolu' da ki öğretmenleri bir araya getirme çabasıdır (Evren, Erdem ve Yıldırım, 1995: 14-15).

İlk olarak 1914 yılında denenen ancak bundan dört yıl sonra 8 Mart 1918’ de kurulan “Muallimler Cemiyeti” nin amacı; öğretmenlerin tanışıp kaynaşmalarına yardımcı olmak, onların ekonomik ve sosyal haklarını korumak, öğretmenlerin kültür düzeylerini ve saygınlıklarını yükseltmeye çalışmaktır (Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi, 1998; C:2: 480).

Hem Balkan Savaşları sırasında hem de Kurtuluş Savaşı sürecinde öğretmenlerin ve eğitimin, toplumsal değişimde önemi olmuştur.

İstanbul’ un işgal altında bulunduğu, Anadolu’ da Kurtuluş Hareketinin örgütlenmeye başladığı 1920 yılında öğretmenler, aylıklarını alamadıkları için 1-14 Mart 1920 tarihleri arasında greve gitmişlerdir. Ücretlerin ödeneceğinin vaad edilmesi üzerine durdurulan grev, ücretlerin ödenmemesi üzerine Eylül 1920’ de yeniden başlamış ve bir ay kadar sürmüştür. Durum üzerine öğretmenlerin aylıkları bankalardan borç alınarak ödenmiştir (Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi, 1998; C: 2: 480).

II. Abdülhamit Dönemi’nde uzun süre aylıklarını alamayan öğretmenlerin kendiliğinden gelişen bu grevinde, Muallimler Cemiyeti grevle bir ilgisinin olmadığı ilan etmiş ve devletten yana bir tavır almıştır. Bu nedenle cemiyetten istifa eden öğretmenler “Mekatib-i İptadiye Muallimler Cemiyeti” ni kurmuşlardır (Evren, Erdem ve Yıldırım, 1995: 16). Bunun üzerine Muallimler Cemiyeti oldukça zayıflayıp, parçalanmıştır (Kurt, 1994: 3).

1920 yılında TBMM’ nin açılmasından sonra Ankara’ da “Muallim ve Muallime Cemiyeti” kurulmuş ve Anadolu’ nun değişik yerlerinde bu cemiyetin şubeleri açılmıştır. Cemiyetin adı 7 Mayıs 1921 yılında “Türkiye Muallime ve Muallimin Dernekleri Birliği” şeklinde değiştirilmiştir (Akyüz, 1978: 179). Burada dikkati çeken en önemli unsur, Ankara Kız Öğretmen Okulu’ nda görevli Leman Hanım adında bir öğretmenin yönetime girmesidir. Cemiyetin amaçları; 9 Mayıs 1921 tarihli Hakimiyet-i Milliye (Ulus) gazetesinde şu şekilde açıklanmıştır:

“Muallimlik mesleğini korumak, muallim ve muallimelerin içtimai vaziyetini düzeltmek, bu gayesine iktisadi ve ilmi vasıtalarla ulaşmak.” Cemiyetin 26 Haziran 1922 tarihli aynı gazetede yayımlanan ilk bildirisinde ise; tüm öğretmenlerin Kurtuluş Savaşı’ na katılmaları istenmektedir (Evren,Erdem ve Yıldırım, 1995: 17).

1.1.2.5.2 1923-1982 Arası dönemde Öğretmen Örgütlenmesi

Türkiye Muallime ve Muallimin Dernekleri, 1925 yılında adını değiştirerek “Türkiye Muallimler Birliği” adını almıştır. Birliğin amacı; bütün öğretmenlerin hak ve çıkarlarını korumak, yeni nesli Cumhuriyetçi yetiştirmek olarak belirlenmiştir. Ankara’ da ki bu yeni örgütlenme karşısında, İstanbul’ da ki dernekler kendilerini feshederek, Türkiye Muallimler Birliği’ ne katılmışlardır. Ancak bu Birlik, 1928 yılında kapatılmıştır. 1929 yılında tekrar kurulan İstanbul Muallimler Birliği’ nden sonra 1931 yılı Şubat ve Mart aylarında taşrada 16 birlik kurulmuştur. İstanbul Muallimler Birliği’ nin en önemli çalışması; “Muallimler Mecmuası” nı tekrar çıkarmak olmuştur. Bu dergide öğretmenleri ilgilendiren sorunlara geniş yer verilmiştir. 1935 yılında kapatılan İstanbul Muallimler Birliği’ nden sonra, 1946 yılına kadar olan dönemde etkili bir öğretmen örgütü kurulamamıştır (Akyüz, 1978: 242-251).

Öğretmenler, 1946 yılında Dernekler Yasası’ nda yapılan değişiklikle; parti, dernek, sendika gibi örgütlerin kurulmasına olanak tanınmasından sonra tekrar örgütlenmeye başlamışlardır. 1948 yılına kadar birçok öğretmen örgütü Anadolu’ nun çeşitli yerlerinde kurulmuştur. 15 Ağustos 1948 tarihinde Ankara Öğretmenler Yardımlaşma Derneği’ nin çağrısıyla 32 dernek temsilcisinin katılımıyla kısa adı TÖDMB olan “Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Birliği” oluşturulmuştur. Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu’ da aynı yıl kurulmuştur (Taş, 1995: 35-36).

TÖDMF’ nin, Köy Enstitülerinden mezun olan öğretmenlerin taleplerine ilgisizliği onları, bölgesel farklı örgütlenmelere yönlendirmiştir. Ege Bölgesi Öğretmenler Derneği ilk kurulan bölgesel bir örgüttür. Daha sonra birçok ilde ve Göller Bölgesi ve Akdeniz Bölgesi’ nde kurulan yerel dernekler 1963 yılında kısa adı

KÖDF olan “Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu” adlı merkezi bir örgütte birleşmişlerdir. Bu örgüt, 27 Mayıs hareketinden sonra dağılmıştır (Evren, Erdem ve Yıldırım, 1995: 25).

1961 Anayasa’ sı sadece işçi sendikacılığı değil memur sendikacılığı yönünden de bir dönemi simgeler (Erdem, 1996: 10). 1961 Anayasası’ nın 46. maddesiyle çalışanlara sendikal hakkın verilmesiyle TÖDMF, çalışmalarını yoğunlaştırmaya başlamıştır (Taş, 1995: 36). 14 Şubat 1962 tarihinde Kırıkkale öğretmenlerinden 200 kişilik bir topluluk, Ankara’ da sessiz bir yürüyüş yapmışlardır. Öğretmenler, 1961 Anayasası’ nın yeni hak ve özgürlükler getiren düzenlemelerinin uygulanmaması, öğretmenlere yönelik baskıların artmasını protesto etmişlerdir. Dönemin İçişleri Bakanı TBMM’ ne yürüyen öğretmenleri dağıtmak istemişse de başarılı olamamıştır. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası, bu eylem üzerine 1961 Anayasası’ na göre yeniden düzenlenerek yürürlüğe konulmuştur.

TÖDMF, öğretmenlerin hak ve çıkarlarına ilişkin görüş, öneri ve istemlerini, dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, Başbakan İsmet İnönü, Milli Eğitim Bakanı ve diğer yetkililere iletmış ancak sunulan yazılı raporların gereğince önemsenmediğini ve öğretmenlere yönelik baskıların artmasını gerekçe göstererek 12-13-14 Ocak 1963 günlerinde miting şeklinde bir gösteri yapma kararı almışlardır. 20 Şubat 1963 tarihinde “Büyük Eğitim Mitingi” nden sonra, Milli Eğitim ve Maliye Bakanları İstifa etmiş, Başbakan, öğretmenlerle pazarlığa oturmuş, ders ücreti ve eğitim ödeneği öğretmenlere verilmiştir. Öğretmen aylıklarında % 35 artış yapılmış, erkek öğretmenlere ders ücreti verilmiştir. Ayrıca Devlet Personeli Sendikaları ile Devlet memurları Yasalarının çıkarılmasında da etkili olmuşlardır (Çoşkun, 1999: 27-28). TÖDMF’ nin bu etkinlikleri ve öğretmenlerin maddi durumlarının kötü olması onların TÖDMF’ na yönelmesine neden olmuştur. 1965 yılında tüm öğretmenlerin % 50 si TÖDMF’ na üye olmuştur (Taş, 1995: 36).

10. 07. 1965 tarihinde öğretmenlerin örgütlenmeleri süresince kurdukları ilk sendika kısa adı TÖS olan “Türkiye Öğretmenler Sendikası” dır (Akgöl, 1981: 4). İlk öğretmen sendikası olan TÖS’ ün amacı;

“ İnsan Haklarını demokratik ilkeleri, sosyal adaleti, çağdaş dünyanın kültür ve uygarlık gelişmelerini, dünya barışının ölümsüzleşmesini temel kabul eden milli eğitimin eksiksiz olarak gerçekleştirilmesini; yurt gerçeklerine ve eğitim bilincini ve tekniğin gerçeklerine göre üretimin düzenlenmesine ve yürütülmesine; eğitim hizmetinde çalışanların sosyal ve ekonomik, çalışma koşullarının düzenlenmesine, üyeleri arasındaki dayanışmanın sağlanmasına, öğretmenlik mesleğinin gelişmesine çalışmaktır ” (Erdem, 1996: 11).

Türkiye Öğretmenler Sendikası' nın kurulmasından 15 gün sonra İlkokul Öğretmenleri Sendikası kurulmuştur. TÖS' ün 1967 yılında yapılan Genel Kurulu' nda uluslararası öğretmen örgütü olan FİSE' ye üye olmaya karar verilmiş, ancak Bakanlar Kurulu' ndan izin alınamadığı gerekçesi ile gerçekleştirilememiştir (Akgöl, 1981: 65). TÖS' ün açıkça Kemalizm' le temellendirilmiş sol, hatta sosyalist bir eğilimi yansıtmaya başlaması hükümet ile öğretmenler arasındaki gerginliğin artmasına neden olmuştur. TÖS uygulanmakta olan ekonomik, siyasal, yönetsel baskı ve kısımlara hem kamuoyunun hem de siyasal iktidar ve Bakanlığın dikkatini çekmek ve uyarıda bulunmak üzere 15 Şubat 1969 tarihinde Ankara' da “Büyük Eğitim Yürüyüşü” adını verdiği bir kitle eylemi düzenlemiştir (Coşkun, 1999: 28). Ayrıca Devrimci Eğitim Şurası' nı gerçekleştirerek kamuoyuna sesini daha etkili bir şekilde duyurmaya başlamıştır. Ülke öğretmenlerinin yaklaşık % 51 'ini TÖS örgütlemiştir (Akgöl, 1981: 16). 1971' deki Nihat Erim hükümetinin yaptığı değişiklikten sonra TÖS ve İLK-SEN kapatılmıştır (Erdem, 1996:11).

12 Mart 1971 Muhtırasından sonra Anayasa' da değişiklik yapılarak kamu personeline sadece “Mesleki Birlik” kurma hakkı verilmiştir. Öğretmenler de Anayasa' nın 29. maddesine dayanarak örgütlenmeye başlamışlardır (Taş, 1995: 37).

Kısa adı TÖB-DER olan “Tüm Eğitim Öğretim Emekçileri Birleşme ve Dayanışma Derneği” TÖS’ ün yerine geçmek üzere 3 Eylül 1971 yılında, önce Türkiye Öğretmenler Birliği adıyla kurulmuştur. 1972 yılında birliğin adı değiştirilmiştir. 1978 yılında yapılan 4. Olağan Genel Kurulu’ nda adı; Tüm Eğitim Öğretim Emekçileri Birleşme ve Dayanışma Derneği olarak tekrar değiştirilmiştir. Üyeleri arasında ilkökul öğretmenleri başta gelmektedir. Her öğretim düzeyinden öğretmen, memur, hizmetliden oluşan üyelerin tahminen % 20’sini kadınlar oluşturmaktadır.

Örgütün amacı tüzüğünde şöyledir :

“Atatürk devrimleri, İnsan Hakları Evrensel Beyannameesi ile Anayasa’ mızın milli, demokratik, laik ve sosyal hukuki devleti kapsamı içinde üyelerinin tüm ekonomik, demokratik, sosyal ve özlük haklarını koruyup geliştirerek birleşmelerini ve dayanışmalarını sağlamaktır ” (Akyüz, 1980: 5-6).

TÖB- DER, 15 Şubat 1975 ve 5 Şubat 1977’de miting ve yürüyüş düzenlemiştir (Coşkun, 1989: 29).

Kısa adı ÜLKÜ-BİR olan “Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneği” Aralık 1971’ de kurulmuştur. Her öğretim düzeyinde öğretmen olanlar ile öğretmen kökenliler ve öğretmen yetiştiren okulların son sınıf öğrencileri üye olarak kabul edilmektedir. Ülke düzeyinde 330 şubesi, 78.000 üyesi vardır. Üyelerin % 20’si kadın, % 5 kadarı yüksek öğretime mensuptur. Derneğin amacı tüzüğünün 4. maddesinde şu şekilde gösterilmiştir:

“Bütün öğretim üyeleri ve yardımcılarını ile öğretmenleri Türk yurdunun ve milletinin bölünmez bir bütün olduğu esası ile Türk Milliyetçiliği ve Atatürk’ün “Muasır Medeniyet Seviyesinin Üstüne Çıkmak” ülküsü

etrafında toplayarak sosyal, kültürel ve mesleki dayanışmayı sağlamaktır.” (ÜLKÜ-BİR Tüzüğü, 1976: 3)

Tüzüğünde, amacını gerçekleştirmek için yapacağı belirtilen çalışmalardan bazıları şunlardır: “Üyelerinin mesleki, idari, hukuki, sosyal ve kültürel hak ve menfaatlerini sağlamaya ve korumaya, mesleki çalışma ve ilerlemelerinde kendilerine yardımcı ve destek olmaya çalışır. Konferanslar, seminerler, kurslar, toplantılar tertipler, ilgili yerlerle yazılı veya sözlü temas kurarak üyelerine yardımcı olur”.

Kurulan diğer öğretmen derneklerinin önemlileri şunlardır :

- 1971 yılında kurulan ve kısa adı TİM-DER olan “Tüm İlköğretim Müfettişleri Derneği” ;
- Mart 1975’ de kurulan HÜR-ÖĞRET BİR “Hürriyetçi Öğretmenler Yardımlaşma ve Dayanışma Birliği” ;
- 1975 yılının Mayıs ayında kurulan TÜMÖD “Tüm Öğretim Üyeleri Derneği” ;
- 1975 yılında kurulan ve kısa adı TÜMAS olan “Tüm Üniversite, Akademi ve Yüksekokul Asistanları Birliği” ;
- 1975 yılında kurulan ve kısa adı ÜNAY olan “Üniversite, Akademi, Yüksekokul Asistanları Derneği” ;
- Aralık 1977’de kurulan HÜR-DER “Hürriyetçi Öğretmenler Derneği” ;
- 1950 yılında kurulan ve kısa adı TÖD olan “Teknik Öğretmenler Derneği”;
- 1965 yılında kurulan “Beden Eğitimi Öğretmenler Derneği” ;

- 1948 yılında “Ankara Öğretmenleri Yardımlaşma Derneği” ;
- 1977 yılında “Anadolu ve Rumeli Öğretmen Dernekleri Federasyonu” kurulmuştur (Akyüz 1980: 7-11).

Akyüz’ e (1980: 37-39) göre, öğretmen örgütlenmesi; hükümetle ilişkilerin düzenlenmesi, çeşitli sendikal hak ve olanaklara kavuşma, siyasal partilere karşı bağımsızlıklarını korumak, Franksiyon bağınazlığından kurtulmak, örgütler arası normal ilişkiler geliştirmek ve mesleki sorunlara daha çok eğilmek gibi sorunlarla karşı karşıyadır (Akyüz, 1980: 37-39).

12 Eylül 1980 hareketinden sonra ülkede bulunan tüm demokratik kitle örgütleri kapatılmıştır (Taş, 1995: 39). 12 Eylül’ den sonra hazırlanan 1982 Anayasası, sendika kurma ve sendikal hakların uygulama alanını “işçilerle” sınırlı tutmuştur. Memurlar için sendika kurma, toplu sözleşme ve grev haklarını açıkça tanıyan ya da yasaklayan bir kurala yer vermemiştir.

1986 yılında ABECE Dergisinin çıkışı ile birlikte öğretmenlerin örgütlenme çabaları yeni bir boyut kazanmıştır. 16 Şubat 1988’de emekli öğretmenlerden oluşan üyeler, kısa adı EĞİT-DER olan “Eğitimciler Derneği” ni kurmuşlardır (Evren, Erdem ve Yıldırım, 1995: 97).

1982 Anayasası’nın 53. maddesinden kaynaklanan boşluk neticesinde öğretmen örgütleri 1990 yılından itibaren tekrar kurulmaya başlamıştır.

1.1.3 1982 Anayasası’ ndan Sonra Türkiye’de Eğitim Sendikaları

1982 Anayasası’ nın kabulünden sonra 28 Mayıs 1990 günü kısa adı Eğitim-İş olan “Eğitim İşkolu Kamu Görevlileri Sendikası ” kurulmuştur. 1971’ den sonra kurulan ilk memur sendikası olan Eğitim-İş’ in 1994 Martında illerde 62, ilçelerde

425 olmak üzere toplam 487 şubesi, 50.000 üyesi bulunmaktadır. Eğitim-İş' in tüzüğü'nün 5. maddesine göre; "Eğitim işkolunda çalışan herkes" hiçbir ayırım gözetmeksizin üye olarak kabul edilir.

Eğitim-İş' in amacı üyelerine öncelikle; daha yeterli aylık, ücret ve sosyal hak,daha iyi çalışma koşulları, mesleksek saygınlık kazandırmak için çalışmak olarak belirtilmiştir (Evren,Erdem ve Yıldırım, 1995: 106).

Eğit-Der üyesi bir grup öğretmen "Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası" nı 13 Kasım 1990' da kurmuşlardır. Eğit-Sen sendikal birliği, milli eğitim sisteminde işkolu esasına göre örgütlenmeyi, demokratik merkezîyetçiliği savunan bir sendikadır. Diğer eğitim sendikalarından farkı; "Hak verilmez, alınır" ilkesinden hareketle, olumsuz sosyo-ekonomik ve hukuksal olaylara, eylemle karşılık vermesidir (Taş, 1995: 45).

"Eğitim-İş" ve "Eğitim- Sen" 23 Ocak 1995' de "Eğitim- Sen" adı altında tek bir sendikada birleşmişlerdir (Erdem, 1996: 16).

1990 yılından sonra kurulan Eğitim İşkolu Sendikalarının sayısı yedidir. Bu sendikalardan Türk Eğitim-Sen, Eğitim- Sen, Eğitim-Bir ve Demokrat Eğitim-Sen; eğitim sektöründe çalışan herkese, Tem-Sen; eğitim müfettişlerine, ÖES ve Türk Üniversite-Sen ise; öğretim elemanlarına açıktır. 25. 06. 2001 tarihinde kabul edilen 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu' nun yürürlüğe girmesinden sonra Türk Üniversite-Sen; dernek olurken, ÖES ise Eğitim-Sen ile birleşme kararı almıştır. Böylece Eğitim İşkolu' nda kurulan sendikaların sayısı beşe düşmüştür.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile Türkiye'de mevcut eğitim işkolu sendikaları, bu sendikaların eğitimin temel sorunlarına ilişkin görüşleri, yapılan faaliyet ve etkinliklerin değerlendirilmesi ve öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki sorular cevaplandırılacaktır :

1. Türkiye’de mevcut eğitim işkolu sendikalarının amaç, yapı ve işleyişleri nasıldır?

2. Mevcut eğitim işkolu sendikalarının eğitimin temel sorunlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

3. Öğretmenlerin eğitim işkolu sendikalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu araştırma sonunda elde edilecek sonuçlar doğrultusunda özellikle;

1. Öğretmenlerin mevcut eğitim sendikalarını tanımasına katkıda bulunacağı,

2. Eğitimin temel sorunlarına ilişkin sendikaların görüşleri tespit edilerek öğretmenlerin haklarını ve çıkarlarını koruyacak bir örgütlenmeyle, eğitimin iyileştirilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1.4 Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilecektir:

1. Eğitim sendikalarını mevcut şekli ile betimlemede sendika tüzükleri ve yayınları, sendikaların eğitimin sorunlarına yönelik çalışmalarını belirlemede ise, bildirimleri ve çalışma raporları yeterli olacaktır.

2. Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerini belirlemek için yapılacak ankette, öğretmenler görüşlerini içtenlikle belirtmişlerdir.

1.5 Sınırlılıklar

Araştırma, 1982 Anayasası'ndan sonra kurulan eğitim sendikaları, mevcut eğitim işkolu sendikalarının eğitimin temel sorunlarına ilişkin görüşleri, etkinlikleri ve öğretmenlerin beklentilerinin ne derecede gerçekleştirildiğinin belirlenmesine dönüktür. Araştırma 1982 Anayasası'ndan sonra kurulan işkolu sendikaları ile sınırlı tutulmuştur.

1.6 Tanımlar

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu' nun 3. maddesinde sendika, Kamu İşvereni, İşyeri, Konfederasyon, Toplu görüşme ve Kamu Görevlisi şu şekilde tanımlanmıştır:

Sendika: Kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve mesleki hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır.

Kamu İşvereni: Kamu görevlilerinin çalıştığı tüzel kişiliği olan ya da olmayan kamu kurum ve kuruluşlarına denir.

İşyeri: Kamu hizmetinin yürütüldüğü yere denilir.

Konfederasyon: Değişik hizmet kollarında bu Kanuna tabi olarak kurulmuş en az beş sendikanın bir araya gelerek oluşturdukları tüzel kişiliği olan üst kuruluşlara denilir .

Toplu Görüşme: Kamu görevlileri için uygulanacak katsayı ve göstergeler, aylık ve ücretler, her türlü zam ve tazminatlar, fazla çalışma ücretleri, harcırah, ikramiye, lojman tazminatı, doğum, ölüm ve aile yardımı ödenekleri, tedavi yardımı ve cenaze giderleri, yiyecek ve giyecek yardımları ile bu mahiyette etkinlik artırıcı diğer yardımlara ilişkin olarak yetkili kamu görevlileri sendikaları ve üst kuruluşları ile Kamu İşveren Kurulu arasında yapılan görüşmedir.

Kamu Görevlisi: Kamu kurum ve kuruluşlarının işçi statüsü dışındaki bir kadro veya pozisyonunda daimi suretle çalışan, adaylık veya deneme süresini tamamlamış kamu görevlilerine denir.

Örgüt: Toplumsal gereksinimlerin bir bölümünü karşılamak üzere güçlerini eş güdümlenen insanlar tarafından önceden belirlenmiş amaçları gerçekleştirecek işleri yapmak için kurulmuş toplumsal açık bir sistemdir (Başaran, 1984: 54) .

Grev: 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun 25. maddesine göre; işçilerin topluca çalışmamak suretiyle işyerinde faaliyeti durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmak amacıyla aralarında anlaşarak veyahut bir kuruluşun aynı amaçla topluca çalışmamaları için verdiği karara uyarak işi bırakmalarına denir (Akyiğit, 2000: 290) .

1.7 Kısaltmalar

DMY : Devlet Memurları Yasası

DPSY : Devlet Personeli Sendikaları Yasası

KGSK : Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu

TÖDMF : Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu

TÖS : Türkiye Öğretmenler Sendikası

TÖB-DER:Tüm Eğitim Öğretim Emekçileri Birleşme ve Dayanışma Derneği

ÜLKÜ-BİR : Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneği

1.8 İlgili Araştırmalar

Ülkemizde işçi ve memur örgütlenmesini konu alan çalışmalar oldukça fazladır. Yalnızca öğretmen örgütlenmesini konu alan araştırmalar sınırlı olup, konu ile doğrudan ilgili yönlerinin bulunması nedeniyle bu araştırmaların bazıları aşağıda sunulmuştur.

Acuner (1994: 382) “Öğretmen Örgütlenmesine İlişkin Model Önerisi” adlı yaptığı araştırmada, Türkiye’de ki öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin nasıl bir örgütlenme istediklerini saptamak ve buna uygun olarak eğitim işkolu sendikalarına model önerisi geliştirmeye çalışmıştır.

Araştırma Ankara ilinde 2073 öğretmene ve 624 okul yöneticisine uygulanmıştır.

Araştırmanın sonucunda çıkan sonuçlar şunlardır:

1. Ülkelerin buldukları kıtalar, nüfusları ve öğretmen sayıları ile öğretmenlere örgütlenme hakkının tanınması arasında dikkate değer bir ilişki gözlenmemiş, ülkelerin yönetim biçimleri ile öğretmenlere örgütlenme hakkının tanınması arasında ilişki gözlenmiştir.

2. Öğretmenler ve okul yöneticileri, öğretmenlerin örgütlenme gerekçesini; ödemeyi iyileştirmek, çalışma koşullarını iyileştirmek, yasal haklarını korumak, mesleki saygınlığı korumak ve geliştirmek, mesleğin toplumsal konumunu yükseltmek, çalışma güvencesini korumak, atamada yansızlığı sağlamak, eğitime ilişkin kararlara katılma hakkını kazanmak gibi amaçların oluşturmasını istemektedir.

3. Öğretmenler ve okul yöneticileri, öncelikle sendika türünde örgütlenmek istemektedir.

4. Öğretmenler ve okul yöneticileri, öğretmen örgütlerinin federasyon ve konfederasyon oluşturarak işbirliğine gitmelerini istemektedirler.

5. Öğretmenler ve okul yöneticileri, öğretmen örgütlerinin ekonomik, yasal ve mesleki konular ile eğitim ve öğretime ilişkin konularda üyelerini temsil etme; görüşlerini kamuoyuna açıklama; toplu iş sözleşmesi akdetme; toplantılar düzenleme; hak ve dayanışma grevi ile genel greve gitme; gösteri yürüyüşleri, boykot ve grev dışı eylemler düzenleme haklarına sahip olmalarını istemektedirler.

Akgöl (1981: 6) “Türkiye Öğretmenler Sendikası 1965-1971” konulu araştırmasında, Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS)’nin kuruluşu, genel özellikleri, yasal temelleri, iç yapısı, ekonomik durumu, etkinlikleri, sorunları ve kapatılmasından sonraki öğretmen örgütlenmesinde yeri incelenmiştir .

Araştırmada TÖS’ nin genel özellikleri, aşağıda sunulmuştur.

1. Demokratik, merkezîyetçi bir meslek örgütüdür.
2. Sendika biçiminde örgütlenmiştir.
3. Öğretmenlerin toplumsal sorumluluğu olduğu belirtilerek “devrim için eğitim” ilkesi benimsenmiştir.
 1. “Kafa ve kasa birliği” ilkesini, örgütlemeye benimsemiştir.
 2. Siyasi partiler ve hükümetler karşısında bağımsızlıklarını korumuştur.
 3. Gençlik örgütleri, devrimci kuruluşlar ve işçi sendikasıyla işbirliği yapmıştır.
 4. Sendikal hakları elde etmek için eylem ve etkinliklerde bulunmuştur.

Akyüz (1978: 315) “Türkiye’ de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri 1848-1940” isimli araştırmasında, yüzyıllık bir zaman kesiti içinde öğretmen-toplumsal değişme ilişkileri, öğretmenlerin toplumsal değişmeye etkileri ve bu dönemde öğretmenlerin örgütlenme sorunları incelenmiştir .

Akyüz (1980: 141) “Öğretmen Örgütlenmesi Türkiye, Fransa, İsviçre’ de ve Uluslararası Düzeyde Kuruluşlar, Etkinlikler, Sorunlar” isimli araştırmasında ise; bu ülkelerdeki devlet okulu öğretmenlerinin örgütleri, özellikleri, sorunları ve çalışmaları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir .

Araştırma; 1977, 1978 ve 1979 yıllarında sırasıyla Fransa, İsviçre ve Türkiye’ de örgüt yöneticilerine uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda Türkiye, Fransa ve İsviçre’ deki öğretmen örgütlenmesinin temel benzerlikler ve farklılıklar gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu üç ülkedeki örgütlenmenin benzer sorunlarından bir tanesi, kadın üyelerin örgütlerin yönetiminde hemen hemen hiç yeri olmamasıdır. Bu üç ülkedeki örgütlenme özellikle, üyelerin örgütlerine ilgisi ve örgütlerin hükümet makamlarıyla ilişkileri konusunda Fransa ve İsviçre arasında benzerlik gösterirken, bu iki ülke ile Türkiye arasında büyük farklılıklar göstermektedir.

Taş (1995: 142) “Ankara İli İlköğretim Okulları Öğretmenlerin Eğitim Sendikalarından, Sendikacıların Öğretmenlerden Beklentileri” adlı yaptığı araştırmada, Türkiye’ de ki eğitim işkolu sendikalarının amaç, yapı ve işleyişlerinin nasıl olduğunu, öğretmenlerin sendikalardan, sendikacıların öğretmenlerden beklentilerinin neler olduğunu ortaya çıkarmaya çalışmıştır.

Araştırma, Ankara iline bağlı sekiz ilçedeki ilköğretim okulları öğretmenleriyle, eğitim sendikalarında görevli olan üyelere uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak beşli dereceleme ölçekli anket kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda çıkan sonuçlar şunlardır:

1. Türkiye’ de ki günümüz eğitim işkolu sendikalarının amaç, yapı ve işleyişlerinde farklılıklar vardır.

1. Öğretmenlerin sendikalara üye olmamalarının temel nedeni; eğitim işkolu sendikalarının yasal dayanaklarının olmamasıdır.

2. Öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin eğitim sendikalarından en önemli beklentilerini; öğretmenlerin ekonomik haklarının düzenlenmesinde, eğitim sendikalarının etkili olmaları konusu oluşturmaktadır.

3. Öğretmenlerin yönetime katılmaya ilişkin eğitim sendikalarından en önemli beklentilerini; sendika yöneticilerinin üyeler tarafından seçilmesi oluşturmaktadır.

4. Sendikacıların üyeliğe ilişkin öğretmenlerden beklentilerinden en önemlisini; öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun eğitim sendikalarına üye olmaları konusu oluşturmuştur.

5. Sendikacıların eğitime ilişkin öğretmenlerden beklentilerinin en önemlisini; öğretmenlerin, üyesi oldukları eğitim sendikalarının çalışmalarını izlemeleri konusu oluşturmuştur.

6. Sendikacıların tanıtıma ilişkin öğretmenlerden beklentilerinin en önemlisini; öğretmenlerin sendikal konularda kamuoyu oluşturmada eğitim sendikalarına yardımcı olmaları konusu oluşturmaktadır.

Kurt (1994: 88) “Öğretmenlerin Sendikal Eğilimleri” başlığını taşıyan araştırmasında, öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri, üye olanların sendikalardan beklentileri, üye olanlar ile üye olmayanların sosyo-ekonomik durum ve yapıları ve sendikal örgütlenme eğilimlerini saptamayı amaçlamaktadır.

Araştırma Ankara il sınırları içindeki sekiz merkez ilçeyi kapsamaktadır.

Araştırma sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

1. Öğretmenlerin sendikalaşma oranı % 40 düzeydedir.
2. Yasanın çıkmaması öğretmenlerin sendikal etkinliklere katılmakta isteksizlik yaratmaktadır.
3. Kadın öğretmenler, erkek öğretmenlere nazaran sendikalara üyelikte ve sendikal etkinliklere katılmada daha isteksizdir.
4. Öğretmenlerin sendikaya üye olmama nedenlerini; ilgili yasanın olmaması, sendikaların siyasi nitelikte faaliyetlerde bulunmaları, geçmişteki öğretmen örgütlenmesinin başarısızlığı ve bu alanda birçok sendikanın kurulmuş olması oluşturmaktadır.
5. Sendikaya üye öğretmenlerin sendikadan beklentilerini; eğitim-öğretimin demokratikleşmesi, genel siyasi ve ekonomik sorunlar ile eğitim öğretim sorunlarının çözümü ve ücretlerin artırılmasıdır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

2.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma “Genel Tarama Modeli” nde betimsel bir çalışmadır. Karasar (1999:79) bu modeli, ilgilenilen olay, madde, birey, grup, konu vb. birim ve duruma ait değişkenleri ayrı ayrı betimlemeye çalışan bir model olarak tanımlamaktadır. Bu çalışma, mevcut eğitim işkolu sendikaları hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla yapılmıştır. Türkiye’ deki mevcut eğitim sendikaları ile ilgili bilgiler, literatür taranması ve doğrudan görüşme tekniği ile, ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri ise, anket tekniği kullanılarak belirlenmiştir.

2.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini beş eğitim sendikası oluşturmaktadır. Bunlar: “Türkiye Eğitim Öğretim Hizmetleri İşkolu Sendikası”, “Eğitimciler birliği sendikası”, “Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası”, “Demokrat Eğitimciler Sendikası” ve “Tüm Eğitim Müfettişleri Sendikası” dır.

Evrenin geniş olmaması nedeniyle bu çalışmada mevcut sendikalar arasından örneklem seçimine gidilmemiştir. Başka bir anlatımla, evren aynı zamanda örneklem durumundadır.

Öğretmenlerin eğitim iş kolunda kurulan sendikalara ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla , Ankara ili içerisinde bulunan sekiz merkez ilçedeki ilköğretim

okullarında görev yapan öğretmenler “Kademeli Örneklem Tekniği” kullanılarak seçilmiştir. (Fraenkel, Wallen, 1993: 86). Bu tekniğe göre, Ankara ili içerisindeki merkez ilçelerden dört ilçe tesadüfi küme örnekleme yöntemiyle seçilmiş, daha sonra bu ilçelerdeki altı okul yine tesadüfi küme örnekleme yöntemiyle belirlenmiş, bunların sonucunda da bu okullarda görev yapan 143 öğretmene ulaşılmıştır.

2.3 Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, var olan durumu belirleyen eğitim işkolundaki sendikaların tüzüklerinden, yayınlarından, bültenlerinden, basın açıklamalarından, bildirimlerinden ve sendika yöneticilerinin görüşlerinden yararlanma yoluyla elde edilmiştir (Ek: 1 Mülakat Formu) .

Öğretmenlerin mevcut eğitim işkolu sendikalarına ilişkin görüşleri ise, Kurt (1994) tarafından geliştirilen ancak araştırmacı tarafından konuya uyarlanan anket formu ile elde edilmiştir (Ek: 2 Anket Formu) .

Öğretmenlerin mevcut eğitim işkolu sendikalarına ilişkin görüşlerini belirlemek için uygulanan anket, iki bölümden ve 33 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgileri , ikinci bölüm ise, sendikalara ilişkin görüşleri içermektedir. Ankette, araştırmanın genel ve alt amaçları doğrultusunda elde edilecek bulgulara temel oluşturacak verilerin sağlanabilmesi için, yeterli sayıda kapalı uçlu soru maddesi ve bunlara uygun seçenekler ayrıntılı olarak belirlenmiştir.

Aracın geçerliliğini sağlamak ve anket maddeleri ile ilgili uzman görüşleri alınmıştır. Aracın geçerliliğini ve güvenilirliğini tespit etmek için ön deneme yapılmıştır. Ön deneme, örnekleme girmeyen Ankara ili Bala ilçesi ilköğretim okullarında görev yapan 43 öğretmene uygulanmış, böylece anketin uygulanmasında aksayabilecek yönlerinin düzeltilmesi sağlanmıştır. Ön deneme sonucunda işlemeyen iki soru atılmış, iki maddede ise, düzeltmeler yapılmıştır.

Düzeltilme ve geliştirme işlemleri tamamlanarak son biçimi verilen ve uygulamaya hazır duruma getirilen anketlerin yeterli sayıda çoğaltılmasından sonra, okullarda uygulanabilmesi için Ankara Valiliği' ne başvurulmuş, izin yazısı alınarak (Ek: 3 İzin Yazıları) ilgili okullara gidilmiş ve anketin uygulaması yapılmıştır.

Veri toplama aracının, ilgili öğretmenlere dağıtılması ve toplanması işlemleri, araştırmacı ve okul yöneticileri tarafından gerçekleştirilmiştir. Okullara toplam 250 anket verilmiş, bunlardan % 57' si (143 adet) tam olarak doldurulmuş şekilde geri dönmüştür. Ayrıca yaklaşık 12 anket formu (% 5), eksik doldurulma nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır.

2.4 Verilerin Analizi

Anket formları, yanıtların tutarlığı yönünden kontrol edilerek değerlendirilmeye katılmıştır. Veriler üzerinde istatistiksel işlemler için, SPSS paket programından yararlanılmıştır.

Araştırmaya katılanların kişisel bilgilere göre dağılımları, frekans (f) ve yüzde (%) kullanılarak betimlenmiştir.

Araştırmada, öğretmenlerin cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdemlerine göre, ankette yer alan sorulara verdiklere cevaplarla ilişkileri ise, Kay Kare (χ^2) Testi kullanılarak incelenmiştir. Kay Kare Testinin kullanılabilmesi için beklenen değer 5' den küçük olan gözenek sayısının, toplam gözenek sayısının % 20' sini aşmaması gerekir (Büyüköztürk, 2002 :139). Bu koşulun sağlanmadığı durumlarda çapraz tablo üzerinden yüzde (%) kullanılarak yorum yapılmaya çalışılmıştır. Bu koşulun sağlandığı durumlarda ise önce değişkenler arasındaki ilişkiler açıklanmış daha sonra çapraz tablo üzerindeki değerler yüzde (%) kullanılarak betimlenmiştir.

Ayrıca kay kare testinin uygulanmasında 2 x 2' lik çapraz tablolarda serbestlik derecesi (sd = 1) belirtilen koşulu sağlamıyorsa, Fisher Tam Olasılık Testi sonuçları dikkate alınarak ilişkinin anlamlı olup olmadığı yorumlanmıştır.

Değişkenler arasındaki farkların anlamlılığının test edilmesinde .05 güven düzeyi benimsenmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, eğitim sendikalarının amaç, yapı, işleyiş ve etkinlikleri, eğitimin temel sorunlarına ilişkin görüşleri yorumlanmıştır. Öğretmenlerin bu eğitim sendikalarına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular ise, tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır.

3.1 Türkiye’ de Mevcut Eğitim İşkolu Sendikalarının Amaç, Yapı, İşleyiş ve Etkinlikleri

Burada araştırmanın çalışma grubunu oluşturan sendikaların amaç, yapı, işleyiş ve etkinlikleri ile ilgili bulgulara yer verilmektedir.

3.1.1 Türkiye Eğitim Öğretim Hizmetleri İşkolu Sendikası (Türk Eğitim-Sen)

Türk Eğitim-Sen, 19 Şubat 1992 tarihinde eğitim alanında faaliyet göstermek üzere kurulmuştur. Sendikanın 2 Haziran 1996 tarihinde yapılan 2. Genel Kurulu’nda, konfederasyonun hazırladığı yasa taslağı gereğince sendikanın adında geçen “işkolu” kelimesi, “hizmet kolu” olarak değiştirilmiş ve Yönetim Kurulu üye sayısı 11’e çıkartılmıştır.

3.1.1.1 Amaç

Sendika, Türkiye genelinde, eğitim ve öğretim, bilim ve kültür hizmetlerini yürüten kamu kurum ve kuruluşları ile bu iş yerlerinin eklentilerinde faaliyet göstermektedir.

Türk Eğitim-Sen' in amacı “Ana Tüzüğü” nün 4. maddesinde belirtilmiştir:

“Sendika, Anayasa’ da ifadesini bulan, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün ilkesine ve milli, manevi ve insani değerlere ve demokratik ilkelere bağlı kalarak, demokrasinin korunup yerleştirilmesine, sosyal adaletin gerçekleşmesine ve çağdaş uygarlık düzeyine ulaşılmasına hizmet etmeyi, devlet-millet bütünlüğünü temin etmeyi, hür sendikacılık anlayışı içerisinde üyelerinin sosyal hak ve menfaatlerini koruma ve geliştirmeyi amaçlar” (Türk Eğitim-Sen Ana Tüzük, 1992: 3).

Bu amacın gerçekleştirilmesi için Türk Eğitim-Sen;

1. Dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep farkı gözetmeksizin çalışanın toplum hayatındaki rolü ve değeri ile bu konudaki hak ve sorumluluklarını iyi bilen bir üye topluluğu meydana getirmek için çalışır.

2. Üyelerine, yaptıkları iş ve insanlık haysiyeti ile uyumlu adil bir ücret, daha iyi çalışma şartları ve mesleki saygınlık kazandırmaya çalışır.

3. Üyelerinin geleceğe güvenle bakmalarını sağlayacak sosyal güvenlik sisteminin geliştirilmesine ve üyelerinin bunlardan eksiksiz yararlanabilmesi için gayret eder.

4. Üyelerinin atanma, yer değiştirme ve meslekte ilerlemesi ve gelişmesi dolayısıyla görülen hizmet kalitesinin de yükseltilmesi için sosyal, ekonomik, kültürel ve teknik eğitim çalışmalarına önem verir.

5. Milli gelirini arttırmak ve artan milli gelirden üyelerinin adil bir şekilde pay almasını mümkün kılmak üzere çaba sarf eder.

6. Üyelerinin ve aile bireylerinin beden ve ruh sağlığını koruyacak ve gelişmeler sağlayacak tedbirler alır.

3.1.1.2 Örgüt Yapısı

Türk Eğitim-Sen' in örgütsel yapısı tüzüğünde aşağdaki şekilde belirtilmiştir:

1. Sendika Merkez Zorunlu Organları

- a- Merkez Genel Kurulu
- b- Merkez Yönetim Kurulu
- c- Merkez Denetleme Kurulu
- d- Merkez Disiplin Kurulu

2. Merkez Danışma Organları

- a- Başkanlar Kurulu
- b- Merkez Yönetim Kurulunun Kararıyla görevleri belirtilerek kararlaştırılacak organlar

3. Sendika Şubesinin Zorunlu Organları

- a- Şube Genel Kurulu
- b- Şube Yönetim Kurulu
- c- Şube Denetim Kurulu
- d- Şube Disiplin Kurulu

4. Diğer Organlar

- a- İl ve İlçe Temsilciliği

b- İşyeri Temsilcileri

3.1.1.3 İşleyiş

Türk Eğitim-Sen' in Merkez Genel Kurulu, en yetkili organdır. Merkez Yönetim Kurulu; Genel başkan, genel başkan yardımcısı, genel sekreter, genel mali sekreter, genel teşkilatlandırma sekreteri, genel eğitim ve mevzuat sekreteri, genel basın ve dış ilişkiler sekreteri olmak üzere yedi üyeden oluşur. Diğer kurul üyeleri Merkez Genel Kurulu' na katılan delegeler arasından gizli oy esasına dayalı üç asil, üç yedek üyeden oluşur.

Merkez Genel Kurulu' nun Merkez Yönetim Kurulu' na verdiği yetkiye dayanılarak Genel Merkeze bağlı olarak Şubeler açılmaktadır. Şubelerin en yetkili organı, Şube Genel Kurulu' dur. Kurul yedi üyeden oluşur ve delegeler arasından gizli oy esasına göre seçilirler. Delegelerin şubelere dağılımı; üye sayısı 500' e kadar olan her şube için 1, üye sayısı 500' ü geçen şubeler için her 500 üyeye karşılık 1 delege olacak şekilde merkez yönetim kurulunca yapılır. Şube açılmasına gerek görülmeyen ya da imkan olmayan yerlerde İl ve İlçe Temsilciliği açılır. Üye bulunan her işyerinde, merkez yönetim kurulunca hazırlanacak "İşyeri Temsilcilikleri Yönetmeliği" esaslarına göre, İşyeri Temsilcisi belirlenir.

Merkez Genel Kurulu 3 yılda bir Merkez Yönetim Kurulu' nun tespit edeceği bir ilde toplanır. Merkez Genel Kurulu 200 delegeден oluşmaktadır (Türk Eğitim-Sen Ana Tüzük, 1992: 7-24). Şu an 150.000' i aşkın üyesi ve 88 şubesi bulunan Türk Eğitim-Sen, çalışmalarını 16 alt komisyon ve bilim kuruluyla sürdürmektedir.

3.1.1.4 Etkinlikleri

Türk Eğitim-Sen Genel Başkanı Şuayip ÖZCAN ile 12.07.2000 tarihinde yapılan görüşmede, Genel Başkan; sendikanın sosyo-ekonomik ve kültürel etkinliklerini aşağıdaki şekilde belirtmiştir :

1. Sendika, basın bildirileri, bültenler ve mektuplarla üyelerini ve kitleleri toplumsal olaylara karşı uyarmıştır.

2. Milli meselelerle ilgili protesto gösterileri düzenlenmiştir.

3. Üyelerinin mesleki eksikliklerini gidermek için seminerler düzenlenmiştir.

4. Ortak olan konularda diğer öğretmen sendikalarıyla işbirliğine gidilmiştir.

5. Üyelerini kaynaştırmak amacıyla; yemekli ve müzikli geceler düzenlenmiştir.

6. Kültürel etkinliklere ağırlık verilmesi kararlaştırılarak 1994-1995 öğretim yılında “Bilgi Çağında Eğitim ” adlı dergi çıkarılmıştır.

7. Eğitim ve öğretim yıl sonu değerlendirme raporları yayımlanmıştır.

3.1.2 Eğitimciler Birliği Sendikası (Eğitim-Bir)

Eğitimciler Birliği Sendikası, 14 Şubat 1992 tarihinde kurulmuştur. 1992 yılı Temmuz ayında yapılan I. Genel Kurul Toplantısında delege sayısı 300’ e çıkarmıştır. 9 Haziran 1995 tarihinde 9 memur sendikasıyla Memur-Sen’ i kurmuş ve bu konfederasyonun üyesi olmuştur. 23 Temmuz 1995 tarihinde toplanan 2. Genel Kurulu’ nda Genel Kurul’ un 4 yılda bir toplanmasını ve 200 delegeden oluşmasını kararlaştırmıştır (Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi, 1988; C: I: 354).

3.1.2.1 Amaç

Sendikanın amacı “Ana Tüzüğü” nün 3. maddesinde belirtilmiştir:

“Sendika, üyelerinin ortak ekonomik, sosyal, kültürel, özlük, mesleki hak ve menfaatlerini korumayı ve

geliştirmeyi temel amaç sayar. Bu amaçların gerçekleştirilmesinde, evrensel insan haklarına ve Anayasa' ya dayanan milli, demokratik, sosyal, adalet ve hukuk devleti anlayışı içinde çalışır" (Eğitim-Bir Ana Tüzüğü, 1995: 4).

Sendika, amaçlarına ulaşabilmek için;

1. Üyelerine adaletli, insan onuruna yaraşır bir hayat düzeyi sağlamak için elverişli aylık ve ücret ile daha iyi çalışma şartları ve mesleki saygınlık kazandırmayı,

2. Üyelerine tayin ve nakillerinde adaletli davranılmasını,

3. Üyelerinin ve aile fertlerinin eğitim, sağlık, sosyal ve bakım şartlarının iyileştirilmesini; emeklilik, malullük, dul ve yetim kalma durumlarında gerekli koruma ve bakım tedbirlerinden faydalanabilmelerini,

4. İşverenlerce mağdur edilmeleri halinde üyelerine maddi, hukuki ve sosyal yardımlar yapmayı,

5. Özürlü üyelerinin hayat şartları ve düzeylerinin yükseltilmesini,

6. Kadın üyelerinin mesleki faaliyetlerinin kolaylaştırılmasına, temel insan hak ve hürriyetlerinden yararlanmalarına yardımcı olmayı,

7. Herkesin, fırsat eşitliği içerisinde parasız eğitim ve öğretim hakkından yararlanmasını,

8. Üyelerinin mesleklerinde ilerlemeler sağlamayı,

9. Dil, din, ırk, mezhep ve siyasi düşünce farkı gözetmeksizin sorumluluklarını bilen insanlar olarak yetiştirmesini, toplumun adalet ve barış içinde yaşamasını,

10. Milli Eğitimin plan, program, yönetim; yürütme ve denetim safhalarına katılarak geliştirilmesini, milli ve manevi değerlere bağlı eğitim sisteminin oluşturulmasını,

11. Toplumsal meseleler karşısında sorumluluk bilinci ile düşüncelerini ortaya koymayı ve bunların mücadelesini yapmayı, görev bilir.

3.1.2.2 Örgüt Yapısı

Eğitim- Bir' in örgütsel yapısı, tüzüğünde aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

1. Genel Merkez Organları

- a- Genel Kurul
- b- Genel Yönetim Kurulu
- c- Genel Denetleme Kurulu
- d- Genel Disiplin Kurulu
- e- Başkanlar Kurulu
- f- Merkez Karar Kurulu

2. Şube Organları

- a- Şube Genel Kurulu
- b- Şube Yönetim Kurulu
- c- Şube Denetleme Kurulu
- d- Şube Disiplin Kurulu

3- Diğer Organlar

- a- Bölge Başkanlığı
- b- İl ve İlçe Başkanlıkları
- c- İşyeri Sendika Temsilciliği

3.1.2.3 İşleyiş

Eğitim-Bir' in en üst kademesi ve en yetkili organı, Genel Kurul' dur. Üye sayısının 1000'i aşması halinde tabii delegeler ile sendika şubelerinin genel kurullarında seçilen toplam 300 delegeden meydana gelmektedir. Genel Yönetim Kurulu, Merkez Genel Kurulu tarafından gizli oyla seçilen Genel Başkan, Genel Başkan Yardımcısı, Genel Sekreter, Genel Teşkilatlanma Sekreteri, Genel Eğitim Sekreteri, Genel Mali Sekreter, Genel Araştırma ve Dış ilişkiler Sekreteri, Genel Mevzuat Sekreterlerinden teşekkül etmektedir. Kurul üyeleri Genel Kurul tarafından tek dereceli olarak seçilir. En fazla oyu alan aday seçilmiş olur. Diğer Kurul Üyeleri ise; sendika üyeleri arasından gizli oyla seçilen 3 asıl, 3 yedek üyeden oluşmaktadır. Merkez Karar Kurulu Milli Eğitim' e emek vermiş bürokratlar ile üniversite çevresinden ve şube temsilcilerinden oluşan en az 25 kişilik bir kuruldur.

Şube Genel Kurulu, şubenin en yüksek organıdır ve 3 yılda bir veya lüzumu halinde Genel Yönetim Kurulu'nun uygun gördüğü tarihte yapılmaktadır. Kurul üyeleri, Şube Genel Kurulu tarafından gizli oyla seçilmekte ve en az 3 en fazla 9 asıl üye ile aynı esaslar çerçevesinde yedek üyelere oluşmaktadır. Diğer kurul üyeleri de Genel Kurul' a katılan üye veya delegeler arasından seçilen 3 asıl, 3 yedek üyeden oluşmaktadır. Şube kuruluşunun ekonomik olmaması veya şubenin olmadığı yerlerde İl Başkanlığı, şubelere bağlı olarak ta İlçe Başkanlıkları kurulmaktadır. Bunlar 3' er kişiden oluşmaktadır. İşyeri Sendika Temsilciliği; bağlı olduğu sendika organının teklifi ile tayin edilmektedir.

Eğitim-Bir, ğretmenin çıkarı için tlkenin dirlik ve düzenine zarar vermeden, öğretmenin onur ve çıkarını meşru zeminde bilimsel yöntemlerle savunmayı kabul etmiştir.

3.1.2.4 Etkinlikleri

Mali olanaklarının yeterli olmaması nedeniyle Eğitim-Bir' in sürekli bir yayını yoktur. Toplantı ve mektup yoluyla üyelerini eğitmeye çalışmaktadır. Üyeler arasında dayanışmayı arttırmak için yemekli toplantılar düzenlemektedir.

3.1.3 Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim-Sen)

Kısa adı Eğitim-İş olan “Eğitim İşkolu Kamu Görevlileri Sendikası” ile kısa adı Eğit-Sen olan “Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası”, 23 Ocak 1995’ de kısa adı Eğitim-Sen olan “Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası” adı altında tek bir sendikada birleşmişlerdir.

3.1.3.1 Amaç

Ortak tüzük komisyonunun hazırladığı ve onaylanan sendika “Tüzüğü” nn 2. maddesinde amaçlar belirtilmiştir:

“a- İnsan hakları ve temel özgürlüklerin bütünlüğü içinde din, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce farkı gözetmeksizin bütün üyelerin ekonomik, demokratik, akademik, siyasi, kültürel, hukuksal, mesleki, özlük hak ve çıkarlarını koruyup geliştirmeyi, üyelerine insanca bir yaşam düzeyi sağlamayı,

b- Toplumun bütün bireyelerinin demokratik, laik, bilimsel ve parasız bir eğitmeden kendi anadilinde;

eşitlik içinde ve özgürce yararlanabilmesini savunur ve demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla yerleşmesini ve bir yaşam biçimi haline getirilmesini amaçlar.

c- Grevli ve toplu iş sözleşmeli sendikal hakların tanınması ve çalışma koşullarını düzenleyen hükümlerin uluslararası normlara uyumunun sağlanması için gerekli mücadeleyi yürütür.

d-Eğitim-Sen uluslararası sözleşmelerde çocukların eğitimi ile ilgili yer alan temel hakların ve özgürlüklerin takipçisi ve savunucusudur” (Eğitim-Sen Tüzüğü, 1995: 1-2).

Sendika bu amaçları gerçekleştirebilmek için;

1. Üyelerine, günün koşullarına uygun ücret almaları ve daha iyi çalışma koşullarına kavuşturulmaları için üyeleri adına kamu işvereni ile her düzeyde görüşme ve pazarlıkta bulunur.

2. Sendika, Üyelerinin sendikal amaçlar doğrultusundaki mücadelesinde onlar adına gerekli hukuksal girişimde ve yardımda bulunur.

3. Hizmet kolunda güçlü bir sendikal birlik, ülkede ve dünyada güçlü bir sendikal hareket yaratabilmek amacıyla gerekli çalışmayı yürütür, ulusal ve uluslararası düzeyde ortak amaçlar taşıyan kuruluşlarla dayanışmaya girer, üst kuruluşlar kurar ya da bunlara üye olur, bilgi alışverişinde bulunur, iş ve eylem birliği yapar.

4. Eğitim, öğretim, bilim ve kültür hizmetlerinin planlanmasına, programlanmasına, yönetilmesine ve denetimine taraf olarak katılır.

5. Tüm emekçilerin siyaset yapma hakkını ve özgürlüğünü sağlamak için çalışır.

6. Başta nitelikli öğretmen olmak üzere, personel eğitiminin geliştirilmesini sağlamak için projeler üretir ve uygulanmasını sağlamaya çalışır.

7. Üyelerinin aile ve bireylerinin bakım, eğitim ve sağlık koşullarının düzeltilmesine çalışır.

8. Kadın üyelerinin çalışma yaşamında ve sendikal etkinliklerde kadın olmaktan kaynaklanan sorunlarına çözümler üretir, ek haklar elde etmelerine ve onlara olanaklar sunmaya çalışır.

3.1.3.2 Örgüt Yapısı

Eğitim- Sen' in örgütsel yapısı tüzüğünde şu şekilde belirtilmiştir.

1. Genel Merkez Organları

- a- Merkez Genel Kurulu
- b- Merkez Yönetim Kurulu
- c- Merkez Denetleme Kurulu
- d- Merkez Disiplin Kurulu
- e- Başkanlar Kurulu
- f- Danışma Kurulu

2. Şube Organları

- a- Şube Genel Kurulu
- b- Şube Yönetim Kurulu
- c- Şube Denetleme Kurulu
- d- Şube Disiplin Kurulu

- e- Şube Temsilciler Kurulu
- f- İşyeri Temsilciler Kurulu

3. Temsilcilikler

- a- İl ve İlçe Temsilcilikleri
- b- İşyeri Temsilcilikleri

3.1.3.3 İşleyiş

Merkez Genel Kurulu, sendikanın en yetkili karar organıdır. Genel Kurul; Şube Genel Kurulunca seçilmiş yüz bin üyeye kadar beş yüz, bunun üzerindeki her bin üye için bir delege artırımı ile toplanmaktadır. Delegeler üyeler tarafından gizli oy, açık sayım ve döküm esasına göre seçilmektedir.

Olağan Merkez Genel Kurulu 3 yılda bir toplanmaktadır. Merkez Yönetim Kurulu Genel Kurul' un sendika üyeleri arasından seçtiği yedi asil, yedi yedek üyeden; Merkez Denetleme Kurulu, Genel Kurulun sendika üyelerinden seçtiği beş asil, beş yedek üyeden; Merkez Disiplin Kurulu, Genel Kurulun sendika üyelerinden seçtiği üç asil, üç yedek üyeden oluşmaktadır. Başkanlar Kurulu, Genel Başkanın Başkanlığında Merkez Yönetim, Denetim ve Disiplin Kurulu Üyeleri ile Şube başkanlarından oluşmaktadır. İşverenle yapılacak toplu görüşme öncesi Danışma Kurulu, Merkez Yönetim Kurulu' nun çağrısı ile yılda bir kez toplanmaktadır.

Üye sayısı 500' ün altında olan il şubeleri, il temsilcilikleri olarak en yakın şubeye bağlanmakta ve mevcut ilçe şubelerinden üye sayısı 500 ve üzerinde olanların şube olma hakları korunmaktadır. Şube Genel Kurulları, Şubelerin en yetkili karar organıdır ve delegelerden oluşmaktadır. Şube Denetleme ve Disiplin Kurulları şube üyeleri arasından üç asil, üç yedek üyeden oluşmaktadır. Şube yönetim kurullarının asil üyeleri ile ilçe temsilcilikleri, Şube Temsilciler Kurulu' nu oluşturmaktadır. İşyeri Temsilciler Kurulu her işyerinden, bir Eğitim-Sen üyesinden oluşmaktadır.

Ayda bir kez işyeri temsilcileri toplantıları yapılmakta ve görüş ve öneriler ilçeye, ilçe şubeye, şube de Genel Merkeze iletmektedir.

Sendika, demokratik merkezîyetçilik ilkesini benimsemiştir.

3.1.3.4 Etkinlikleri

Sendika, kurduğu komisyonlar aracılığıyla etkinliklerini sürdürmektedir. Kadın komisyonları; çaylı, yemekli toplantılar düzenleyerek üyelerin kaynaşmasını sağlamaya çalışmakta, Örgütlenme komisyonu; üye arttırma çalışmalarıyla ilgilenmekte, memur ve hizmetli komisyonu; Memur ve hizmetlilere kendi özlük haklarının neler olduğu hakkında bilgilendirici toplantılar düzenlemekte, özlük ve hukuk komisyonu; üyelerinin genel hukuki sorunlarının çözümü hakkında görüş ve öneriler sunmakta, eğitim komisyonu; çeşitli konularda seminerler düzenlemektedir. Ayrıca basın ve bildirimler yoluyla üyelerini aydınlatmaya çalışmaktadır. Toplumsal konularda mitingler ve çeşitli gösteriler düzenlemişlerdir.

Eğitim-Sen, 2-6 Şubat 1998 tarihinde Demokratik Eğitim Kurultayı' nı gerçekleştirmiştir. Kurultayda tartışılan konular kitap haline getirilerek kamuoyuna sunulmuştur. Ayrıca yöneticileri günlük olaylar konusunda bilgilendirmek, liderlik özelliklerini pekiştirmek amacıyla Yönetici Eğitim Seminerleri düzenlenmiş, seminer notları kitap haline getirilmiştir.

3. 1.4 Demokrat Eğitimciler Sendikası (Demokrat Eğitim- Sen)

11.11.2001 Olağanüstü tüzük kongresinde Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri kolunda kurulan Demokrat Eğitimciler Sendikasının kısa adı Demokrat Eğitim-Sen olarak değiştirilmiştir. "Demokrat Eğitimciler Sendikası" 1992 yılının Mart ayında kurulmuştur.

3.1.4.1 Amaç

Ana Tüzüğü' nün 3. maddesinde sendikanın amacı bildirilmiştir.

“Demokratik Eğitimciler Sendikası;

Türkiye Cumhuriyeti'nin “üniter yapısı ve bölünmez bütünlüğü” sendikamız için en önemli ilkedir.

a- Bu ilkenin ışığında ülkemizin güzel coğrafyasında ırk, dil, din, mezhep v.b. her türlü ayrımı şiddetle reddeden bir anlayışla hareket etmek baş amacımızdır.

b- Türkiye'nin milli menfaatlerini göz önünde bulundurarak; doğulusu, batılısı, kuzeylisi ve güneylisi ile bütün insanlarımızın eğitilmiş ve meslek sahibi yapılmış olmasını, mutlu, müreffeh, huzurlu, sosyal kalkınmada payını almış insanlar olarak geleceğe umutla, güler yüzle yürümlerinin sağlanmasını,

c- Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin çağdaş devletler seviyesine çıkarılmasını,

d- Türk Milletinin çağdaş medeniyetin yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapılmasını,

e- Çağdaş, demokrat ve laik bir düşüncenin hakim kılınmasını, Atatürk ilke ve inkılapları, sosyal hukuk devleti ilkeleri ışığında, kişilikli, bilinçli, kendine güvenen, yapıcı, yaratıcı insanlar yetiştirilmesini,

f- Türk Milletinin refah ve mutluluğunun; milli birlik ve beraberlik, vatanın bölünmez bütünlüğünün bilinci içerisinde sağlanmasını,

g- Özgür ve bağımsız yaşamayı, tarihinden gelen ruhla yaşam tarzı olarak benimsemiş Türk Milletinin tüm fertlerini kaderde, kıvançta, tasada bir ve beraber olmasını;

h- Çocuklarımızı ve gençlerimizi, Türk toplumunun huzuru için çalışan, milli dayanışma ve anlayış içinde insan haklarına saygılı, milli tarih şuuruna sahip, örf ve adetlerine, evrensel kültürle yakınlaştırılmış milli kültürüne bağlı insanlar olarak yetiştirilmesini,

ı- İnsanlarımızın akıcılığı, bilimselliği, teknolojiyi ve daima en güzele, en iyiye, en doğruya varmak için araştırmacılığı rehber kabul ederek vatanına, toplumuna, ailesine ve kendisine yararlı olacak üretici insanlar olarak hayata hazırlanmasını,

j- Milli Eğitim, insanlarımızın kişiliği ve mutluluğuyla doğrudan ilgilidir. Sağlıklı, kaliteli ve pozitif bir düşünce yapısıyla yapılanmış eğitim sistemini yerleştirmek zorunda olduğumuz bilinci içinde, öğretmeni ve öğretmenlik mesleğini yüceltmeyi esas amaç kabul ederek, eğitimde yönlendirici olarak hiçbir şeyin eğiten ve öğretenden daha üstün, daha kıymetli, daha itibarlı olmadığı inancından hareketle, Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolunda çalışanların maddi ve manevi yönden yüceltilmesine, eğitimcilerimizin toplumdaki yerinin ve değerinin layık olduğu en üst seviyeye çıkarılmasını,

k- Eğitimin her kademesinde teknoloji, yer ve mekan koşulları dikkate alınarak fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanmasını,

l- Üniversite ve yükseköğretim kurumlarımızın; şekilcilikten uzak, özerk, tam demokrat, çağdaş, bilim ve tekniğin gereklerine göre düzenlenmesi ve hizmetlerin yürütülmesi,

m- Eğitim hizmetinin her kademesinde çalışanların sosyal, iktisadi, kültürel ve maddi haklarını savunmayı, hayat seviyesini yükseltmeyi, çalışma şartlarının düzenlenmesini, üyeleri arasındaki dayanışmayı sağlamayı, öğretmenlik mesleğinin gelişmesini ve eğitimcilerimizin her türlü araştırma imkanlarına kavuşturulması ve özlük haklarının esaslı ilkelere bağlanmasını,

n- 4688 Sayılı Sendikalar Yasası' nın çağdaş sendikacılık anlayışı ile "Toplu Sözleşmeli ve Grevli Haklarla" donatılmış, Kamu Çalışanları Sendika Yasası'na dönüştürülmesini kendine amaç edinmiştir" (Demokrat Eğitimciler Sendikası Ana Tüzüğü, 2001: 1-2).

Sendika amaçlarını gerçekleştirmek için;

1. Eğitim çalışanları ve yakınlarının mesleki, sosyal ve kültürel gelişmelerini sağlamak;

2. Eğitim, Öğretim ve bilim hizmetleri kolunda çalışanların, mesleki alanda geliştirilmesi ve iyileştirilmesini sağlamak;

3. Eğitim Kurumlarında emekli olanlar ile halen herhangi bir eğitim kurumunda çalışmakta olan öğretmenler ve diğer eğitim çalışanlarının sosyal ve mesleki yönden gelişmelerini sağlamak;

4. Örgün ve Yaygın Eğitim programlarının, M.E.B. eğitim politikaları ile ilgili öneri ve eleştiri götürmek amacıyla; bilimsel ve teknik araştırmalar yapar, bütün il ve ilçe örgütlerinden alınan eleştiri ve öneriler değerlendirilerek ilgili ve yetkili makamlara sunmak;

5. Milli Eğitim ile ilgili merkez ve taşra komisyonlarında sendika temsilcilerinin bulundurulması amacıyla; kamuoyu oluşturmak, diğer sendikalar ile işbirliğine girmek ve kamuoyu görüş ve önerilerini, Bakanlık merkez teşkilatı ve ilgili birimlere bildirmek;

6. Örgün eğitim kademeleri ve yaygın eğitimde eğitim sürecini geliştirmek;

7. Eğitim çalışanlarının çalışma şartlarını iyileştirmek;

8. Üyeler arasındaki mesleki, sosyal, iktisadi ve kültürel dayanışmayı sağlamak ve bilgilendirmek amacıyla;

9. Sendika hiçbir siyasi parti, dernek veya kuruluşun güdümünde olmaksızın bağımsız olarak çalışır. Sendika üyelerinin demokratik haklarını kullanması konusunda azami dikkat göstererek topluma örnek olur.

3.1.4.2 Örgüt Yapısı

4688 sayılı Kanun' un çıkmasından hemen sonra Olağanüstü Tüzük Kongresine giden Demokrat Eğitim Sen' in örgütsel yapısı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. Genel Merkez Zorunlu Organları

- a- Merkez Genel Kurulu
- b- Merkez Yönetim Kurulu
- c- Merkez denetleme Kurulu
- d- Merkez Disiplin Kurulu

2. Danışma ve İstişare Organları

- a- Başkanlar Kurulu
- b- Merkez Karar Kurulu
- c- Bölge Başkanlıkları

3. Şube Organları

- a- Şube Genel Kurulu,
- b- Şube Yönetim Kurulu
- c- Şube Denetim Kurulu
- d- Şube Disiplin Kurulu

4. İşyeri Temsilciliği

3.1.4.3 İşleyiş

Demokrat Eğitim-Sen Merkez Genel Kurulu, sendikanın en üst ve yetkili organıdır. Genel Kurul, üç yüz delege ile Yönetim ve Denetim Kurulu üyelerinden

oluşur. Merkez Genel Kurul, 3 yılda bir toplanır. Merkez Yönetim Kurulu; Genel Kurulun, sendika üyeleri arasından gizli oyla seçeceği en az 3, en çok 7 asil ve yedek üyeden oluşmaktadır. Merkez Denetleme ve Disiplin Kurulu, sendika üyeleri arasından Genel Kurulca gizli oyla seçilen en az 3, en fazla 5 asil ve yedek üyelere oluşmaktadır.

Demokrat Eğitim-Sen il ve ilçe şube genel kurulları, şubelerin en yetkili organıdır. Yönetim Kurulu il ve ilçe şube genel kurullarınca, il ve ilçe şube delegelerinin arasından gizli oy esasına göre en az 3, en fazla 7 asil ve yedek üyeden oluşmaktadır. Şube Denetleme Kurulları, şube delegeleri arasından gizli oy, açık tasnifle seçilen en az 1, en fazla 5 asil ve yedek üyeden, Şube Disiplin Kurulları ise, delegeler arasından seçilen en az 3, en fazla 5 asil ve yedek üyelere oluşmaktadır.

İşyeri Sendika Temsilcileri 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu' nun 23. maddesine göre düzenlenmektedir. Buna göre, işyerindeki kamu görevlileri sayısı;

20-100 ise, en çok 1,

101-500 ise, en çok 2,

501-1000 ise, en çok 3,

1001-2000 ise, en çok 5,

2000' den fazla ise, en çok 7 kişiden oluşmaktadır.

Sendika, demokratik merkezîyetçilik anlayışını benimsemektedir.

3.1.4.4 Etkinlikleri

Demokrat Eğitimciler Sendikası Genel Sekreteri Ahmet Gültekin, 28.05.2002 tarihinde yapılan görüşmede, sendikanın sosyo kültürel ve hukuksal etkinliklerini şu şekilde belirtmiştir:

Sendika, milli menfaatlere zarar vermeden bölücü ve yıkıcı olmaksızın toplumsal konularda çeşitli eylemler düzenlemektedir. Çalışanların ücret politikası ile ilgili Çalışma Bakanlığı ve diğer ilgililere öneriler sunmuştur. Örgütsel anlamda, üye çalışmalarını arttırıcı yönde çalışmalar yapmaktadır. Üyelerinin arasında dayanışmayı sağlamak amacıyla çaylı, yemekli toplantılar düzenlemekte, dergi ve bildiriler yayınlamaktadır. Ayrıca, eğitimle ilgili konularda üyelerini bilgilendirmek için seminerler düzenlemektedir.

Üyelerinin sendikal faaliyetlerinden dolayı ya da mesleki sorunlarından dolayı sıkıntıya düşmeleri sonucunda sendika tarafından hukuksal destek sağlanmakta ve herhangi bir ücret talep edilmemektedir.

3.1.5 Tüm Eğitim Müfettişleri Sendikası (Tem-Sen)

25 Aralık 1992’ de kurulmuştur. Tem-Sen, eğitim çalışanlarının, ideolojik eğilimleri doğrultusundaki bir sendika çatısı altında yer alması sonucu, denetleyen konumundaki eğitim müfettişlerinin denetleyecekleri yönetici, öğretmen ve diğer eğitim çalışanları ile aynı sendika çatısı altında bulunmalarının teftişin objektifliği, inandırıcılığı açısından uygun olmayacağı düşüncesiyle ve eğitim müfettişlerinin kendi ideolojik eğilimleri doğrultusunda bir sendikaya üye olmak suretiyle parçalanmalarını önlemek amacıyla ayrı bir sendika olarak kurulmuştur (Alim Başaran, Kişisel Konuşma Şubat 8; 2001). Tem-sen, daha çok ilköğretim müfettişlerine yönelik olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

3.1.5.1 Amaç

Sendika “ Tüzüğü ” nün 3. maddesinde amacı şu şekilde belirtilmiştir:

“Tem-Sen, ortak, ekonomik, sosyal, özlük, mesleksel, sendikal, demokratik hak ve çıkarlarını koruyup geliştirerek onlara daha saygın yaşam düzeyi sağlamayı ve eğitimin geliştirilmesine katkıda bulunmayı,

müfettişlik mesleğine ve tüm eğitim çalışanlarına hak ettikleri saygınlığı kazandırmayı; eğitim yoluyla insan kişiliğinin gelişmesini ve tüm bireyler ve uluslararası barışın, dostluğun, dayanışma ve işbirliğin, hoşgörü ve karşılıklı anlayışın, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygının yerleşmesini ve güçlendirilmesini gerçekleştirmeyi amaçlar” (Tem-Sen Tüzüğü, 1992: 1).

Tem-Sen bu amaçlar doğrultusunda;

1. Üyelerini daha yeterli aylık ve ücrete, daha iyi çalışma koşullarına kavuşturmaya,
2. Üyelerinin adil ve tarafsız bir atanma, yer değiştirme ve mesleğinde ilerleme, yükselme ve emeklilik haklarından yararlanabilmelerini sağlamaya,
3. Üyelerinin ve aile bireylerinin emeklilik, yaşlılık, özürllük, dul ve yetim kalma durumlarında yeterli korunma ve bakım önlemlerinden ve temel ekonomik, sosyal ve siyasal haklardan eksiksiz yararlanmalarını sağlamaya,
4. Kadın üyeleri için ek haklar sağlamaya ve kadınların mesleki yaşamın her alanında erkeklerle eşit bir konuma getirilmesine,
5. Mağdur edilmeleri ve mağdur durumda olan üyelerine parasal, hukuksal ve sosyal yardım yapmaya,
6. Üyelerinin ve aile bireylerinin bakım, eğitim ve sağlık koşullarının düzeltilmesine,
7. Toplu sözleşmeli ve grevli sendikal yaşamı yaygınlaştırıp geliştirmeye, gerçekleştirmeye,

8. Personel eğitiminin geliştirilmesini sağlamaya,

9. Eğitim politikasının oluşturulmasına ve katılımın sağlanmasına; eğitimin planlanmasına, programlanmasına, yönetimine, yürütülmesine ve denetimine katılarak geliştirilmesine katkıda bulunmaya,

10. Sendika içi demokrasi ve sendikal bağımsızlığın gereklerine sonuna kadar uyarak, üyelerinin siyasal partilere üye olma ve siyaset yapma haklarını sağlamaya,

11. Herkes için, yeterli, çağdaş, laik, demokratik ve parasız eğitim hakkının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmaya,

12. İnsan haklarına, temel özgürlüklere, değişik kültür, inanç ve görüşlere saygı ve hoşgörünün yerleştirilmesine çalışır.

3.1.5.2 Örgütsel Yapı

Tem- Sen' in örgütsel yapısı tüzüğünde aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

1. Genel Merkez Organları

- a- Genel Kurul
- b- Yönetim Kurulu
- c- Denetleme Kurulu
- d- Disiplin Kurulu
- e- Başkanlar Kurulu

2. Şube Organları

- a- Şube Genel Kurulu
- b- Şube Yönetim Kurulu
- c- Şube Denetleme Kurulu

d- Şube Disiplin Kurulu

3. Diğer Organlar

Şube açma koşulları oluşmayan il merkezlerinde şube açılıncaya kadar, şube işlevini sürdürmek üzere Merkez Yönetim Kurulu Kararı ile il temsilciliği açılır.

3.1.5.3 İşleyiş

Tem-Sen tüzel kişiliği Genel Merkez' e ait olup taşra birimleri Genel Merkez adına görev yapar ve onun verdiği yetkiyi kullanırlar. Genel Kurul, sendikanın en yetkili organıdır ve 100 delege ile doğal delegelerden oluşur. Genel Kurul' a şube ya da temsilcilik açılan her ilden en az bir delege ile oluşur.

Tem-Sen Genel Kurul' u tüzel kişilik kazanılmasından itibaren 6 ay içerisinde yapılır. Olağan genel kurulu iki yılda bir toplanır. Merkez Yönetim Kurulu, Genel Kurul' un sendika üyeleri arasında gizli oyla seçtiği beş asil, beş yedek üyeden oluşmaktadır. Genel Kurul' dan sonra Merkez Yönetim Kurulu, sendikanın en yetkili karar ve yürütme organıdır. Merkez Disiplin ve Denetleme Kurulu, sendika üyeleri arasından, Genel Kurulca gizli oyla seçilen üç asil, üç yedek üyeden oluşmaktadır.

Üye sayısı 50 ve daha fazla olan illerde şube açılabilir, 50'den az olan illerde temsilcilik açılır. Şubelerin en yetkili organı ise, Şube Genel Kurullarıdır.

3.1.5.4 Etkinlikleri

Tem- Sen etkinliklerini; örgütlenme çalışmaları, statü ve özlük hakları ile ilgili çalışmalar, eğitim ve kültür etkinlikler ve sosyal etkinlikler başlığı altında toplayarak, "Tem-Sen' i Tanıyalım" adlı bildirisinde sıralamıştır. Bildiriye göre sendikanın etkinlikleri;

1. 81 ilde örgütlenme tamamlanmış ve üye sayısı her gün artmaktadır.

2. İlköğretim müfettişlerinin sorunlar tespit edilmiş, 3797 sayılı “ Milli Eğitim Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” da sendikanın çalışmaları sonucunda İlköğretim Müfettişlerine de yer verilmiştir. 190 Sayılı “Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” nin ekini oluşturan kadro cetvellerinde İlköğretim Müfettişi ile kadro ihdas edilmesini sağlamış, İlköğretim Müfettişlerinin mesleğe giriş koşulları diğer müfettişlerle aynı duruma getirilmesi, İlköğretim Müfettişlerine haftada on beş saat üzerinden ek ders ücretinin ödenmesini ve 8. dereceden itibaren ek göstergeden yararlanmaları sağlanmıştır.

3. “İlköğretim Müfettişlerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri” adlı bir kitapçık hazırlanarak, üyelere dağıtılmış, “Eğitim ve Denetim” adlı bir dergi yayımlanmış, üniversiteler ve Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü ile işbirliği yapılarak müfettişlere, her ay değişik bir eğitim sorunu için ikişer günlük seminer düzenlemişlerdir. Bildiriler, bilimsel çalışmalar, komisyon raporları ve şura kararları derlenerek kitap haline getirilmeye çalışılmaktadır.

4. Görevden alınan, ya da görev yerleri değiştirilen üyelerin yargı giderlerini belgelendirmeleri kaydı ile, bu giderlerin % 50 fazlası ödenmekte, sendika tarafından tutulan bir avukattan danışmanlık hizmeti de sağlanmaktadır. Çaylı tanışma toplantıları düzenlenmiştir. Hizmet içi kurslarına katılan müfettiş yardımcılarının barınma ve ulaşım sorunlarının çözümlenmesi için çaba gösterilmiştir.

Türkiye’de ki mevcut eğitim sendikalarının amaç, yapı ve işleyişleri birtakım farklılıklar göstermektedir. Bununla beraber eğitim sendikaları; grevli, toplu sözleşmeli ve memura siyaset yapma hakkı tanıyan bir sendika yasasında, eğitimin her kademesinde fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması ve eğitimin parasız olması gerektiği konularında, üyelerinin çalışma koşullarının ve ücretlerinin daha yeterli hale getirilmesi konularında ortak amaçlara sahiptirler.

Eğitim sendikalarından Eğitim-Sen, Eğitim-Bir ve Tem-Sen, kadın üyelerinin karşılaştığı sorunlar ile mücadele etmeyi ve onlara olanaklar sağlamayı amaç edinmişken Türk Eğitim-Sen ve Demokrat Eğitim-Sen' in Ana Tüzüğünde, kadın üyelere ilişkin herhangi bir madde bulunmamaktadır.

3.2 Eğitim İşkolu Sendikaların Eğitimin Temel Sorunlarına İlişkin Görüşleri

Burada, sendikaların eğitimin temel sorunlarına ilişkin görüşleri ile ilgili bulgulara yer verilmektedir.

3.2.1 Türk Eğitim-Sen ' in, Eğitim Sorunlarına İlişkin Görüşleri

Türk Eğitim-Sen' in eğitim sorunlarına ilişkin görüşleri, Basın Bültenlerinden ve Türk Eğitim-Sen Genel Başkanı Şuayip ÖZCAN' ın görüşlerinden faydalanılarak aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

1. Grevli, Toplu Sözleşmeli ve memura siyaset yapma hakkı tanıyan bir sendika yasası;
2. Eğitimin her kademesinde fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması ve eğitimin parasız olmasını;
3. Daha yeterli ücret ve çalışma koşullarının sağlanmasını;
4. Üyelerinin adil ve tarafsız atanma, yer değiştirme ve mesleğinde ilerleme hakkından yararlanmasını;
5. Öğretmen evlerinin ıslah edilmesini;
6. Vekil Öğretmenliğin kaldırılmasını;

7. Yatılı Bölge okulları ile taşınmalı eğitimin yaygınlaştırılmasını istemektedir.

8. Norm Kadro uygulamasına ilk haliyle karşı çıkmış Danıştay'a açılan dava sonucunda “ önce gelen kalır son gelen gider ilkesi ” değiştirilerek hizmet puanı esasının getirilmesi karara bağlanmıştır.

9. Zorunlu Eğitim Yasası çıkmadan evvel 6+3 şeklinde bir alternatif getirmiş ancak zorunlu eğitimin, 8 yıla çıkarılması ve 5+3 şeklinde uygulanmasına karar verilmesinden sonra, mevcut uygulamanın yanında olduklarını belirtmiştir. Ayrıca zorunlu Eğitimin 12 yıla çıkarılmasını, bunun için alt yapının oluşturulmasını ve öğrencilerin yönlendirilmesinin ilkökul 4. sınıftan itibaren olmasını savunmaktadır.

10. Okullarımızda eğitim dilinin kesinlikle “Türkçe” olmasını istemiş ve yabancı dille eğitime karşı çıkmıştır.

11. Öğretmenlerin hizmet içinde yetiştirilmesi gerekliliğini kabul etmiş ancak hizmet içi eğitimde amacın kurs- seminer düzenlemek değil, öğretmenlerin fonksiyonlarını daha iyi yerine getirmeye yönelik tutum ve davranışlar kazanması yönünde olması gerektiğini, hizmet içi kurslarının özendirilmesini, öğretmenlerin kalacak yer sorununun ve yolluklarının iyileştirilmesini savunmaktadır.

12. Kısa adı İLKSAN olan “İlkökul Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardımlaşma Sandığı” na bugünkü statüde olduğu sürece (7 kişilik yönetim kurulunda 4 kişinin Bakan tarafından atanması, 3 kişinin de öğretmenleri temsil etmesi) karşı çıkacaklarını bildirmiştir.

13. Türkiye' nin gündemindeki ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel konularda baskı grubu olarak sesini duyurmayı;

14. Demokratikleşmeyi engelleyen nedenlerin giderilmesi;

15. Eğitim her hangi bir kademesinde değişiklik yapılacağı zaman sendikalarında görüşünün alınması Türk Eğitim- Sen tarafından istenmektedir

3.2.2 Eğitim-Bir ' in, Eğitim Sorunlarına İlişkin Görüşleri

Eğitim- Bir' in eğitim sorunlarına ilişkin görüşleri, yayımladığı bildirimler ve Eğitim- Bir Genel Başkanı Niyazi Yavuz ile 24.06.2000 tarihinde yapılan görüşme sonucunda aşağıda özetlenmeye çalışılmıştır.

1. Grevli, toplu sözleşmeli bir sendika yasası istemektedir.
2. Eğitimin her kademesinde fırsat eşitliği ve parasız eğitimi;
3. Okullarımızda eğitim dilinin "Türkçe" olmasını savunmuştur.
4. Öğretmenlik mesleğinin değerinin ve onurunun yükseltilmesini istemiştir.
5. Milli ve manevi değerlere bağlı eğitim sisteminin oluşturulmasına çalışmıştır.
6. Norm Kadro Uygulamasını benimsemekle beraber, öğretmenlerin mağdur edilmeden, zamana yayılarak uygulanmasını ve yönetmeliğin, eğitim çevrelerinin de görüşü alınarak düzeltilmesini istemişlerdir. Norm Kadro Yönetmeliği değiştirilerek, Hizmet puanı esasına göre öğretmenlerin yerleştirilmesi Danıştay Mahkemesi' nce karara bağlanmıştır.
7. Öğretmen atamalarının adil ve tarafsız yapılmasını istemektedir.
8. Sekiz yıllık zorunlu eğitimi savunmakla beraber bu uygulamanın başarısız olduğunu, öğrenci yönlendirilmesinin ilköğretim 5.sınıfında yapılması gerektiğini savunmaktadır.

9. Öğretmenliğin, kazançlı ve ayrıcalıklı bir meslek haline getirilmesini istemektedir.

10. Öğretmenlerin kaynaktan yetiştirilmesi için, yeni Öğretmen Liseleri ve Eğitim Fakültelerinin açılmasını istemekte ve öğretmen yetiştirmeye önem verilmesinin gerekliliğini savunmaktadır.

11. Eğitim sistemi halkın istek ve ihtiyaçları doğrultusunda yapılandırılmalıdır.

12. Orta öğretim kurumlarının her kademesinde yatay ve dikey geçişlere imkan sağlanmalı, eğitim-öğretim hakkı sınırlandırılmamalıdır.

13. Okulların araç-gereç ve alt yapı bakımından bilgi çağına göre yeniden düzenlenmesi;

14. Özel okulların önündeki mevzuat engellerinin kaldırılarak açılmaya teşvik edilmesi;

15. Talim Terbiye Kurulu' nun, kuruluş amacındaki esaslar doğrultusunda özerk bir yapıya kavuşturulması;

16. Eğitimin herhangi bir kademesinde yeni bir uygulamaya başlanmadan veya yürürlükteki bir uygulamanın kaldırılmasından önce sendikaların görüşünün alınması, akademik çevrelerin araştırma yapımlarının sağlanması ve konunun kamuoyunda tartışılması Eğitim-Bir tarafından istenmektedir.

3.2.3 Eğitim-Sen' in, Eğitim Sorunlarına İlişkin Görüşleri

Eğitim-Sen' in eğitim sorunlarına ilişkin görüşleri, çalışma raporlarından, basın bildirilerinden ve bültenlerinden yararlanılarak aşağıda sunulmuştur.

1. Örgün eğitimin; okul öncesi eğitim (0-5 yaş), temel eğitim (kesintisiz 9 yıl); orta öğretim (lise 4 yıl) ve yüksek öğretim (en az 2 yıl) olarak düzenlenmesini;
2. Okul öncesi eğitimin, zorunlu hale getirilmesini;
3. İlköğretimin, “temel eğitim” adı altında en az 9 yıl olarak düzenlenmesini;
4. Taşınabilir eğitim sisteminin, yatılılığa tercih edilmesini ve ilk üç sınıf için öğrenci yerine “öğretmeni taşıma” yöntemi ile köy okullarının kapatılmamasını;
5. Orta öğretimin, “genel lise” temelinde düzenlenmesini, programların çeşitlendirilmesini;
6. Mesleki eğitimin, ilköğretim ile lisenin ara sınıflarından ve liseden sonra çıraklık ya da ön lisans düzeyinde “ara elaman eğitimi” biçiminde yapılandırılmasını;
7. Yüksek öğretimin, isteyen herkese tanınmasını ve üniversitelerin özerk bir yapıya kavuşturulmasını;
8. İmam-Hatip Liselerinin kapatılmasını, imam yetiştirme işini Milli Eğitim’ in değil Diyanet İşleri Başkanlığı’ nın yapması gerektiğini;
9. Yönetsel yapının yeniden düzenlenmesi gerektiğini;
10. Programların çağdaştırılmasını;
11. Yabancı dilde eğitime son verilerek, okullarda yabancı dil eğitimine önem verilmesini;
12. Öğretmenlik mesleğinin niteliğini, gücünü ve saygınlığını yitirdiğinden, öğretmen yetiştirme modelinin yeniden düzenlenmesini;

13. Herkesin “ana dilde” eğitim yapma hakkından yararlanması gerektiğini;

14. Öğretmen atanması, yer değiştirme ve meslekte ilerlemelerinin adil şekilde yapılması gerekliliğini, Eğitim-Sen savunmakta ve bu konularda çalışmalarına devam etmektedir.

3.2.4 Demokrat Eğitim-Sen’ in, Eğitim Sorunlarına İlişkin Görüşleri

Demokrat Eğitim Sen’ in eğitim sorunlarına ilişkin görüşleri ise Gültekin (Kişisel Konuşma, Mayıs 28, 2002), aşağıdaki şekilde özetlemiştir.

1. Grevli, toplu sözleşmeli bir sendika yasası istemektedir.
2. Zorunlu Temel Eğitimin yanında olmakla beraber alt yapının oluşması, ilköğretim 4 ve 5. sınıflarında öğrencilere yönlendirme çalışmasının yapılması,
3. Yabancı dilde eğitim yerine diğer okullarda yabancı dil eğitimine önem verilmesi,
4. Okullarda eğitim dilinin kesinlikle “Türkçe” olması,
5. Sekiz yıllık zorunlu eğitimle uygulamaya geçen taşınmalı eğitimin başarısız olduğunu, öğrenci yerine öğretmenlerin taşınması gerektiği ve köy okullarının kapatılmaması,
6. Fakir aile çocuklarının eğitim ve öğretim hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanabilmesi için Yatılı Bölge Okullarının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi,
7. Eğitimin her kademedede kesinlikle parasız olması,

8. Öğretmenlerin toplumdaki saygınlıklarını arttırıcı yönde çalışmalar yapılması,

9. Milli Eğitim Programlarının siyasi değil, geleceğe yönelik ve milli olmasını, alt komisyonların oluşturularak çevre şartlarına göre yapılması,

10. Sınav sisteminin kaldırılarak öğrencinin yeteneğine göre eğitim ve öğretimden yararlanma hakkının verilmesi,

11. Norm Kadro yönetmeliğinin mevcut uygulamasının yanında olduklarını belirtmekle beraber, bununda aksayan yönlerinin olduğu, bunun düzeltilmesinin gerekliliği,

12. Öğretmen atama, yer değiştirme ve meslekte ilerlemenin adil şekilde yapılması,

13. Üniversitelerde ezberci eğitim yerine “Köy Enstitüsü” tipi öğretmen yetiştirmeye önem verilmesi,

14. Kısa vadede değil, uzun vadede plan ve program yapılması, Demokrat Eğitimciler Sendikası tarafından istenmektedir.

3.2.5 Tem-Sen ’ in, Eğitim Sorunlarına İlişkin Görüşleri

Tem- Sen Genel Başkanı Başaran (Kişisel Konuşma, Şubat 8; 2001), sendikanın şuan eğitimin iyileştirilmesine yönelik katkılarının mevcut olmadığını, ancak “kaliteli eğitim için kaliteli denetim” ilkesinden hareket etmekte olduklarını belirtmiştir. Ayrıca Tem-Sen, herkesin “ana dilde eğitim” yapma hakkını savunmakta, eğitimin her kademedede parasız ve bu haktan herkesin faydalanmasını istemektedir.

3.2.6 Sendikaların Ortak Konularda, Eğitimin Temel Sorunlarına İlişkin Görüşleri

Mevcut Eğitim Sendikalarının, eğitimin temel sorunlarına ilişkin görüşlerinde ortak konular aşağıda tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 3.2.6' da görüldüğü üzere, Mevcut Eğitim Sendikaları, ilköğretimin zorunlu ve sekiz yıla çıkarılmasını desteklemektedir. Ayrıca sendikalar, zorunlu eğitimle gündeme gelen taşınmalı eğitim sistemini de desteklemekle beraber uygulamadan doğan aksaklıkların giderilmesi konularında hemfikirdirler.

Yatılı bölge okullarının yaygınlaştırılması Türk Eğitim-Sen, Eğitim-Bir ve Demokrat Eğitim-Sen tarafından istenmekte, Eğitim-Sen tarafından ise, istenmemektedir. Tem-Sen' in bu konuda bir görüşü bulunmamaktadır.

Eğitimin temel bir sorunu olarak, Yüksek Öğretimin özerk bir yapıya kavuşturulması Eğitim-Bir, Demokrat Eğitim-Sen ve Eğitim-Sen tarafından istenmekle beraber, bu konuda Türk Eğitim-Sen' in ve Tem-Sen' in bir görüşü bulunmamaktadır.

Sendikalar, M.E.B.' nin yönetsel yapısının yeniden düzenlenmesini, programların çağdaştırılmasını, yabancı dilde eğitime son verilerek diğer okullarda da dil eğitimine önem verilmesini, öğretmen yetiştirme modelinin yeniden düzenlenmesini, öğretmen atanması, yer değiştirme ve meslekte ilerlemenin adil yapılmasını, Grevli, Toplu Sözleşmeli bir sendika yasasını, eğitimin her kademedeki parasız olmasını ve okulların alt yapı, araç-gereç bakımından yeterli hale getirilmesini istemektedirler.

Ana dilde eğitim yapma hakkını, Eğitim-Sen ve Tem-Sen savunurken Türk Eğitim-Sen, Eğitim-Bir ve Demokrat Eğitim-Sen ise, eğitimin Türkçe yapılmasını istemektedir.

Tablo 3.2.6
SENDİKALARIN ORTAK KONULARDA, EĞİTİMİN TEMEL
SORUNLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

KONULAR	SENDİKALAR	Türk Eğitim Sen	Eğitim-Bir	Demokrat Eğitim Sen	Eğitim Sen	Tem Sen
Zorunlu Eğitim		+	+	+	+	+
Taşınmalı Eğitim Sistemi		+	+	+	+	+
Yatılı Bölge Okullarının Yaygınlaştırılması		+	+	+	-	?
Yüksek Öğretimin Özerk Bir Yapıya Kavuşturulması		?	+	+	+	?
M.E.B ' nin Yönetmelik Yapısının Yeniden Düzenlenmesi		+	+	+	+	?
Programların Çağdaştırılması		+	+	+	+	+
Yabancı Dilde Eğitime Son Verilerek Dil Eğitimine Önem Verilmesi		+	+	+	+	?
Öğretmen Yetiştirme Modelinin Yeniden Düzenlenmesi		+	+	+	+	?
Anadilde Eğitim Yapma Hakkı		-	-	-	+	+
Öğretmen Atanması, Yer Değiştirme ve Meslekte İlerlemenin Adil Yapılması		+	+	+	+	?
Grevli , Toplu Sözleşmeli Bir Sendikalar Yasası		+	+	+	+	+
Norm Kadro Uygulaması		+	+	+	+	?
Eğitimin Her Kademedede Parasız Olması		+	+	+	+	+
Okulların Altyapı, Araç-gereç Bakımından Yeterli Hale Getirilmesi		+	+	+	+	?

3.3 Öğretmenlerin Öğretmen Sendikalarına ve Sendikal Faaliyetlerine Yönelik Düşünceleri

Araştırmanın bu kısmında, ilk önce öğretmenler ile ilgili kişisel bilgilere daha sonra öğretmenlerin, öğretmen sendikalarına ve sendikal faaliyetlerine yönelik görüşlerine yer verilmiştir .Araştırmadan elde edilen bulgular tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır.

3.3.1 Kişisel Bilgiler

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ilköğretim okulu öğretmenlerinin kişisel durumları ile ilgili bulgular tablolar halinde verilmektedir.

3.3.1.1 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımı Tablo 3.3.1.1' de yer almaktadır.

Tablo 3.3.1.1

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
1. Kadın	95	66,4
2. Erkek	48	33,6
Toplam	143	100,0

Araştırmaya 95 kadın, 48 erkek İlköğretim Okulu öğretmeni katılmıştır. Bu öğretmenlerin % 66,4' ünün kadın , % 33,6' sının erkek olduğu görülmektedir.

3.3.1.2 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaşlara Göre Dağılımı

Tablo 3.3.1.2' de araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlara göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 3.3.1.2
Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yaşlara Göre Dağılımı

Yaş	f	%
1. 20-24	6	4,2
2. 25-29	26	18,2
3. 30-34	43	30,1
4. 35-39	22	15,4
5. 40-44	27	18,9
6. 45- +	19	13,3
Toplam	143	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 30,1' inin 30-34; % 18,9' unun 40-44; % 18,2' sinin 25-29 ; % 15,4' ünün 35-39 yaş grubu , bunu % 13,3 ve 4,2 oranları ile 45 yaş ve üzeri, ve 20-24 yaş gruplarının izlemektedir. Buna göre, 30-34 yaş arası öğretmenlerin, araştırmaya katılan diğer öğretmenlerden daha fazlasını oluşturduğu görülmektedir

3.3.1.3 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durumlara Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin medeni durumlarına göre dağılımı Tablo 3.3.1.3' de yer almaktadır.

Tablo 3.3.1.3**Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Medeni Durumlara Göre Dağılımı**

Medeni Durum	f	%
1. Evli	119	83,2
2. Bekar	24	16,78
Toplam	143	100,0

Tablodan da anlaşılacağı gibi, araştırma grubunu oluşturan İlköğretim Okulu öğretmenlerinden % 83,2' sinin evli, % 16,78' inin bekar olduğu görülmektedir.

3.3.1.4 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Evli Olanlarının Eşlerinin Mesleklerine Göre Dağılımı

Tablo 3.3.1.4' de evli olan öğretmen eşlerinin mesleklerine göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 3.3.1.4**Araştırmaya Katılan Öğretmenlerden Evli Olanlarının Eşlerinin Mesleklerine Göre Dağılımı**

Eş Meslek Durumu	f	%
1. Öğretmen	36	30,3
2. Subay	8	6,7
3. Polis	4	3,4
4. Serbest Meslek	5	4,2
5. İşçi	4	3,4
6. Diğer	44	37,0
7. Çalışmıyor	18	15,1
Toplam	119	100,0

Araştırmaya katılan evli öğretmenlerin eşlerinin 44' ünün (% 37,0) diğer meslek dallarında, 36' sının (% 30,3) öğretmen olduğu, 18' inin (%15,1) eşinin

ise çalışmadığı görülmektedir. Bunu % 6,7 ile subay, % 4,2 ile serbest meslek grupları ve % 3,4 ile aynı orana sahip polis ve işçiler takip etmektedir.

3.3.1.5 Evli Olan Öğretmenlerin Eşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Ankete cevap veren İlköğretim Okulu öğretmenlerinden evli olanların eşlerinin eğitim durumlarına göre dağılımları Tablo 3.3.1.5' de yer almaktadır.

Tablo 3.3.1.5

Evli Olan Öğretmenlerin Eşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Eş Eğitim Durumu	f	%
1. İlkokul	6	5,04
2. Ortaokul	3	2,52
3. Lise	25	21
4. Yüksekokul	85	71,42
Toplam	119	100,0

Araştırmaya katılan 119 evli öğretmenin eşlerinin eğitim durumlarına göre , 85'i (% 71,42) Yüksekokul düzeyinde eğitim almışken, 25' i (% 21) Lise, 6' sı (% 5,4) İlkokul ve 3' ü (% 2,52) Ortaokul düzeyindedir. Tablodan da anlaşılacağı üzere eğitim durumu Yüksekokul düzeyinde olan öğretmen eşlerinin sayısı toplamın yarısından fazladır.

3.3.1.6 Öğretmenlerin En Son Bitirdikleri Okul Türlerine Göre Dağılımı

Anketi cevaplandıran öğretmenlerin en son bitirdikleri okul türlerine göre dağılımı Tablo 3.3.1.6' da verilmektedir.

Tablo 3.3.1.6**Öğretmenlerin En Son Bitirdikleri Okul Türlerine Göre Dağılımı**

Öğrenim Durumu	f	%
1. Ön Lisans	46	32,16
2. Lisans	89	62,23
3. Yüksek lisans	7	4,89
4. Doktora	1	0,7
Toplam	143	100,0

En son bitirilen okul türlerine göre , araştırmaya katılan İlköğretim Okulu öğretmenlerinin 89' u (% 62,23) lisans, 46' sı (% 32,16) ön lisans programlarından, 7' si (% 4,89) yüksek lisans ve 1'i de (% 0,7) bir doktora programından mezun olmuştur. Buradan, araştırmaya katılanların yarısından fazlasının bir lisans programından mezun olduğu görülmektedir.

3.3.1.7 Öğretmenlerin Branşlara Göre Dağılımı

Tablo 3.3.1.7' de araştırmaya katılan öğretmenlerin branşlara göre dağılımı yer almaktadır.

Ankete cevap veren öğretmenlerden % 53,1' i Sınıf Öğretmeni, % 12,6' sı Sosyal Bilimler (Tarih, Coğrafya, Türkçe, Sosyal Bilgiler), % 9,1' i Fen Bilimleri (Fizik, Kimya, Biyoloji, Fen), % 7' si Yabancı Dil, % 6,3' ü Matematik, % 3,5' i Resim, % 2,1'i İş Eğitimi, % 1,4' ü Müzik ve Beden Eğitimi branşlarında; % 3,5'i diğer branşlarda çalışmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere, Sınıf Öğretmenliği branşında çalışan öğretmenlerin sayısı toplam branşların yarısından fazladır.

Tablo 3.3.1.7
Öğretmenlerin Branşlara Göre Dağılımı

Branş	f	%
1. Fen Bilimleri	13	9,1
2. Sosyal Bilimler	18	12,6
3. Matematik	9	6,3
4. Yabancı Dil	10	7
5. Resim	5	3,5
6. Müzik	2	1,4
7. Beden Eğitimi	2	1,4
8. Sınıf Öğretmeni	76	53,1
9. İş Eğitimi	3	2,1
10. Diğer	5	3,5
Toplam	143	100,0

3.3.1.8 Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlere göre dağılımı Tablo 3.3.1.8' de yer almaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 75'i (% 52,4) 10 yıl ve altı, 35'i (% 24,5) 11-20 yıl ve 33' ü (% 23,1) 21 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Buna göre, araştırmaya katılanların yarısından fazlasının 10 yıl ve altı kıdeme sahip olduğu görülmektedir

Tablo 3.3.1.8
Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

Kıdem	F	%
1. 10 Yıl ve altı	75	52,4
2. 11-20 Yıl	35	24,5
3. 21 ve üzeri	33	23,1
Toplam	143	100,0

3.3.1.9 Araştırmaya katılan Öğretmenlerin Sendikaya Üyelik Durumu

Tablo 3.3.1.9' da öğretmenlerin sendikalara üyelik durumları yer almaktadır.

Tablo 3.3.1.9
Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikaya Üyelik Durumu

Üyelik Durumu	f	%
1. Evet	33	23,07
2. Hayır	110	76,92
Toplam	143	100,0

Tablo 3.3.1.9' dan da anlaşılacağı üzere, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 27,07' si bir sendika üyesi iken, % 76,92' si ise sendika üyesi değildir. Buna göre, araştırmaya katılanların 3/4' ünden fazlasının bir sendika üyesi olmadığı görülmektedir.

3.3.2.1 Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üyelik Durumu

İlköğretim Okulu öğretmenlerinin cinsiyete göre, öğretmenlerin sendikalara üye olmaları arasındaki ilişki Tablo 3.3.2.1' de verilmektedir.

Tablo 3.3.2.1
Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Sendikalara Üyelik Durumu

Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kadın	f	16	79	95
	%	16,8	83,2	100,0
Erkek	f	17	31	48
	%	35,4	64,6	100,0
Toplam	f	33	110	143
	%	23,1	76,9	100,0

$$\chi^2=6,19 , sd= 1 , p= 0,13$$

Cinsiyet ile herhangi bir sendikaya üye olma durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır ($\chi^2 =6,19$, $p < ,05$). Yani bayan ve erkek öğretmenlerin sendikaya üye olup olmama durumu farklılık göstermektedir.

Kadınların % 83,2' si herhangi bir sendikaya üye değilken, bu oran erkeklerde % 64,6' ya düşmektedir. Buna göre, erkeklerin kadınlara göre sendikalara daha fazla üye olma eğiliminde oldukları söylenebilir.

3.3.2.2 Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Sendikaya Üye Olmama Nedenleri

Tablo 3.3.2.2' de öğretmenlerin cinsiyete göre, sendikaya üye olmama nedenleri yer almaktadır.

Tablo 3.3.2.2
Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Sendikaya Üye Olmama Nedenleri

Nedenler	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın		Erkek			
	f	%	f	%	f	%
1. Eğitim iş kolunda kurulmuş olan birden çok sendikanın bulunması	3	3,8	5	16,1	8	7,3
2. Genel olarak sendikaların yararına inanmıyor olma	11	13,9	4	12,9	15	13,6
3. Eğitim iş kolunda kurulmuş olan sendikaların hiçbirine güvenmiyor olma	10	12,7	3	9,7	13	11,8
4. Sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunması	32	40,5	11	35,5	43	39,1
5. Memur sendikalarına ilişkin yasanın çıkarılmamış olması	17	21,5	6	19,4	23	20,9
6. Geçmişte kurulan öğretmen örgütlerinin başarısız olması	6	7,6	2	6,5	8	7,3
Toplam	79	100,0	31	100,0	110	100,0

$$\chi^2=5,07 \quad sd= 5 \quad p= ,407$$

Cinsiyet ile sendikalara üye olmama nedenleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2=5,07$, $p> ,05$). Başka bir anlatımla, cinsiyete göre sendikalara üye olmama nedenleri bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.2.2' de görüldüğü gibi, “Eğitim iş kolunda kurulmuş olan birden çok sendikanın bulunması ” nedeninde oran, erkek öğretmenlerde % 16,1 iken bu oran kadın öğretmenlerde % 3,8'dir.

“*Genel Olarak Sendikaların Yararına İnanmıyor Olma*” nedeninde oran kadın öğretmenlerde % 13,9 iken, erkek öğretmenlerde % 12,9’ dur.

“*Eğitim iş kolunda kurulmuş olan sendikaların hiçbirine güvenmiyor olma*” nedeninde oran, kadın öğretmenlerde % 12,7 iken bu oran erkek öğretmenlerde % 9,7’ dir.

“*Sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunması*” nedeninde oranın, kadın öğretmenlerde % 40,7 iken, erkek öğretmenlerde % 35,5’ e ulaştığı görülmektedir.

“*Memur sendikalarına ilişkin yasanın çıkarılmamış olması*” nedeninde oran, kadın öğretmenlerde % 21,5 iken bu oran erkek öğretmenlerde % 19,4 tür.

“*Geçmişte kurulan öğretmen örgütlerinin başarısız olması*” nedeninde oran, kadın öğretmenlerde % 7,6 iken bu oran erkek öğretmenlerde % 6,5’ dir. Buna göre, tablodan da anlaşılacağı üzere; öğretmenlerin sendikaya üye olmama nedenleri arasında “*Sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunması*” görüşü, % 39,1 ile ilk sırada yer almaktadır.

3.3.2.3 Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Öğretmen Sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkı Tanınmasına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin cinsiyete göre öğretmen sendikalarına toplu sözleşme hakkı tanınmasına ilişkin görüşleri Tablo 3.3.2.3’ te yer almaktadır.

Kadın öğretmenlerin % 89,5’ i öğretmen sendikalarına toplu sözleşme hakkı tanınmalıdır şeklinde görüş bildirirken, bu oran erkek öğretmenlerde % 85, 4’ tür. Buna göre, kadın ve erkek öğretmenlerin öğretmen sendikalarına toplu sözleşme hakkının tanınması yönündeki görüşleri farklılık göstermemektedir ($\chi^2=,501$, $p>,05$).

Tablo 3.3.2.3

Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Öğretmen Sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkı Tanınmasına İlişkin Görüşleri

Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kadın	f	85	10	95
	%	89,5	10,5	100,0
Erkek	f	41	7	48
	%	85,4	14,6	100,0
Toplam	f	126	17	143
	%	88,1	11,9	100,0

$$\chi^2 = ,501 \quad sd=1, \quad p= ,479$$

3.3.2.4 Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Toplu Sözleşmenin Öncelikle Hangi Konuyu Düzenlemesi Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Tablo 3.3.2.4' de öğretmenlerin cinsiyete göre toplu sözleşmenin öncelikle hangi konuyu düzenlemesi gerektiğine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre, toplu sözleşmenin öncelikle hangi konuyu düzenlemesi gerektiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2 = ,508$, $p > ,05$). Buna göre, kadın ve erkek öğretmenlerin Toplu Sözleşmenin öncelikle hangi konuyu düzenlemesi gerektiğine ilişkin görüşleri bir farklılık göstermemektedir.

Cinsiyete göre, Toplu Sözleşme Hakkının tanınması yönünde görüş bildiren öğretmenler “Toplu Sözleşme öncelikle hangi konuyu düzenlemelidir” sorusunu, kadın öğretmenler % 21,2 ve erkek öğretmenler % 26,8’ oranında “ Ücretleri,

çalışma koşulları, mesleğe girme, ilerleme ve yükselme gibi özlük haklarını düzenlemelidir” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 3.3.2.4
Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Toplu Sözleşmenin Öncelikle Hangi Konuyu Düzenlemesi Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Düzenlenmesi İstenilen Konu	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın		Erkek		f	%
	f	%	f	%		
1. Ücretleri, çalışma koşulları, mesleğe girme, ilerleme ve yükselme gibi özlük haklarını düzenlemelidir.	18	21,2	11	26,8	29	23,0
2. Ücretler, çalışma koşulları ve özlük hakları yanında öğretim programlarının hazırlanmasından öğretmen yetiştirilmesindeki plan ve programları içeren geniş bir alanı düzenlemelidir.	23	27,1	10	24,4	33	26,2
3. Tüm konuları düzenlemelidir.	44	51,8	20	48,8	64	50,8
Toplam	85	100,0	41	100,0	126	100,0

$$\chi^2 = ,508 \quad sd=2 \quad p= ,776$$

“Ücretler, çalışma koşulları ve özlük hakları yanında öğretim programlarının hazırlanmasından öğretmen yetiştirilmesindeki plan ve programları içeren geniş bir alanı düzenlemelidir” şeklinde belirtilen görüşüne kadın öğretmenlerin %27,1 ve erkek öğretmenlerin % 24,4 oranında katıldığı tablodan anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin % 51,8'i "Tüm konuları düzenlemelidir" şeklinde görüş bildirirken bu oran erkek öğretmenlerde % 48,8 dir. Tablodan da anlaşılacağı üzere, araştırmaya katılanların yarısından fazlası (% 50,8) "Tüm konuları düzenlemelidir" şeklinde görüş bildirmişlerdir.

3.3.2.5 Cinsiyete Göre Öğretmen Sendikalarına Grev Hakkı Tanınmasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Tablo 3.3.2.5' te cinsiyet göre öğretmen sendikalarına grev hakkı tanınmasına ilişkin görüşlerin dağılımı yer almaktadır.

Tablo 3.3.2.5
Cinsiyet Göre Öğretmen Sendikalarına Grev Hakkı Tanınmasına İlişkin
Görüşlerin Dağılımı

Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kadın	f	73	22	95
	%	76,8	23,2	100,0
Erkek	f	36	12	48
	%	75,0	25,0	100,0
Toplam	f	109	34	143
	%	76,2	23,8	100,0

$$\chi^2 = ,060 \quad sd=1 \quad p = ,807$$

Cinsiyet ile öğretmen sendikalarına grev hakkı tanınmasına ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2 = ,060$, $p > ,05$). Yani kadın ve erkek öğretmenlerin grev hakkı tanınıp tanınmaması yönündeki görüşleri bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.2.5' de görüldüğü üzere, kadın öğretmenlerin %76,8' i öğretmen sendikalarına Grev hakkının tanınması yönünde, % 23,2' si Grev hakkının tanınmaması yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu oran, erkek öğretmenlerde % 75,0 oranında Grev hakkı tanınması ve % 25 oranında tanınmaması yönündedir. Buna göre, araştırmaya katılan kadın ve erkek öğretmenlerin % 76,2'si öğretmen sendikalarına grev hakkının tanınması yönünde görüş bildirdikleri tablodan anlaşılmaktadır

3.3.2.6 Cinsiyet İle Şu Anda Kurulu Bulunan Sendikaların Yasallığına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Tablo 3.3.2.6' da cinsiyet göre şu anda kurulu bulunan öğretmen sendikalarının yasallığına ilişkin görüşlerin dağılımı yer almaktadır.

Tablo 3.3.2.6
Cinsiyet İle Şu Anda Kurulu Bulunan Sendikaların Yasallığına İlişkin
Görüşlerin Dağılımı

Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kadın	f	52	37	89
	%	58,4	41,6	100,0
Erkek	f	24	24	48
	%	50,0	50,0	100,0
Toplam	f	76	61	137
	%	55,5	44,5	100,0

$$\chi^2 = ,89 \quad sd=1 \quad p = ,344$$

Cinsiyet ile sendikaların yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2 = ,89$, $p > ,05$). Başka bir ifadeyle; kadın ve erkek

öğretmenlerin, sendikaların yasal olup olmama yönündeki görüşleri farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin yarısından fazlası (% 58,4), erkek öğretmenlerin ise yarısı (% 50) şu anda kurulu bulunan eğitim iş kolu sendikalarının yasal olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

3.3.2.7 Cinsiyete Göre Öğretmen Sendikalarının En Önemli İşlevinin Ne Olması Gerektiği Yönündeki Görüşlerin Dağılımı

Tablo 3.3.2.7' de cinsiyete göre öğretmen sendikalarının en önemli işlevinin ne olması gerektiği yönündeki görüşlerin dağılımı verilmektedir.

Tablo 3.3.2.7
Cinsiyete Göre Öğretmen Sendikalarının En Önemli İşlevinin Ne Olması Gerektiği Yönündeki Görüşlerin Dağılımı

Sendika İşlevleri	Cinsiyet				Toplam	
	Kadın		Erkek		f	%
	f	%	f	%		
1. Maaşımızın yükselmesini sağlamalıdır.	10	10,6	6	13,0	16	11,4
2.Eğitim-Öğretim sorunlarına çözüm getirmelidir.	27	28,7	13	28,3	40	28,6
3. Öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamalıdır.	37	39,4	14	30,4	51	36,4
4. Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını artırıcı çalışmalarda bulunmalıdır.	20	21,3	13	28,3	33	20,6
Toplam	94	100,0	46	100,0	140	100,0

$$\chi^2 = 1,47 \quad sd=3 \quad p = ,68$$

Cinsiyet ile öğretmen sendikalarının en önemli işlevinin ne olması gerektiği yönünde bildirilen görüşler arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($\chi^2= 1,47$, $p>,05$). Başka bir ifadeyle kadın ve erkek öğretmenlerin, sendikaların en önemli işlevinin ne olması gerektiği yönündeki görüşleri bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.2.7' de görüldüğü gibi, sendikaların en önemli işlevinin ne olması gerektiğiyle ilgili olarak kadın öğretmenlerin 1/3' ünden fazlası (% 39,4) “Öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamalıdır ” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bunu % 28,7 ile “Eğitim-Öğretim sorunlarına çözüm getirmelidir” ve % 21,3' lük oranla “ Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını artırıcı çalışmalarda bulunmalıdır” görüşleri izlemektedir. Araştırmaya katılanların % 10,6' sı ise “ Sendikalar maaşımızın yükselmesini sağlamalıdır ” yönünde görüş bildirmişlerdir.

Erkek öğretmenlerde de sendikaların en önemli işlevi, “Öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamalıdır ” görüşü ile % 30,4 oranında ilk sırada yer almaktadır. % 28, 3' lük oranla “Eğitim-Öğretim sorunlarına çözüm getirmelidir” ve “Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını artırıcı çalışmalarda bulunmalıdır” görüşleri ikinci sırada ve % 13,0'lık oranla “Maaşlarımızın yükselmesini sağlamalıdır” görüşü üçüncü sırada yer almaktadır. Buna göre, eğitim sendikalarının en önemli işlevinin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamak (% 36,4) olması gerektiği söylenebilir.

3.3.2.8 Cinsiyete Göre Eğitim Sendikalarının Süreli Yayınlarının Takip Edilme Durumlarının Dağılımı

Cinsiyete göre, eğitim sendikalarının süreli yayınlarının takip edilme durumlarının dağılımı Tablo 3.3.2.8' de yer almaktadır.

Sendikaların süreli yayınlarının takip edilme durumlarının cinsiyete göre dağılımlarına bakıldığında, bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2= 5,85$, $p < ,05$). Başka bir anlatımla, cinsiyet ile sendikaların süreli yayınlarının takibi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 3.3.2.8
Cinsiyete Göre Eğitim Sendikalarının Süreli Yayınlarının Takip Edilme Durumlarının Dağılımı

Cinsiyet		Elime Geçtikçe Okuyorum	Hiç İzlemiyorum	Toplam
Kadın	f	29	65	94
	%	30,9	69,1	100,0
Erkek	f	23	21	44
	%	52,3	47,7	100,0
Toplam	f	52	86	138
	%	37,7	62,3	100,0

$$\chi^2= 5,85 \quad sd=1 \quad p= ,016$$

Tablo 3.3.2.8 incelendiğinde sendikaların süreli yayınlarını takip edenlerin oranının kadınlarda % 30,9 iken, erkeklerde % 52,3 olduğu görülmektedir. Buna göre, erkeklerin kadınlara göre daha fazla oranda sendikaların süreli yayınlarını takip etme eğiliminde oldukları söylenebilir.

3.3.2.9 Cinsiyete Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Düzenlediği Etkinliklere Katılım Durumunun Dağılımı

Cinsiyete göre, eğitim iş kolunda kurulmuş olan sendikaların düzenlediği panel, seminer, miting vb. etkinliklere katılım durumunun dağılımı Tablo 3.3.2.9' da yer almaktadır.

Sendikaların düzenlemiş olduğu etkinliklere cinsiyete göre katılım durumunda gözlenen bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2= 11,49$, $p< ,05$).

Başka bir değişle cinsiyet ile sendikaların düzenlediği etkinliklere katılım durumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 3.3.2.9

Cinsiyete Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Düzenlediği Etkinliklere Katılım Durumunun Dağılımı

Etkinliklere Katılım Durumu		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Çok Sık	f	2	2	4
	%	2,1	4,2	2,8
Ara sıra	f	16	20	36
	%	16,8	41,7	25,2
Hiç Katılmadım	f	77	26	103
	%	81,1	54,2	72,2
Toplam	f	95	48	143
	%	100,0	100,0	100,0

$$\chi^2 = 11,49 \quad sd=2 \quad p = ,003$$

Araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin % 81,1' i, sendikaların düzenlediği panel, miting, seminer gibi etkinliklere "Hiç Katılmadım" yönünde görüş bildirirken, bu oran erkek öğretmenlerde % 54,2' ye düşmüştür. Buna göre, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre sendikalar tarafından düzenlenen etkinliklere daha az katılma eğiliminde oldukları söylenebilir.

3.3.2.10 Cinsiyete Göre Herhangi Bir sorunun Çözümü İçin Sendikaların Birinden Yardım İstenilme Durumunun Dağılımı

Tablo 3.3.2.10' da cinsiyete göre herhangi bir sorunun çözümü için sendikaların birinden yardım istenilme durumunun dağılımı verilmektedir.

Tablo 3.3.2.10
Cinsiyete Göre Herhangi Bir sorunun Çözümü İçin Sendikaların Birinden Yardım İstenilme Durumunun Dağılımı

Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kadın	f	3	92	95
	%	3,2	96,8	100,0
Erkek	f	9	39	48
	%	18,8	81,3	100,0
Toplam	f	12	131	143
	%	8,4	91,6	100,0

$$\chi^2 = 10,08 \quad sd=1 \quad p = ,003$$

2 x 2 'lik bir çapraz tabloda serbestlik derecesi (sd=1) belirtilen koşulu sağlamadığı için Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre cinsiyet ile herhangi bir sorunun çözümü için sendikaların birinden yardım istenilme durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2 = 10,08$, $p < ,05$). Yani bayan ve erkek öğretmenlerin, sendikalardan herhangi bir sorunun çözümü için yardım isteyip istememe durumu farklılık göstermektedir. Tablo 3.3.2.10 incelendiğinde kadın öğretmenlerin % 3,2' si herhangi bir sorunun çözümü için sendikalardan yardım istenildiği yönünde görüş bildirirken, bu oran erkeklerde % 18,8' e yükselmiştir. Buna göre, erkeklerin kadınlara göre daha fazla oranla, bir sorunun çözümünde sendikalardan yardım isteme eğiliminde oldukları söylenebilir.

3.3.2.11 Cinsiyete Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Hizmetlerinden Yararlanılma Durumunun Dağılımı

Cinsiyete göre eğitim iş kolunda kurulmuş olan sendikaların hizmetlerinden yararlanılma durumunun dağılımı Tablo 3.3.2.11' de yer almaktadır.

Tablo 3.3.2.11

Cinsiyete Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Hizmetlerinden Yararlanılma Durumunun Dağılımı

Hizmetlerden Yararlanılma Durumu		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Yaralandım	f	5	5	10
	%	5,3	10,4	7,0
Yararlanmadım	f	90	43	133
	%	94,7	89,6	93,0
Toplam	f	95	48	143
	%	100,0	100,0	100,0

$$\chi^2 = 1,302 \quad sd=1 \quad p = ,304$$

Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, cinsiyet ile Eğitim İş Kolunda kurulmuş olan sendikaların hizmetlerinden yararlanılma durumundaki görüşlerde, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2 = 1,302$, $p > ,05$). Başka bir ifadeyle, bayan ve erkek öğretmenlerin Eğitim İş Kolunda kurulmuş olan sendikaların hizmetlerinden yararlanıp yararlanmama durumu bir farklılık göstermemektedir. Tablo 3.3.2.11' de görüldüğü üzere araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin % 5,3' ü Eğitim İş Kolunda kurulmuş sendikaların hizmetlerinden yararlanırken, bu oran erkek öğretmenlerde % 10,4' e yükselmiştir. Kadın öğretmenlerin %94,7' si sendika hizmetlerinden " Yararlanmadım " yönünde görüş bildirirken bu oran erkek

öğretmenlerde % 89,6' ya düşmüştür. Buna göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 93' ünün sendika hizmetlerinden yararlanmadığı görülmektedir.

3.3.2.12 Cinsiyete Göre Sendika Çalışmalarının Yeterli Görülmesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Cinsiyete göre sendika çalışmalarının yeterli görülmesine ilişkin görüşlerin dağılımı Tablo 3.3.2.12' de verilmiştir.

Tablo 3.3.2.12

Cinsiyete Göre Sendika Çalışmalarının Yeterli Görülmesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Görüşler		Cinsiyet		Toplam
		Kadın	Erkek	
Mevcut Duruma Göre İyi Sayılır	f	21	12	33
	%	22,1	25	23,1
Hayır Yetersiz	f	47	28	75
	%	49,5	58,3	52,4
Takip Etmeyorum	f	27	8	35
	%	28,4	16,7	24,5
Toplam	f	95	48	143
	%	100,0	100,0	100,0

$$\chi^2 = 2,393 \quad sd=2 \quad p = ,302$$

Cinsiyet ile sendika çalışmalarının yeterli görülüp görülmemesine ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2= 2,393$, $p> ,05$).

Tablo 3.3.2.12 incelendiğinde, sendika çalışmalarını takip edenlerden kadın öğretmenlerin, %22,1' i "Mevcut Duruma Göre İyi Sayılır", %49,5' i sendika çalışmalarının "Yetersiz" olduğu ve % 28,4' ü sendika çalışmalarını "Takip Etmeyorum" yönünde görüş bildirmişlerdir. Erkek öğretmenlerin % 25' i "Mevcut Duruma Göre İyi Sayılır", %58,3' ü sendika çalışmalarının "Yetersiz" olduğu ve %16,7' si sendika çalışmalarını "Takip Etmeyorum" yönünde görüş bildirmişlerdir. Buradan, araştırmaya katılanların %52,4' ünün sendika çalışmalarını yetersiz gördüğü söylenebilir.

3.3.2.13 Cinsiyete Göre Daha Önce Sadece Öğretmenlerin Üye Olabildiği Bir Derneğe Üye Olup Olmama Durumu

Tablo 3.3.2.13' de cinsiyete göre daha önce sadece öğretmenlerin üye olabildiği bir derneğe üye olup olmama durumu yer almaktadır.

Tablo 3.3.2.13

Cinsiyete Göre Daha Önce Sadece Öğretmenlerin Üye Olabildiği Bir Derneğe Üye Olma Durumu

Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kadın	f	3	92	95
	%	3,2	96,8	100,0
Erkek	f	7	41	48
	%	14,6	85,4	100,0
Toplam	f	10	133	143
	%	7,0	93,0	100,0

$$\chi^2= 6,4 \quad sd=1 \quad p= ,031$$

Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, cinsiyet ile daha önce sadece öğretmenlerin üye olabildiği bir derneğe üye olma durumu arasında, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2= 6,4$, $p < ,05$). Başka bir ifadeyle bayan ve erkek öğretmenlerin daha önce sadece bir derneğe üye olup olmama durumu farklılık göstermektedir.

Tablo 3.3.2.13' den de görüldüğü üzere kadın öğretmenlerin % 96,8' i daha önce sadece öğretmenlerin üye olabildiği bir derneğe üye değilken, bu oran erkeklerde % 85,4' e düşmektedir. Buna göre, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha önceden bir öğretmen derneğine daha fazla üye oldukları söylenebilir.

3.3.2.14 Cinsiyete Göre Şu Anda Öğretmenlerin Derneklere Üye Olma Durumu

Tablo 3.3.2.14' de cinsiyete göre şu anda öğretmenlerin derneklere üye olma durumu verilmektedir.

Tablo 3.3.2.14

Cinsiyete Göre Şu Anda Öğretmenlerin Derneklere Üye Olma Durumu

Cinsiyet		Evet	Hayır	Toplam
Kadın	f	1	94	95
	%	1,1	98,9	100,0
Erkek	f	3	45	48
	%	6,3	93,8	100,0
Toplam	f	4	139	143
	%	2,8	97,2	100,0

$$\chi^2= 3,16 \text{ sd}=1 \text{ p}= ,110$$

Cinsiyet ile şu anda öğretmenlerin herhangi bir derneğe üye olma durumu arasında Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2= 3,16$, $p>,05$). Başka bir ifadeyle evli ve erkek öğretmenlerin derneklere üye olup olmama durumu bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin % 98,9' u şu anda bir derneğe üye değilken, erkeklerde bu oran % 93,8' dir. Buna göre, araştırmaya katılanların % 2,8' inin şu anda başka bir derneğe üye oldukları söylenebilir.

3.3.3.1 Medeni Duruma Göre Sendikaya Üye Olup Olmama Durumunun Dağılımı

Tablo 3.3.3.1' de medeni duruma göre sendikaya üye olup olmama durumunun dağılımı yer almaktadır.

Tablo 3.3.3.1

Medeni Duruma Göre Sendikaya Üye Olup Olmama Durumunun Dağılımı

Medeni Durum		Evet	Hayır	Toplam
Evli	f	29	90	119
	%	24,4	75,6	100,0
Bekar	f	2	15	17
	%	11,8	88,2	100,0
Toplam	f	31	105	136
	%	22,8	77,2	100,0

$$\chi^2= 1,343 \quad sd=1 \quad p= ,359$$

Medeni duruma göre, öğretmenlerin herhangi bir sendikaya üye olma durumu arasında Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2= ,343$, $p> ,05$). Başka bir anlatımla evli ve bekar öğretmenlerin sendikaya üye olup olmama durumu farklılık göstermemektedir.

Bekar öğretmenlerin % 88,2' si üye değilken, bu oran evli öğretmenlerde % 75,6' ya düşmektedir. Buna göre, evli ve bekar öğretmenlerin % 77,2' sinin bir sendikaya üye olmadıkları söylenebilir.

3.3.3.2 Medeni Durum İle Sendikaya Üye Olmama Nedenleri Arasındaki Görüşlerin Dağılımı

Medeni durum ile sendikaya üye olmama nedenleri arasındaki görüşlerin dağılımı Tablo 3.3.3.2' de verilmektedir.

Tablo 3.3.3.2' de görüldüğü gibi medeni durum ile sendikalara üye olmama nedenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2=2,24$, $p> ,05$). Başka bir anlatımla, medeni duruma göre sendikalara üye olmama nedenleri bir farklılık göstermemektedir.

Evli öğretmenlerde, *“Eğitim iş kolunda kurulmuş olan birden çok sendikanın bulunmasını”* sendikalara üye olmama nedenleri arasında gösteren oran, % 7,8 iken, bu oran bekar öğretmenlerde % 6,7' dir.

“Genel Olarak Sendikaların Yararına İnanmıyor Olma” görüşünü benimseyen evli öğretmenlerde oran % 12,2 iken , bu oran bekar öğretmenlerde % 20,0' dir.

“Eğitim iş kolunda kurulmuş olan sendikaların hiçbirine güvenmiyor olmayı” sendikalara üye olmama nedeni olarak görenlerde oran, evli öğretmenlerde % 12,2 iken, bu oran bekar öğretmenlerde % 13,3' dür.

Tablo 3.3.3.2

Öğretmenlerin Medeni Duruma Göre Sendikaya Üye Olmama Nedenleri

Nedenler	Medeni Durum				Toplam	
	Evli		Bekar			
	F	%	f	%	f	%
1. Eğitim iş kolunda kurulmuş olan birden çok sendikaların bulunması	7	7,8	1	6,7	8	7,6
2. Genel olarak sendikaların yararına inanmıyor olma	11	12,2	3	20,0	14	13,3
3. Eğitim iş kolunda kurulmuş olan sendikaların hiçbirine güvenmiyor olma	11	12,2	2	13,3	13	12,4
4. Sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunması	35	46,7	38,9	7	42	40
5. Memur sendikalarına ilişkin yasanın çıkarılmamış olması	19	21,1	1	6,7	20	19,0
6. Geçmişte kurulan öğretmen örgütlerinin başarısız olması	7	7,8	1	6,7	8	7,6
Toplam	90	100,0	15	100,0	105	100,0

$$\chi^2=2,24 , sd= 5 , p= ,815$$

“Sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunmasını” sendikalara üye olmama nedeni olarak belirten evli öğretmenlerde oranın % 38,9’ a, bekar öğretmenlerde ise % 46,7’ ye ulaştığı görülmektedir

“Memur sendikalarına ilişkin yasanın çıkarılmamış olmasını” sendikaya üye olmama nedeni olarak gösterenlerin oranı, evli öğretmenlerde % 21,1 iken bu oran, bekar öğretmenlerde % 6,7’ dir.

“Geçmişte kurulan öğretmen örgütlerinin başarısız olmasını” sendikaya üye olmama nedeni olarak belirten öğretmenlerin oranı, evli öğretmenlerde % 7,8 iken bu oran, bekar öğretmenlerde % 6,7’ dir. Tablodan da anlaşılacağı üzere; evli ve bekar öğretmenlerin sendikaya üye olmama nedenleri arasında “Sendikaların daha

çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunması” görüşü % 40,0 oranı ile ilk sırada yer almaktadır.

3.3.3.3 Medeni Duruma Göre Öğretmen Sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkının Tanınıp Tanınmamasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Medeni duruma göre, öğretmen sendikalarına toplu sözleşme hakkının tanınıp tanınmamasına ilişkin görüşlerin dağılımı Tablo 3.3.3.3’ de yer almaktadır.

Tablo 3.3.3.3
Öğretmenlerin Medeni Duruma Göre Öğretmen Sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkının Tanınıp Tanınmamasına İlişkin Görüşleri

Medeni Durum		Evet	Hayır	Toplam
Evli	f	108	11	119
	%	90,8	9,2	100,0
Bekar	f	11	6	17
	%	64,7	35,3	100,0
Toplam	f	119	17	136
	%	87,5	12,5	100,0

$$\chi^2=9,22 \text{ sd}=1 \text{ p}=,008$$

Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, medeni durum ile sendikalara Toplu Sözleşme Hakkının tanınması görüşü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2= 9,22$, $p< ,05$). Başka bir ifadeyle evli ve bekar öğretmenlerin öğretmen sendikalarına toplu sözleşme hakkının tanınıp tanınmaması yönündeki görüşleri farklılık göstermektedir.

Tablo 3.3.3.3 incelendiğinde, araştırmaya katılan evli öğretmenlerin % 90,8' i öğretmen sendikalarına toplu sözleşme hakkı tanınmalıdır şeklinde görüş bildirirken, bu oran bekar öğretmenlerde % 64,7' ye düşmektedir. Buna göre, evlilerin bekar öğretmenlere göre daha fazla Toplu Sözleşme Hakkının tanınması yönünde görüş bildirdikleri söylenebilir.

3.3.3.4 Öğretmenlerin Medeni Duruma Göre Toplu Sözleşmenin Öncelikle Hangi Konuyu Düzenlemesi Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Tablo 3.3.3.4'te öğretmenlerin medeni duruma göre toplu sözleşmenin öncelikle hangi konuyu düzenlemesi gerektiğine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Öğretmenlerin medeni durum ile, toplu sözleşmenin öncelikle hangi konuyu düzenlemesi gerektiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2= ,683$, $p> ,05$). Yani evli ve bekar öğretmenlerin, Toplu Sözleşmenin öncelikle hangi konuyu düzenlemesi gerektiğine ilişkin görüşleri bir farklılık göstermemektedir.

Medeni durum ile, Toplu Sözleşme Hakkının tanınması yönünde görüş bildiren öğretmenler "*Toplu Sözleşme öncelikle hangi konuyu düzenlemelidir*" sorusuna, evli öğretmenler % 23,1 ve bekar öğretmenler % 18,2 oranında "Ücretleri, çalışma koşulları, mesleğe girme, ilerleme ve yükselme gibi özlük haklarını düzenlemelidir" şeklinde görüş bildirmişlerdir.

"Ücretler, çalışma koşulları ve özlük hakları yanında öğretim programlarının hazırlanmasından öğretmen yetiştirilmesindeki plan ve programları içeren geniş bir alanı düzenlemelidir" şeklinde belirtilen görüşe, evli öğretmenlerin % 25 ve bekar öğretmenlerin % 36,4 oranında katıldığı tablodan anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan evli öğretmenlerin % 51,9' u "Tüm konuları düzenlemelidir" şeklinde görüş bildirirken, bu oran bekar öğretmenlerde % 45,5' tir.

Tablo 3.3.3.4

Öğretmenlerin Medeni Duruma Göre Toplu Sözleşmenin Öncelikle Hangi Konuyu Düzenlemesi Gerekliğine İlişkin Görüşleri

Düzenlenmesi İstenilen Konu	Medeni Durum				Toplam	
	Evli		Bekar			
	f	%	f	%	f	%
1. Ücretleri, çalışma koşulları, mesleğe girme, ilerleme ve yükselme gibi özlük haklarını düzenlemelidir.	25	23,1	2	18,2	27	22,7
2. Ücretler, çalışma koşulları ve özlük hakları yanında öğretim programlarının hazırlanmasından öğretmen yetiştirilmesindeki plan ve programları içeren geniş bir alanı düzenlemelidir.	27	25,0	4	36,4	31	26,1
3. Tüm konuları düzenlemelidir.	56	51,9	5	45,5	61	51,3
Toplam	108	100,0	11	100,0	119	100,0

$$\chi^2 = ,683 \quad sd=2 \quad p = ,711$$

Tablodan da anlaşılacağı üzere, araştırmaya katılanların yarısından fazlası (% 51,3) “Tüm konuları düzenlemelidir” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

3.3.3.5 Medeni Duruma Göre Öğretmen Sendikalarına Grev Hakkı Tanınmasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Tablo 3.3.3.5’ de medeni duruma göre öğretmen sendikalarına grev hakkı tanınmasına ilişkin görüşlerin dağılımı yer almaktadır.

Medeni durum ile öğretmen sendikalarına grev hakkı tanınmasına ilişkin görüşler arasında Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2=1,098$, $p > ,05$). Yani evli ve bekar öğretmenlerin grev hakkı tanınıp tanınmaması yönündeki görüşleri, bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.3.5
Medeni Duruma Göre Öğretmen Sendikalarına Grev Hakkı Tanınmasına
İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Medeni Durum		Evet	Hayır	Toplam
Evli	f	91	28	119
	%	76,5	23,5	100,0
Bekar	f	11	6	17
	%	64,7	35,3	100,0
Toplam	f	102	34	136
	%	75,0	25,0	100,0

$$\chi^2 = 1,098 \quad sd=1 \quad p = ,368$$

Tablo 3.3.3.5' de görüldüğü üzere, evli öğretmenlerin % 76,5' i öğretmen sendikalarına grev hakkının tanınması yönünde, % 23,5' i grev hakkının tanınmaması yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu oran, grev hakkının tanınması yönünde görüş bildiren bekar öğretmenlerde % 64,7 , grev hakkının tanınmaması yönünde görüş bildirenlerde ise % 35,3' tür. Buna göre, araştırmaya katılan evli ve bekar öğretmenlerin 3/4' ünün (% 75) öğretmen sendikalarına grev hakkının tanınması yönünde görüş bildirdikleri tablodan anlaşılmaktadır.

3.3.3.6 Medeni Durum İle Şu Anda Kurulu Bulunan Sendikaların Yasallığına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Medeni duruma göre, şu anda kurulu bulunan öğretmen sendikalarının yasallığına ilişkin görüşlerin dağılımı Tablo 3.3.3.6' da yer almaktadır.

Medeni durum ile sendikaların yasallığına ilişkin görüşler arasında, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2 = ,657$, $p > ,05$). Başka bir ifadeyle; evli ve erkek

öğretmenlerin, sendikaların yasal olup olmama yönündeki görüşleri farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.3.6

Medeni Durum İle Şu Anda Kurulu Bulunan Sendikaların Yasallığına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Medeni Durum		Evet	Hayır	Toplam
Evli	f	65	48	113
	%	57,5	42,5	100,0
Bekar	f	8	9	17
	%	47,1	52,9	100,0
Toplam	f	73	57	130
	%	56,2	43,8	100,0

$$\chi^2 = ,657, \text{sd}=1, \text{p}= ,418$$

Araştırmaya katılan evli öğretmenlerin yarısından fazlası (% 57,5), bekar öğretmenlerin ise yarısından azı, (% 47,1) şu anda kurulu bulunan eğitim iş kolu sendikalarının yasal olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Buna göre, araştırmaya katılan evli ve bekar öğretmenlerin % 43,8' inin sendikaların yasal olmadığı yönünde görüş bildirdikleri söylenebilir.

3.3.3.7 Medeni Duruma Göre Öğretmen Sendikalarının En Önemli İşlevinin Ne Olması Gerektiği Yönündeki Görüşlerin Dağılımı

Tablo 3.3.3.7' de medeni duruma göre öğretmen sendikalarının en önemli işlevinin ne olması gerektiği yönündeki görüşlerin dağılımı verilmektedir.

Medeni durum ile öğretmen sendikalarının en önemli işlevinin ne olması gerektiği yönünde bildirilen görüşler arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2=1,092$, $p>,05$). Başka bir ifadeyle, evli ve bekar öğretmenlerin sendikaların en önemli işlevinin ne olması gerektiği yönündeki görüşleri, bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.3.7

Medeni Duruma Göre Öğretmen Sendikalarının En Önemli İşlevinin Ne Olması Gerektiği Yönündeki Görüşlerin Dağılımı

Görüşler	Medeni Durum				Toplam	
	Evli		Bekar			
	f	%	f	%	f	%
1. Maaşımızın yükselmesini sağlamalıdır.	14	12,1	2	11,8	16	12,0
2. Eğitim-Öğretim sorunlarına çözüm getirmelidir.	34	29,3	4	23,5	38	28,6
3. Öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamalıdır.	40	34,5	8	47,1	48	36,1
4. Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını artırıcı çalışmalarda bulunmalıdır.	28	24,1	3	17,6	31	23,3
Toplam	116	100,0	17	100,0	133	100,0

$$\chi^2=1,092 \text{ sd}=3 \text{ p}=.779$$

Tablo 3.3.3.7’ de görüldüğü gibi sendikaların en önemli işlevinin ne olması gerektiğiyle ilgili olarak evli öğretmenlerin 1/3’ ünden fazlası (% 34,5), “*Öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamalıdır*” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bunu % 29,3 ile “*Eğitim-Öğretim sorunlarına çözüm getirmelidir*” ve % 24,1’ lik oranla “*Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını artırıcı çalışmalarda*

bulunmalıdır” görüşleri izlemektedir. Araştırmaya katılanların % 12,1’ i ise sendikalar *“maaşımızın yükselmesini sağlamalıdır”* yönünde görüş bildirmişlerdir.

Bekar öğretmenler açısından da , sendikaların en önemli işlevinin ne olması gerektiği ile ilgili olarak, *“Öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamalıdır ”* görüşü % 47,1 oranında ilk sırada, % 23,5’ lik oranla *“Eğitim-Öğretim sorunlarına çözüm getirmelidir”* görüşü ikinci sırada, % 17,6’ lık oranla *“Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını artırıcı çalışmalarda bulunmalıdır”* görüşü, üçüncü sırada yer almaktadır. Bekar öğretmenlerin %11,8’ i *“Maaşlarımızın yükselmesini sağlamalıdır”* yönünde görüş bildirmişlerdir. Araştırmaya katılanlara göre, eğitim sendikalarının en önemli işlevinin Öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamak (% 36,1) olması gerektiği söylenebilir.

3.3.3.8 Medeni Duruma Göre Eğitim Sendikalarının Süreli Yayınlarının Takip Edilme Durumlarının Dağılımı

Medeni duruma göre eğitim sendikalarının süreli yayınlarının takip edilme durumlarının dağılımı Tablo 3.3.3.8’ de yer almaktadır.

Tablo 3.3.3.8

Medeni Duruma Göre Eğitim Sendikalarının Süreli Yayınlarının Takip Edilme Durumlarının Dağılımı

Medeni Durum		Elime Geçtikçe Okuyorum	Hiç İzlemiyorum	Toplam
Evli	f	43	72	115
	%	37,4	62,6	100,0
Bekar	f	7	10	17
	%	41,2	58,8	100,0
Toplam	f	50	82	132
	%	37,9	62,1	100,0

$$\chi^2 = ,09 \quad sd=1 \quad p = ,764$$

Sendikaların süreli yayınlarının takip edilme durumlarının medeni duruma göre dağılımları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2= ,09$, $p > ,05$). Başka bir anlatımla, medeni durum ile sendikaların süreli yayınlarının takip edip etmeme durumu, farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.3.8 incelendiğinde, sendikaların süreli yayınlarını takip edenlerin oranının evli öğretmenlerde % 37,4 iken, bekar öğretmenlerde % 41,2 olduğu görülmektedir. Sendikaların süreli yayınlarını bekar öğretmenler % 58,8 oranında takip etmezken, bu oran evli öğretmenlerde % 62,6' ya yükselmektedir. Buna göre, bekarların evlilere göre daha fazla oranda sendikaların süreli yayınlarını takip etme eğiliminde oldukları söylenebilir.

3.3.3.9 Medeni Duruma Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Düzenlediği Etkinliklere Katılım Durumunun Dağılımı

Medeni duruma göre, eğitim iş kolunda kurulmuş olan sendikaların düzenlediği panel, seminer, miting vb. etkinliklere katılım durumunun dağılımı Tablo 3.3.3.9' da yer almaktadır.

Sendikaların düzenlemiş olduğu etkinliklere katılma durumunun medeni duruma göre dağılımı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2= ,494$, $p > ,05$). Başka bir deyişle, medeni durum ile sendikaların düzenlediği etkinliklere katılım durumu, farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan evli öğretmenlerin % 71,4' ü, sendikaların düzenlediği panel, miting, seminer gibi etkinliklere "*Hiç Katılmadım*" yönünde görüş bildirirken, bu oran bekar öğretmenlerde % 70,6' dır. Sendikaların düzenlemiş oldukları etkinliklere, evli öğretmenler % 2,5 oranında "*çok sık*" katıldıklarını belirtirken, bekar öğretmenlerin bu etkinliklere çok sık katılmadıkları görülmektedir. Evli öğretmenler sendika etkinliklerine % 26,1 oranında "*Ara sıra*" katılırken, bu oran bekar öğretmenlerde % 29,4' tür. Buna göre, evli öğretmenlerin bekar öğretmenlere

göre, sendikalar tarafından düzenlenen etkinliklere daha fazla katılma eğiliminde oldukları söylenebilir.

Tablo 3.3.3.9
Medeni Duruma Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların
Düzenlediği Etkinliklere Katılım Durumunun Dağılımı

Etkinliklere Katılım Durumu		Medeni Durum		Toplam
		Evli	Bekar	
Çok Sık	f	3	-	3
	%	2,5	-	2,2
Ara sıra	f	31	5	36
	%	26,1	29,4	26,5
Hiç Katılmadım	f	85	12	97
	%	71,4	70,6	71,3
Toplam	f	119	17	136
	%	100,0	100,0	100,0

$$\chi^2 = ,494 \quad sd = 2, \quad p = ,781$$

3.3.3.10 Medeni Duruma Göre Herhangi Bir sorunun Çözümü İçin Sendikaların Birinden Yardım İstenilme Durumunun Dağılımı

Tablo 3.3.3.10' da medeni duruma göre, herhangi bir sorunun çözümü için sendikaların birinden yardım istenilme durumunun dağılımı verilmektedir.

2 x 2 'lik bir çapraz tabloda serbestlik derecesi (sd=1) belirtilen koşulu sağlamadığı için Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, medeni durum ile herhangi bir sorunun çözümü için sendikaların birinden yardım istenilme durumu

arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2= ,127$, $p> ,05$). Yani evli ve bekar öğretmenlerin, sendikalardan herhangi bir sorunun çözümü için yardım isteyip istememe durumu farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.3.10

Medeni Duruma Göre Herhangi Bir sorunun Çözümü İçin Sendikaların Birinden Yardım İstenilme Durumunun Dağılımı

Medeni Durum		Evet	Hayır	Toplam
Evli	f	10	109	119
	%	8,4	91,6	100,0
Bekar	f	1	16	17
	%	5,9	94,1	100,0
Toplam	f	11	125	136
	%	8,1	91,9	100,0

$$\chi^2= ,127 \quad sd=1 \quad p= 1,00$$

Tablo 3.3.3.10 incelendiğinde, evli öğretmenlerin % 8,4' ü herhangi bir sorunun çözümü için sendikalardan yardım istenildiği yönünde görüş bildirirken, bu oran bekarlarda, % 5,9' a düşmektedir. Buna göre, bekar öğretmenlerin evlilere göre, bir sorunun çözümünde sendikalardan daha az yardım isteme eğiliminde oldukları söylenebilir.

3.3.3.11 Medeni Duruma Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Hizmetlerinden Yararlanılma Durumunun Dağılımı

Medeni duruma göre, eğitim iş kolunda kurulmuş olan sendikaların hizmetlerinden yararlanılma durumunun dağılımı Tablo 3.3.3.11' de yer almaktadır.

Tablo 3.3.3.11
Medeni Duruma Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların
Hizmetlerinden Yararlanılma Durumunun Dağılımı

Hizmetlerden Yararlanılma Durumu		Medeni Durum		Toplam
		Evli	Bekar	
Yararlandım	f	8	1	9
	%	6,7	5,9	6,6
Yararlanmadım	f	111	16	127
	%	93,3	94,1	93,4
Toplam	f	119	17	143
	%	100,0	100,0	100,0

$$\chi^2 = ,017 \quad sd=1 \quad p= 1,00$$

Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, medeni durum ile eğitim işkolunda kurulmuş olan sendikaların hizmetlerinden yararlanılma durumundaki görüşlerde, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2 = ,017$, $p > ,05$). Başka bir ifadeyle evli ve bekar öğretmenlerin eğitim işkolunda kurulmuş olan sendikaların hizmetlerinden yararlanıp yararlanmama durumu bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.3.11’ de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan evli öğretmenlerin % 6,7’ si eğitim işkolunda kurulmuş sendikaların hizmetlerinden yararlanırken, bu oran bekar öğretmenlerde % 5,9’ a düşmüştür. Evli öğretmenlerin %93,3’ ü sendika hizmetlerinden “Yararlanmadım” şeklinde görüş bildirirken, bu oran bekar öğretmenlerde % 94,1’dir. Buna göre, araştırmaya katılan evli ve bekar öğretmenlerin yalnızca % 6,6’ sının sendika hizmetlerinden yararlandığı söylenebilir.

3.3.3.12 Medeni Duruma Göre Sendika Çalışmalarının Yeterli Görülüp görülmemesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Medeni duruma göre, sendika çalışmalarının yeterli görülmesine ilişkin görüşlerin dağılımı Tablo 3.3.3.12' de verilmiştir.

Tablo 3.3.3.12
Medeni Duruma Göre Sendika Çalışmalarının Yeterli Görülüp Görülmemesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Görüşler		Medeni durum		Toplam
		Evli	Bekar	
Mevcut Duruma	f	30	1	31
Göre İyi Sayılır	%	25,4	5,9	23,0
Hayır Yetersiz	f	62	8	70
	%	52,2	47,1	51,9
Takip	f	26	8	34
Etmiyorum	%	22,0	47,1	25,2
Toplam	f	118	17	135
	%	100,0	100,0	100,0

$$\chi^2=6,252 \quad sd=2 \quad p=,044$$

Medeni durum ile sendika çalışmalarının yeterli görülüp görülmemesine ilişkin görüşler arasında, analiz sonuçları incelendiğinde anlamlılık testine ilişkin sonuçlara göre bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2=6,252$, $p<,05$).

Tablo 3.3.3.12 incelendiğinde, sendika çalışmalarını takip eden evli öğretmenlerin, % 25,4' ü "Mevcut Duruma Göre İyi Sayılır", % 52,2' si sendika

çalışmalarının “yetersiz” olduğu ve % 22,0’ı sendika çalışmalarını “*Takip Etmiyorum*” yönünde görüş bildirmişlerdir. Bekar öğretmenlerin % 5,9’ u “*Mevcut Duruma Göre İyi Sayılır*”, % 47,1’ i sendika çalışmalarının “yetersiz” olduğu ve % 47,1’ i ise sendika çalışmalarını “*Takip Etmiyorum*” yönünde görüş bildirmişlerdir. Buradan, araştırmaya katılanların % 51,9’ unun sendika çalışmalarını yetersiz gördüğü söylenebilir.

3.3.3.13 Medeni Duruma Göre Daha Önce Sadece Öğretmenlerin Üye Olabildiği Bir Derneğe Üye Olup Olmama Durumu

Tablo 3.3.3.13’ de cinsiyete göre daha önce sadece öğretmenlerin üye olabildiği bir derneğe üye olup olmama durumu yer almaktadır.

Tablo 3.3.3.13
Medeni Duruma Göre Daha Önce Sadece Öğretmenlerin Üye Olabildiği Bir Derneğe Üye Olma Durumu

Medeni Durum		Evet	Hayır	Toplam
Evli	f	8	111	119
	%	6,7	93,3	100,0
Bekar	f	2	15	17
	%	11,8	88,2	100,0
Toplam	f	10	126	136
	%	7,4	92,6	100,0

$$\chi^2 = ,555 \quad sd=1 \quad p = ,613$$

Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, medeni durum ile daha önce sadece öğretmenlerin üye olabildiği bir derneğe üye olma durumu arasında, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2 = ,555$, $p > ,05$). Başka bir ifadeyle evli ve bekar

öğretmenlerin daha önce sadece bir derneğe üye olup olmama durumu farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.3.13' den de görüldüğü üzere evli öğretmenlerin % 93,3' ü daha önce sadece öğretmenlerin üye olabildiği bir derneğe üye değilken bu oran bekar öğretmenlerde % 88,2' dir. Buna göre, bekar öğretmenlerin evli öğretmenlere göre daha önceden bir öğretmen derneğine daha fazla üye olma eğiliminde oldukları söylenebilir.

3.3.3.14 Medeni Duruma Göre Şu Anda Öğretmenlerin Derneklere Üye Olma Durumu

Tablo 3.3.3.14' de medeni duruma göre, şu anda öğretmenlerin derneklere üye olma durumu verilmektedir.

Tablo 3.3.3.14

Medeni Duruma Göre Şu Anda Öğretmenlerin Derneklere Üye Olma Durumu

Medeni Durum		Evet	Hayır	Toplam
Evli	f	3	116	119
	%	2,5	97,5	100,0
Bekar	f	-	17	17
	%	-	100,0	100,0
Toplam	f	3	133	136
	%	2,2	97,8	100,0

$$\chi^2 = ,438 \quad sd=1 \quad p= 1,000$$

Medeni durum ile şu anda öğretmenlerin herhangi bir derneğe üye olma durumu arasında Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, anlamlı bir ilişki

bulunmamıştır ($\chi^2=,438$ $p>,05$). Başka bir ifadeyle evli ve bekar öğretmenlerin derneklere üye olup olmama durumu bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan evli öğretmenlerin % 97,5' i şu anda bir derneğe üye değilken, bekarlarda bu oran % 100,0' dür. Buna göre, sadece evli öğretmenlerin % 2,5 oranında şu anda başka bir derneğe üye oldukları söylenebilir.

3.3.4.1 Öğretmenlerin Kıdeme Göre Sendikaya Üye Olup Olmama Durumunun Dağılımı

Tablo 3.3.4.1' de öğretmenlerin kıdeme göre sendikaya üye olup olmama durumunun dağılımı yer almaktadır.

Tablo 3.3.4.1
Öğretmenlerin Kıdeme Göre Sendikaya Üye Olup Olmama Durumunun Dağılımı

Kıdem		Evet	Hayır	Toplam
10 yıl ve altı	f	13	62	75
	%	17,3	82,7	100,0
11-20 yıl	f	12	23	35
	%	34,3	65,7	100,0
21 yıl ve üstü	f	8	25	33
	%	24,2	75,8	100,0
Toplam	f	33	110	143
	%	23,1	76,9	100,0

$$\chi^2= 3,86 \text{ sd}=2 \text{ p}=,143$$

Kıdeme göre, öğretmenlerin herhangi bir sendikaya üye olma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2= 3,86$, $p> ,05$). Başka bir anlatımla kıdeme göre öğretmenlerin sendikaya üye olup olmama durumu farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan 10 yıl ve altı kıdeme sahip öğretmenlerin, % 82,7' si herhangi bir sendikaya üye değilken bu oran, 21 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerde % 75,8' e ve 11- 20 yıl kıdeme sahip öğretmenlerde ise %65,7' ye düşmektedir. Buna göre, 11-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin sendikalara daha fazla üye olma eğiliminde oldukları söylenebilir.

3.3.4.2 Kıdem İle Öğretmenlerin Sendikaya Üye Olmama Nedenleri Arasındaki Görüşlerin Dağılımı

Kıdem ile öğretmenlerin sendikaya üye olmama nedenleri arasındaki görüşlerin dağılımı Tablo 3.3.4.2' de verilmektedir.

Farklı kıdeme sahip öğretmenlerin sendikaya üye olmama nedenlerine ilişkin görüşlerinde gözlenen bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2=19,68$, $p< ,05$). Başka bir anlatımla, öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile sendikaya üye olmama nedenlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 3.3.4.2' de de görüldüğü gibi, *“Eğitim iş kolunda kurulmuş olan birden çok sendikanın bulunmasını”* sendikaya üye olmama nedeni olarak görenlerin oranı, kıdemi 10 yıl ve daha az olanlarda % 8,1 iken, bu oran 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerde % 12,0' dır

“Genel Olarak Sendikaların Yararına İnanmıyor Olmayı” sendikaya üye olmama nedeni olarak görenlerin oranı, 10 yıl ve daha az kıdemi olanlarda % 19,4 iken, 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerde % 8,0, 11-20 yıl arası kıdeme sahip olanlarda % 4,3' tür.

Tablo 3.3.4.2

Kıdeme Göre Öğretmenlerin Sendikaya Üye Olmama Nedenleri

Nedenler	Kıdeme						Toplam	
	10 yıl ve daha az		11-20 yıl		21 yıl ve üzeri		F	%
	f	%	f	%	f	%		
1. Eğitim iş kolunda kurulmuş olan birden çok sendikanın bulunması	5	8,1	--	--	3	12,0	8	7,3
2. Genel olarak sendikaların yararına inanmıyor olma	12	19,4	1	4,3	2	8,0	15	13,6
3. Eğitim iş kolunda kurulmuş olan sendikaların hiçbirine güvenmiyor olma	6	9,7	4	17,4	3	12,0	13	11,8
4. Sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunması	28	45,2	6	26,1	9	36,0	43	39,1
5. Memur sendikalarına ilişkin yasanın çıkarılmamış olması	9	14,5	10	43,5	4	16,0	23	20,9
6. Geçmişte kurulan öğretmen örgütlerinin başarısız olması	2	3,2	2	8,7	4	16,0	8	7,3
Toplam	62	100,0	23	100,0	25	100,0	110	100,0

$$\chi^2=19,6 \quad sd= 10 \quad p= ,032$$

“Eğitim iş kolunda kurulmuş olan sendikaların hiçbirine güvenmiyor olmayı” sendikaya üye olmama nedeni olarak görenlerin oranı, 11-20yıl kıdemi olanlarda % 17,4 iken, bu oran 21 ve üzeri yıl kıdeme sahip olanlarda % 12,0’ a, 10 yıl ve daha az kıdemi olanlarda % 9,7’ ye düşmektedir.

“Sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunmasını” sendikaya üye olmama nedeni olarak görenlerin oranı ise 10 yıl ve daha az kıdemi olanlarda %45,2, 11-20 yıl kıdemi olanlarda % 26,1 iken, aynı oranın 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanlarda %36,0 olduğu görülmektedir.

“Memur sendikalarına ilişkin yasanın çıkarılmamış olmasını” sendikaya üye olmama nedeni olarak görenlerin oranı, kıdemi 10 yıl ve daha az olanlarda %14,5, 11-20 yıl kıdeme sahip olanlarda %43,5 iken, bu oran 21 yıl ve daha üzeri kıdemi olanlarda %16,0’ dır.

“Geçmişte kurulan öğretmen örgütlerinin başarısız olmasını” sendikaya üye olmama nedeni olarak görenlerin oranı, kıdemi 21 yıl ve daha üzeri olanlarda % 16,0 iken, bu oranın 11-20 yıl kıdeme sahip olanlarda % 8,7’ ye ve 10 yıl ve daha az kıdemi olanlarda ise % 3,2’ ye düşmektedir. Buna göre, 10 yıl ve daha az ve 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olan öğretmenlerin sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunmasını, 11- 20 yıl kıdemi olanların ise, memur sendikalarına ilişkin yasanın çıkarılmamış olmasını sendikaya üye olmamalarının önemli nedeni olarak ön plana çıkardıkları görülmektedir.

3.3.4.3 Kıdeme Göre Öğretmen Sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkının Tanınıp Tanınmamasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Kıdeme göre, öğretmen sendikalarına toplu sözleşme hakkının tanınıp tanınmamasına ilişkin görüşlerin dağılımı Tablo 3.3.4.3’ de yer almaktadır.

Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile sendikalara Toplu Sözleşme Hakkının tanınması görüşü arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2= 3,68$, $p> ,05$). Başka bir ifadeyle öğretmenlerin kıdeme göre, öğretmen sendikalarına toplu sözleşme hakkının tanınıp tanınmaması yönündeki görüşleri farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.4.3 incelendiğinde, araştırmaya katılan 10 yıl ve daha az kıdeme sahip olan öğretmenlerin % 84,0’ ı öğretmen sendikalarına toplu sözleşme hakkı tanınmalıdır şeklinde görüş bildirirken, bu oran 11-20 yıl kıdeme sahip olanlarda % 88,6 ve 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanlarda % 97,0’ dır. Buna göre, 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanların öğretmen sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkının tanınması yönünde daha fazla görüş bildirdikleri söylenebilir.

Tablo 3.3.4.3

Öğretmenlerin Kıdeme Göre Öğretmen Sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkının Tanınıp Tanınmamasına İlişkin Görüşleri

Kıdem		Evet	Hayır	Toplam
10 yıl ve daha az	f	63	12	75
	%	84,0	16,0	100,0
11-20 yıl	f	31	4	35
	%	88,6	11,4	100,0
21 yıl ve üzeri	f	32	1	33
	%	97,0	3,0	100,0
Toplam	f	126	17	143
	%	88,1	11,9	100,0

$$\chi^2 = 3,68 \quad sd=2 \quad p = ,158$$

3.3.4.4 Öğretmenlerin Kıdeme Göre Toplu Sözleşmenin Öncelikle Hangi Konuyu Düzenlemesi Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Tablo 3.3.3.4' de öğretmenlerin kıdeme göre, toplu sözleşmenin öncelikle hangi konuyu düzenlemesi gerektiğine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Farklı kıdeme sahip olan öğretmenlerin, Toplu Sözleşmenin düzenlemesi gereken konulara ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2 = 10,32$, $p < ,05$). Yani, öğretmenlerin mesleki kıdemi ile Toplu Sözleşmenin öncelikle hangi konuyu düzenlemesi gerektiğine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Kıdem ile, Toplu Sözleşme Hakkının tanınması yönünde görüş bildiren öğretmenlerden, 10 yıl ve daha az kıdeme sahip olanların % 23,8' i "Ücretleri, çalışma koşulları, mesleğe girme, ilerleme ve yükselme gibi özlük haklarını

Tablo 3.3.4.4

**Öğretmenlerin Kıdeme Göre Toplu Sözleşmenin Öncelikle Hangi Konuyu
Düzenlemesi Gerektiğine İlişkin Görüşleri**

Düzenlenmesi İstenilen Konu	Kıdem						Toplam	
	10 yıl ve daha az		11-20 yıl		21 yıl ve üzeri			
	f	%	f	%	f	%	F	%
1. Ücretleri , çalışma koşulları , mesleğe girme , ilerleme ve yükselme gibi özlük haklarını düzenlemelidir.	15	23,8	4	12,9	10	31,3	29	23,0
2. Ücretler , çalışma koşulları ve özlük hakları yanında öğretim programlarının hazırlanmasından öğretmen yetiştirilmesindeki plan ve programları içeren geniş bir alanı düzenlemelidir.	20	31,7	11	35,5	2	6,3	33	26,2
3. Tüm konuları düzenlemelidir.	28	44,4	16	51,6	20	62,5	64	50,8
Toplam	63	100,0	31	100,0	32	100,0	126	100,0

$$\chi^2=10,32 \quad sd= 4 \quad p= ,035$$

düzenlemelidir” şeklinde görüş bildirirken, bu oran 11-20 yıl kıdeme sahip olanlarda % 12,9 ve kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerde % 31,3’ tür.

“Ücretler, çalışma koşulları ve özlük hakları yanında öğretim programlarının hazırlanmasından öğretmen yetiştirilmesindeki plan ve programları içeren geniş bir alanı düzenlemelidir ” şeklinde görüş bildiren öğretmenlerin oranı, 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanlarda % 6,3 iken, bu oran 10 yıl ve daha az kıdeme sahip olanlarda % 31,7 ve 11-20 yıl kıdeme sahip olanlarda %35,5’ tir. Mesleki kıdemi 10

yıl ve daha az olan öğretmenlerin % 44,4' ü "Tüm konuları düzenlemelidir" şeklinde görüş bildirirken, bu oran 11-20 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerde % 51,6' ya ve 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanlarda % 62,5' e yükselmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan farklı kıdeme sahip öğretmenlerin yarısından fazlasının (%50,8), Toplu Sözleşmenin tüm konuları düzenlemesini istediği söylenebilir.

3.3.4.5 Kıdeme Göre Öğretmen Sendikalarına Grev Hakkı Tanınmasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Tablo 3.3.4.5' de kıdeme göre, öğretmen sendikalarına grev hakkı tanınmasına ilişkin görüşlerin dağılımı yer almaktadır.

Tablo 3.3.4.5
Kıdeme Göre Öğretmen Sendikalarına Grev Hakkı Tanınmasına İlişkin
Görüşlerin Dağılımı

Kıdem		Evet	Hayır	Toplam
10 yıl ve daha az	f	52	23	75
	%	69,3	30,7	100,0
11-20 yıl	f	28	7	35
	%	80,0	20,0	100,0
21 yıl ve üzeri	f	29	4	33
	%	87,9	12,1	100,0
Toplam	f	109	34	143
	%	76,2	23,8	100,0

$$\chi^2 = 4,71, \text{ sd}=2, \text{ p} = ,095$$

Farklı kıdeme sahip öğretmenlerin, öğretmen sendikalarına grev hakkının tanınıp tanınmamasına ilişkin görüşlerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır

($\chi^2= 4,71$, $p>,05$). Yani mesleki kıdem ile öğretmen sendikalarına grev hakkı tanınıp tanınmaması görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Tablo 3.3.4.5' de görüldüğü üzere, öğretmen sendikalarına grev hakkının tanınması yönünde görüş bildirenlerin oranı, kıdemi 10 yıl ve daha az olanlarda % 69,3 iken, bu oranın 11-20 yıl kıdemi olanlarda % 80,0' a ve 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerde %87,9' a ulaştığı görülmektedir. Tablodan, farklı kıdeme sahip öğretmenlerin, sendikalara grev hakkının tanınması yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

3.3.4.6 Kıdem İle Şu Anda Kurulu Bulunan Sendikaların Yasallığına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Kıdeme göre, şu anda kurulu bulunan öğretmen sendikalarının yasallığına ilişkin görüşlerin dağılımı Tablo 3.3.4.6' da yer almaktadır.

Tablo 3.3.4.6

Kıdem İle Şu Anda Kurulu Bulunan Sendikaların Yasallığına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Kıdem		Evet	Hayır	Toplam
10 yıl ve daha az	f	39	31	70
	%	55,7	44,3	100,0
11-20 yıl	f	23	12	35
	%	65,7	34,3	100,0
21 yıl ve üzeri	f	14	18	32
	%	43,8	56,3	100,0
Toplam	f	76	61	143
	%	55,5	44,5	100,0

$$\chi^2= 3,26 \quad sd=2, \quad p=,195$$

Farklı kıdeme sahip öğretmenlerin, sendikaların yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2= 3,26, p>,05$). Başka bir ifadeyle; öğretmenlerin mesleki kıdemi ile, sendikaların yasal olup olmama yönündeki görüşleri farklılık göstermemektedir.

Şu anda kurulu bulunan sendikaları yasal olarak görenlerin oranı, araştırmaya katılanlardan mesleki kıdemi 10 yıl ve daha az olanlarda % 55,7 iken, bu oranın 11-20 yıl kıdemi olanlarda % 65,7' ye ulaştığı ancak 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerde % 43,8' e düştüğü görülmektedir. Buna göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası (% 55,5), sendikaların yasal olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

3.3.4.7 Kıdeme Göre Öğretmen Sendikalarının En Önemli İşlevinin Ne Olması Gerektiği Yönündeki Görüşlerin Dağılımı

Tablo 3.3.4.7' de kıdeme göre, öğretmen sendikalarının en önemli işlevinin ne olması gerektiği yönündeki görüşlerin dağılımı verilmektedir.

Tablo 3.3.4.7 incelendiğinde, farklı kıdeme sahip öğretmenlerin sendikaların en önemli işlevinin ne olması gerektiğine ilişkin görüşlerinde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2= 4,49, p>,05$). Başka bir ifadeyle, öğretmenlerin mesleki kıdemi ile, sendikaların en önemli işlevinin ne olması gerektiği yönündeki görüşleri bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden “maaşlarının yükselmesini sağlamaya çalışmasını” sendikaların en önemli işlevi olarak görenlerin oranı, kıdemi 10 yıl ve daha az olanlarda % 12,0 iken, bu oranın 11-20 yıl kıdemi olanlarda % 12,5 ve 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerde % 9,1 olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3.4.7

**Kıdeme Göre Öğretmen Sendikalarının En Önemli İşlevinin Ne Olması
Gerektiği Yöntündeki Görüşlerin Dağılımı**

Görüşler	Kıdem						Toplam	
	10 yıl ve daha az		11-20 yıl		21 yıl ve üzeri			
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Maaşımızın yükselmesini sağlamalıdır.	9	12,0	4	12,5	3	9,1	16	11,4
2. Eğitim-Öğretim sorunlarına çözüm getirmelidir.	24	32,0	7	21,9	9	27,3	40	28,6
3. Öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamalıdır.	23	30,7	16	50,0	12	36,4	51	36,4
4. Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını artırıcı çalışmalarda bulunmalıdır.	19	25,3	5	15,6	9	27,3	33	23,6
Toplam	75	100,0	32	100,0	33	100,0	140	100,0

$$\chi^2=4,49 \quad sd= 6 \quad p= ,611$$

“Eğitim-Öğretim sorunlarına çözüm getirmesini” sendikaların en önemli işlevi olarak görenlerin oranı ise, 10 yıl ve daha az kıdemi olanlarda % 32,0, 11-20 yıl kıdemi olanlarda % 21,9 iken, aynı oranın 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanlarda % 27,3 olduğu görülmektedir.

“Öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamasını” sendikaların en önemli işlevi olarak görenlerin oranı, kıdemi 10 yıl ve daha az olanlarda % 30,7 iken, bu oranın 11-20 yıl kıdemi olanlarda % 50,0 ' a ulaştığı, ancak 21 yıl ve üzeri

kıdeme sahip olanlarda % 36,4' e düştüğü görülmektedir. Sendikaların en önemli işlevini “Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını artırıcı çalışmalarda bulunmak” olarak görenlerin oranı ise, 10 yıl ve daha az kıdemi olanlarda % 25,3, 11- 20 yıl kıdemi olanlarda % 15,6 ve 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanlarda % 27,3 olduğu görülmektedir. Buna göre sendikaların en önemli işlevini, 10 yıl ve daha az kıdeme sahip öğretmenlerin %32' si “eğitim-öğretim sorunlarına çözüm getirmelidir” şeklinde belirtirken, kıdemi 11-20 yıl ve 20 yıl ve üzeri olanlar ise “öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamak” olarak görmektedir.

3.3.4.8 Kıdeme Göre Eğitim Sendikalarının Süreli Yayınlarının Takip Edilme Durumlarının Dağılımı

Kıdeme göre, eğitim sendikalarının süreli yayınlarının takip edilme durumlarının dağılımı Tablo 3.3.4.8' de yer almaktadır.

Tablo 3.3.4.8

Kıdeme Göre Eğitim Sendikalarının Süreli Yayınlarının Takip Edilme Durumlarının Dağılımı

Medeni Durum		Elime Geçtikçe Okuyorum	Hiç İzlemiyorum	Toplam
10 yıl ve daha az	f %	23 31,1	51 68,9	74 100,0
11-20 yıl	f %	15 46,9	17 53,1	32 100,0
21 yıl ve üzeri	f %	14 43,8	18 56,3	32 100,0
Toplam	f %	52 37,7	86 62,3	138 100,0

$$\chi^2=3,02 \quad sd=2 \quad p=,220$$

Tablo 3.3.4.8 incelendiğinde, sendikaların süreli yayınlarının takip edilme durumlarının kıdeme göre dağılımları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2= 3,02$, $p > ,05$). Başka bir anlatımla, kıdem ile sendikaların süreli yayınlarını takip edip etmeme durumu farklılık göstermemektedir.

Sendikaların süreli yayınlarını takip edenlerin oranı, 10 yıl ve daha az kıdeme sahip olan öğretmenlerde % 31,1 iken, bu oranın 11-20 yıl kıdemi olan öğretmenlerde % 46,9 ve 21 yıl üzeri kıdemi olanlarda % 43,8 olduğu görülmektedir. Sendikaların süreli yayınlarını, kıdemi 10 yıl ve daha az olanlar % 68,9 oranında takip etmezken, bu oranın, kıdemi 11-20 yıl olan öğretmenlerde % 53,1 ve 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlerde % 56,3 olduğu görülmektedir. Buradan, araştırmaya katılan farklı kıdeme sahip olan öğretmenlerin 3/5' inden fazlasının (% 62,3), sendikaların süreli yayınlarını hiç izlemediği söylenebilir.

3.3.4.9 Kıdeme Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Düzenlediği Etkinliklere Katılım Durumunun Dağılımı

Kıdeme göre, eğitim iş kolunda kurulmuş olan sendikaların düzenlediği panel, seminer, miting vb. etkinliklere katılım durumunun dağılımı Tablo 3.3.4.9' da yer almaktadır.

Farklı mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, sendikaların düzenlemiş olduğu etkinliklere katılma durumlarında gözlenen farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2= 16,43$, $p < ,05$). Başka bir anlatımla, öğretmenlerin mesleki kıdemi ile sendikaların düzenlediği etkinliklere katılma durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır .

Araştırmaya katılan öğretmenlerden, sendikaların düzenlediği panel, miting, seminer gibi etkinliklere “çok sık katıldığı” yönünde görüş bildirenlerin oranı, mesleki kıdemi 10 yıl ve daha az olanlarda, % 1,3 ve 11-20 yıl kıdemi olanlarda %

8,6' dır. 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin ise, sendikaların düzenlemiş etkinliklere katılmadıkları görülmektedir.

Tablo 3.3.4.9

Kıdeme Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Düzenlediği Etkinliklere Katılım Durumunun Dağılımı

Görüşler	Kıdem						Toplam	
	10 yıl ve daha az		11-20 yıl		21 yıl ve üzeri			
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Çok Sık	1	1,3	3	8,6	-	-	4	2,8
2. Ara Sıra	12	16,0	15	4,9	9	27,3	36	25,2
3. Hiç Katılmadım	62	82,7	17	48,6	24	72,7	103	72,0
Toplam	75	100,0	35	100,0	33	100,0	143	100,0

$$\chi^2 = 16,43 \quad sd = 4 \quad p = ,002$$

Sendikaların düzenlemiş oldukları etkinliklere, “*ara sıra katıldığı*” yönünde görüş bildirenlerin oranı, kıdemi 10 yıl ve daha az olanlarda % 16,0 iken, bu oranın 11- 20 yıl kıdemi olanlarda % 4,9’ a düştüğü, ancak 20 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerde % 27,3’e ulaştığı görülmektedir.

Sendikaların düzenlemiş oldukları etkinliklere “*hiç katılmadığı*” yönünde görüş bildirenlerin oranı ise, kıdemi 10 yıl ve az olanlarda % 82,7, 11-20 yıl kıdemi olanlarda % 48,6 ve 21 yıl ve üzeri kıdemi olanlarda % 72,7’ dir. Buna göre, sendikaların düzenlediği etkinliklere, kıdemi 11- 20 yıl olanların çok sık, 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olanların ara sıra, katılma eğiliminde olduğu, ancak 10 yıl ve daha

az kıdeme sahip öğretmenlerin ise bu tür etkinliklere katılmama eğiliminde olduğu görülmektedir.

3.3.4.10 Kıdeme Göre Herhangi Bir sorunun Çözümü İçin Sendikaların Birinden Yardım İstenilme Durumunun Dağılımı

Tablo 3.3.4.10' da kıdeme göre, herhangi bir sorunun çözümü için sendikaların birinden yardım istenilme durumunun dağılımı verilmektedir.

Tablo 3.3.4.10
Kıdeme Göre Herhangi Bir sorunun Çözümü İçin Sendikaların Birinden Yardım İstenilme Durumunun Dağılımı

Kıdem		Evet	Hayır	Toplam
10 yıl ve daha az	f	5	70	75
	%	6,7	93,3	100,0
11-20 yıl	f	5	30	35
	%	14,3	85,7	100,0
21 yıl ve üzeri	f	2	31	33
	%	6,1	93,9	100,0
Toplam	f	12	131	143
	%	8,4	91,6	100,0

$$\chi^2= 2,10 \quad sd=2 \quad p= ,349$$

Kıdem ile bir sorun karşısında sendikaların birinden yardım istenilme durumu arasında, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2= 2,10$, $p> ,05$). Yani öğretmenlerin mesleki kıdemi ile sendikalardan herhangi bir sorunun çözümü için yardım isteyip istememe durumu, farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.4.10 incelendiğinde, mesleki kıdemi 10 yıl ve daha az olan öğretmenlerin % 6, 7' si, 11- 20 yıl kıdeme sahip olanların % 14, 3' ü ve 21 yıl ve üstü kıdemi olanların ise % 6,1 oranında, her hangi bir sorunun çözümü için sendikalardan yardım istedikleri görülmektedir. Buna göre, mesleki kıdemi 11-20 yıl olan öğretmenlerin her hangi bir sorunun çözümünde sendikalardan daha fazla yardım isteme eğiliminde oldukları söylenebilir.

3.3.4.11 Kıdeme Göre Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Hizmetlerinden Yararlanılma Durumunun Dağılımı

Kıdeme göre, eğitim iş kolunda kurulmuş olan sendikaların hizmetlerinden yararlanılma durumunun dağılımı Tablo 3.3.4.11' de yer almaktadır.

Tablo 3.3.4.11
Kıdeme Eğitim İş Kolunda Kurulmuş Olan Sendikaların Hizmetlerinden Yararlanılma Durumunun Dağılımı

Hizmetlerden Yararlanılma Durumu	Kıdem						Toplam	
	10 yıl ve daha az		11-20 yıl		21 yıl ve üzeri			
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Yararlandım	2	2,7	5	14,3	3	9,1	10	7,0
2. Yararlanmadım	73	97,3	30	85,7	30	90,9	133	93,0
Toplam	75	100,0	35	100,0	33	100,0	143	100,0

$$\chi^2 = 5,24 \quad sd=2, \quad p = ,073$$

Farklı mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, eğitim işkolunda kurulmuş olan sendikaların hizmetlerinden yararlanılma durumundaki görüşlerinde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2 = 5,24, p > ,05$). Başka bir ifadeyle, öğretmenlerin mesleki kıdemi

ile eğitim işkolunda kurulmuş olan sendikaların hizmetlerinden yararlanıp yararlanmama durumu bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.4.11' de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan mesleki kıdemi 10 yıl ve daha az olan öğretmenlerin % 2,7'sinin, 11-20 yıl kıdemi olanların % 14,3'ünün ve 21 yıl ve üstü kıdemi olan öğretmenlerin ise, % 9,1' inin sendika hizmetlerinden yararlandığı görülmektedir. Buna göre, mesleki kıdemi 10 yıl ve daha az olan öğretmenlerin, eğitim sendikalarının hizmetlerinden daha az yararlandığı söylenebilir.

3.3.4.12 Kıdeme Göre Sendika Çalışmalarının Yeterli Görülüp Görülmemesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Kıdeme göre, sendika çalışmalarının yeterli görülmesine ilişkin görüşlerin dağılımı Tablo 3.3.4.12' de verilmiştir.

Tablo 3.3.4.12

Kıdeme Göre Sendika Çalışmalarının Yeterli Görülüp Görülmemesine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Görüşler	Kıdem						Toplam	
	10 yıl ve daha az		11-20 yıl		21 yıl ve üzeri			
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Mevcut Duruma Göre İyi Sayılır	15	20,0	9	26,5	8	24,2	32	22,5
2. Hayır Yetersiz	32	42,7	22	64,7	21	63,6	75	52,8
3. Takip Etmiyorum	28	37,3	3	8,8	4	12,1	35	24,6
Toplam	75	100,0	34	100,0	33	100,0	142	100,0

$$\chi^2 = 14,04 \quad sd = 4 \quad p = ,007$$

Tablo 3.3.4.12 incelendiğinde, farklı kıdeme sahip öğretmenlerin sendika çalışmalarının takibine ilişkin görüşlerinde gözlenen bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2= 14,04$, $p< ,05$). Yani öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile sendika çalışmalarının yeterli görülüp görülmemesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Sendika çalışmalarını takip eden öğretmenler, kıdemleri 10 yıl ve daha az olanlarda %20,0, 11-20 yıl olanlarda %26,5 ve 21 yıl ve üstü olanlarda ise, %24,2 oranında, sendika çalışmalarının “*mevcut duruma göre iyi sayıldığı*” yönünde görüş bildirirken, kıdemi 10 yıl ve daha az olanların % 42,7’ si, kıdemi 11-20 yıl olan öğretmenlerin % 64, 7’ si ve 21yıl ve üzeri kıdeme sahip olanların % 63,6’ sı sendika çalışmalarının “*yetersiz olduğu*” yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Mesleki kıdemi 10 yıl ve daha az olan öğretmenlerin % 37,3’ ü sendika çalışmalarını takip etmezken, bu oranın 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanlarda % 12,1’ e ve kıdemi 11-20 yıl olanlarda ise % 8,8’ e düştüğü görülmektedir. Buna göre, 20 yıl ve altı kıdeme sahip olanların sendika çalışmalarını yetersiz görme eğiliminde oldukları söylenebilir.

3.3.4.13 Kıdeme Göre Daha Önce Sadece Öğretmenlerin Üye Olabildiği Bir Derneğe Üye Olup Olmama Durumu

Tablo 3.3.4.13’ de kıdeme göre, daha önce sadece öğretmenlerin üye olabildiği bir derneğe üye olup olmama durumu yer almaktadır.

Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile daha önceden, sadece öğretmenlerin üye olduğu bir derneğe üye olma durumlarında gözlenen farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2= 13,33$, $p< ,05$). Başka bir anlatımla, farklı kıdeme sahip öğretmenlerin daha önceleri öğretmen derneklerine üye olup olmama durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 3.3.4.13’ den de görüldüğü üzere,mesleki kıdemi 10 yıl ve daha az olan öğretmenlerin, daha önce sadece öğretmenlerin üye olabildiği bir derneğe üye olma durumunun oranı %2,7 iken, bu oranın 11-20 yıl kıdemi olanlarda %2,9’ a düştüğü,

ancak 21 yıl ve üstü kıdeme sahip öğretmenlerde %21,2' ye yükseldiği görülmektedir. Buna göre, kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin, daha önceden sadece öğretmenlerin üye olduğu bir derneğe üye oldukları söylenebilir.

Tablo 3.3.4.13

Kıdeme Göre Daha Önce Sadece Öğretmenlerin Üye Olabildiği Bir Derneğe Üye Olma Durumu

Kıdem		Evet	Hayır	Toplam
10 yıl ve daha az	f	2	73	75
	%	2,7	97,3	100,0
11-20 yıl	f	1	34	35
	%	2,9	97,1	100,0
21 yıl ve üzeri	f	7	26	33
	%	21,2	78,8	100,0
Toplam	f	10	133	143
	%	7,0	93,0	100,0

$$\chi^2 = 13,33 \quad sd=2 \quad p = ,001$$

3.3.4.14 Kıdeme Göre Şu Anda Öğretmenlerin Derneklere Üye Olma Durumu

Tablo 3.3.4.14' de kıdeme göre, şu anda öğretmenlerin derneklere üye olma durumu verilmektedir.

Farklı mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin şu anda, başka bir derneğe üyelik durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2 = 2,30$, $p > ,05$). Başka bir ifadeyle, öğretmenlerin mesleki kıdemi ile şu anda, derneklere üye olup olmama durumu bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.4.14

Kıdeme Göre Şu Anda Öğretmenlerin Derneklere Üye Olma Durumu

Kıdem		Evet	Hayır	Toplam
10 yıl ve daha az	f	2	73	75
	%	2,7	97,3	100,0
11-20 yıl	f	-	35	35
	%	-	100,0	100,0
21 yıl ve üzeri	f	2	31	33
	%	6,1	93,9	100,0
Toplam	f	4	139	143
	%	2,8	97,2	100,0

$$\chi^2=2,30 \text{ sd}=2, p=,316$$

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 10 yıl ve daha az mesleki kıdemi olanların, şu anda bir derneğe üye olma oranı % 2,7 iken, bu oranın kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerde % 6,1 olduğu görülmektedir. Tablodan anlaşılacağı üzere, kıdemi 11-20 yıl olan öğretmenlerin şu anda herhangi bir derneğe üye olmadıkları söylenebilir.

3.3.5.1 Memurların Sendikal Haklarını Tanıyıp Yasal Güvence Altına Alan Uluslararası Sözleşmelerin Tanınma Durumu

Memurların sendikal haklarını tanıyıp, yasal güvence altına alan uluslararası sözleşmelerin tanınma durumu tablo 3.3.5.1' de yer almaktadır.

Farklı mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin şu anda, başka bir derneğe üyelik durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($\chi^2=2,30, p>,05$). Başka bir

ifadeyle, öğretmenlerin mesleki kıdemi ile şu anda, derneklere üye olup olmama durumu bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 3.3.5.1
Memurların Sendikal Haklarını Tanıyıp Yasal Güvence Altına Alan
Uluslararası Sözleşmelerin Tanınma Durumu

Sözleşmeler	f	%
İLO	70	48,95
İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi	74	51,75
İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi	82	57,35
Hiçbiri	27	18,88

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 10 yıl ve daha az mesleki kıdemi olanların, şu anda bir derneğe üye olma oranı % 2,7 iken, bu oranın kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerde % 6,1 olduğu görülmektedir. Tablodan anlaşılacağı üzere, kıdemi 11-20 yıl olan öğretmenlerin şu anda herhangi bir derneğe üye olmadıkları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 70' i (% 48,95) memurların sendikal haklarını tanıyıp, yasal güvence altına alan Uluslararası Sözleşmelerden İLO' yu, 74' ü (% 51,75) İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesini, 82' si (% 57,35) İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin adını daha önce duydukları yönünde görüş bildirirken, araştırmaya katılan öğretmenlerin 27' si (% 18,88) ise, daha önce bu sözleşmelerin adını duymadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Buna göre, uluslararası sözleşmelerden İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından daha fazla tanındığı söylenebilir.

3.3.5.1.1 Araştırmaya Katılan Öğretmenler Memurların Sendikal Haklarını Tanıyıp Yasal Güvence Altına Alan Uluslar arası Sözleşmelerden Kaç Tanesini Tanımaktadır?

Araştırmaya katılan öğretmenlerin memurların sendikal haklarını tanıyıp, yasal güvence altına alan uluslar arası sözleşmelerden kaç tanesini tanıdığının dağılımı Tablo 3.3.5.1.1' de yer almaktadır.

Tablo 3.3.5.1.1

Araştırmaya Katılan Öğretmenler Memurların Sendikal Haklarını Tanıyıp Yasal Güvence Altına Alan Uluslar arası Sözleşmelerden Kaç Tanesini Tanımaktadır?

Sözleşmeler	f	%
Bir tanesini Tanıyan	47	32,86
İki Tanesini Tanıyan	28	19,58
Üç Tanesini Tanıyan	41	28,67
Hiçbiri	27	18,88
Toplam	143	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 47' si (%32,86) memurların sendikal haklarını tanıyıp, yasal güvence altına alan Uluslar arası Sözleşmelerden yalnızca bir tanesini tanıırken, 28' i (%19,58) iki tanesini ve 41' inin (%28,67) üç tanesini tanıdığı görülmektedir. Öğretmenlerin 27' si (%18,88) ise, Uluslararası Sözleşmelerin hiçbirini tanımadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin memurların sendikal haklarını tanıyıp, güvence altına alan Uluslararası Sözleşmeleri genelde tanıdıkları söylenebilir.

3.3.5.2 Eğitim İşkolunda Kurulmuş Bulunan Sendikaların Tanınma Durumu

Tablo 3.3.5.2' de eğitim işkolunda kurulmuş bulunan sendikaların tanınma durumu yer almaktadır.

Tablo 3.3.5.2
Eğitim İşkolunda Kurulmuş Bulunan Sendikaların Tanınma Durumu

Eğitim Sendikaları	f	%
Türk Eğitim-Sen	54	37,76
Eğitim-Bir	19	13,28
Eğitim-Sen	120	83,91
Demokrat Eğitim-Sen	12	8,39
Tem-Sen	-	-

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 54' ü (% 37,76) Türk Eğitim-Sen' i, 19' u (% 13,28) Eğitim-Bir' i, 120' si (% 83,91) Eğitim-Sen' i, 12' si (% 8,39) Demokrat Eğitim-Sen' i tanımaktadır. Tem-Sen, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından bilinmemektedir. Buna göre öğretmenlerin, yalnızca öğretmenlerin üye olabildiği sendikaları tanıma eğiliminde oldukları söylenebilir.

3.3.5.2.1 Araştırmaya Katılan Öğretmenler Eğitim İşkolunda Kurulu Bulunan Sendikaların Kaç Tanesini Tanımaktadır?

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, eğitim işkolunda kurulu bulunan sendikalardan kaç tanesini tanıdıklarının dağılımı Tablo 3.3.5.2.1' de verilmektedir.

Tablo 3.3.5.2.1

**Araştırmaya Katılan Öğretmenler Eğitim İşkolunda Kurulu Bulunan
Sendikaların Kaç Tanesini Tanımaktadır?**

Sendikalar	f	%
Birini Taniyan	65	45,45
İkisini Taniyan	33	23,06
Üçünü Taniyan	21	14,68
Dördünü Taniyan	3	2,09
Beşini Taniyan	-	-
Hiçbirini	21	14,68
Toplam	143	100,0

Tablodan da anlaşılacağı üzere, öğretmenlerin %45, 45'i sadece eğitim sendikalarından bir tanesini, % 23, 06' sı iki tanesini, %' 14, 68 'i üç tanesini ve % 2, 09' u da dört tanesini tanımaktadır. Öğretmenlerin %14, 68' i ise, eğitim işkolunda kurulu bulunan sendikaların hiçbirini tanımadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Buna göre, eğitim işkolunda kurulu bulunan beş sendikadan yalnızca dört tanesinin tanındığı söylenebilir.

3.3.5.3 Memur Sendikaları İle İlgili Gelişmelerin Hangi Kaynaklardan İzlendiğinin Dağılımı

Memur sendikaları ile ilgili gelişmelerin hangi kaynaklardan izlendiğinin dağılımı Tablo 3.3.5.3' de yer almaktadır.

Tablo 3.3.5.3**Memur Sendikaları İle İlgili Gelişmelerin Hangi Kaynaklardan İzlendiğinin Dağılımı**

Kaynaklar	f	%
Basın	75	52,44
Televizyon	102	71,32
Sendika Yayınları	23	19,08
Kitap ve Sendika Dışı Dergiler	7	4,9

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 75' i (%52,44) sendikalarla ilgili gelişmeleri, basın yoluyla, 102' si (% 71,32)televizyon yoluyla, 23' ü (% 19,08) sendika yayınları yoluyla, 7' si (%4,9) kitap ve sendika dışı dergiler yoluyla takip ettiği şeklinde, görüş bildirmişlerdir. Buna göre, araştırmaya katılanların memur sendikaları ile ilgili gelişmeleri genellikle basın ve televizyon yoluyla takip ettikleri söylenebilir.

BÖLÜM IV

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın amaçlarına ve elde edilen bulgulara dayalı olarak verilen sonuçlar ve eğitim siteminin sorunlarının çözülmesi, öğretmenlerin verim düzeylerinin artırılması ve sendikaların daha aktif hale gelebilmesi sürecinde yararlı olabileceği düşünülen öneriler bulunmaktadır.

4.1 SONUÇLAR

Türkiye’ de mevcut eğitim işkolu sendikaları, eğitimin temel sorunlarına ilişkin görüşleri, yapılan faaliyetler ve etkinliklerin değerlendirilmesi ve öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerini ortaya koymak için yapılan bu çalışma da elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıda verilen sonuçlara ulaşılmıştır.

4.1.1 Öğretmen Sendikaları İle İlgili Sonuçlar

Araştırma bulguları toplu olarak değerlendirildiğinde, geçmişte olduğu gibi bugün de öğretmenlerin, memur örgütlenmesinin öncülüğünü yaptıkları görülmektedir.

Çeşitli aşamalardan geçildikten sonra 1982 Anayasa’ nın ve memurları ilgilendiren diğer yasaların açıkça memurlara sendika kurma hakkı tanımamasına rağmen Anayasa’ nın ilgili maddelerinde ki boşluktan yararlanan öğretmenler, 28. 5. 1990 tarihinde 1980 sonrası ilk sendikalarını kurmuşlardır.

1990 yılında, ilk öğretmen sendikasının kurulmasından sonra eğitim işkolunda kurulan sendikaların sayısı yediye yükselmiştir. Bunlar, Türk Eğitim-Sen, Eğitim-Bir, Eğitim-Sen, Demokrat Eğitim-Sen (eski adı DES), ÖES, Tem-Sen ve Türk Üniversite- Sen’ dir. Ancak bugün memurların ve sendikaların uzun mücadelesi ve onaylanan uluslararası sözleşmeler sonucunda çıkarılan 4688 sayılı Kamu

Görevlileri Sendikalar Kanunu'ndan sonra, mevcut eğitim sendikalarının sayısı beşe düşmüştür. Bu sendikalardan kısa adı ÖES olan Öğretim Elemanları Sendikası, eğitim işkolunda kurulan diğer bir sendika olan Eğitim- Sen'le 11.10.2000 tarihinde birleşme kararı almış, Türk Üniversite-Sen ise, 15 Şubat 2002 tarihinde Genel Kurulu'nda dernekleşme kararı almıştır.

4688 sayılı Yasa, memurlara “Toplu Görüşme Hakkı” tanırken “Grev Hakkı”ndan ise, bahsedilmemiştir. Yasa ile, her hizmet kolunda en çok üyeye sahip sendika ile bunların bağlı buldukları konfederasyonlar toplu görüşme yapmaya yetkili kılındığından, memur sendikaları üye sayılarını artırıcı çalışmalara ağırlık vermeye başlamışlardır.

Eğitim işkolunda kurulmuş birden çok sendika bulunmaktadır. Bu sendikaların amaç, örgütsel yapı ve işleyişlerinde çeşitli farklılıklar bulunmaktadır. Bununla birlikte eğitim sendikaları; grevli, toplu sözleşmeli ve memura siyaset yapma hakkı tanıyan bir sendika yasasında, eğitimin her kademesinde fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması ve eğitimin parasız olması gerektiği konularında, üyelerinin çalışma koşullarının ve ücretlerinin daha yeterli hale getirilmesi konularında ortak amaçlara sahiptirler.

Eğitim sendikaları, üyelerinin adil ve tarafsız atanma, yer değiştirme ve mesleğinde ilerleme hakkından yararlanması konusunda hemfikirdirler.

Kısaca adına “Norm Kadro Yönetmeliği” denilen yönetmelik, öğretmenlerin belli noktalara yığılmalarını önlemek bakımından bir ideali yansıtmaktadır. Ancak yönetmelik çıkarılırken ülke gerçekleri göz ardı edilmiş ve küçük yerleşim birimlerindeki okullarda yönetmeliğin uygulanmasında çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Bu uygulama birçok problemi de beraberinde getirmiştir. Bunlardan bazıları; öğretmen tayinlerinin eğitim-öğretim dönemi başlamasından önce yapılamaması, uluslararası standartlarda bir sınıfta olması gereken öğrenci sayısına geçilememesi, özellikle kırsal kesimlerde eğitimde fırsat ve imkan eşitliğinin tam sağlanamaması, uzun süre köylerde çalışan öğretmenlerin şehir merkezine

gelememesi ve mecburi hizmetini tamamlayan öğretmenlerin istediklere yere gidememesidir.

Öğretmenler arasında “Depo Okul” olarak adlandırılan Koordinatör Okullar, Norm Kadro fazlası öğretmenlerinin yığıldığı yer haline gelmekte ve bu da hem o okulu hem de öğretmenleri olumsuz etkilemektedir. Bu uygulama neticesinde uzun süre ataması yapılamayan öğretmenin maddi ve manevi yönden birçok kaybı olmaktadır.

Norm Kadro uygulaması ile daha önce “her okula bir rehber öğretmen” uygulaması kaldırılıp, öğrenci sayısına göre rehber öğretmen ataması yapılmıştır. Bu öğrenci sayısına ulaşamayan okullar, rehber öğretmensiz kalmıştır. Oysa ilköğretim ve ortaöğretimde rehber öğretmenlere, öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirmede büyük görevler düşmektedir.

Görüşlerine başvurulmuş Eğitim Sendikaları, Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmeliği benimsemekle beraber uygulamada, yukarıda söz edilen aksaklıkların biran önce giderilmesi gerektiği görüşünde birleşmektedirler.

Zorunlu Eğitim Yasası daha önce çıkarılmış olmasına karşın, 1997 yılında siyasi nedenlerden dolayı, uygulanmaya konmuşdur. İlköğretim zorunlu hale getirilerek, öğrenim süresi sekiz yıla çıkartılmıştır. Esasen güzel bir amaca hizmet eden bu uygulamaya geçilirken ülkenin içinde bulunduğu durum ve alt yapı eksikliği düşünülmemiş, bunun sonucunda da aksaklıklar meydana gelmiştir.

Taşınmalı Eğitim Sistemin de zorluklarla karşılaşmış, ayrıca öğrencilere yönlendirme çalışmaları yeterince yapılamamıştır.

Sadece öğretmenlerin üye olabildiği sendikalardan Türk Eğitim-Sen, Eğitim-Bir, Eğitim-Sen ve Demokrat Eğitim-Sen, Zorunlu Eğitimin ve Taşınmalı Eğitim sisteminin yanında olmakla beraber, bu sendikalardan Eğitim-Sen, öğrenci yerine

öğretmenin taşınması ve köy okullarının kapatılmaması gerektiğini savunmaktadır. Diğer üç sendika ise, Yatılı Bölge Okulları' nın yaygınlaştırılmasını istemektedir.

Eğitim-Sen ve Tem-Sen herkesin “ana dilde” eğitim yapma hakkını, Türk Eğitim- Sen, Eğitim-Bir ve Demokrat Eğitim-Sen ise, eğitim dilinin kesinlikle “Türkçe” olması gerektiğini savunmaktadır.

Günümüzde, okulların araç-gereç, alt yapı ve programlar bakımından çağdaş hale getirilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu maksatla araç-gereç ve alt yapı eksiklerinin giderilmesi ve programların günümüz şartlarına uygun düzenlenmesi, eğitim sendikaları tarafından istenmektedir.

Öğretmenlik mesleği, toplumdaki saygınlığını ve etkisini giderek kaybetmektedir. Görüşü alınan sendikalar, öğretmenlik mesleğinin kazançlı ve ayrıcalıklı bir meslek haline getirilmesi ve öğretmen yetiştirme işine önem verilmesi konularında birleşmektedir.

Mevcut eğitim sendikaları, yabancı dille eğitim uygulamasına son verilerek, yabancı dilin diğer okullarda yaygınlaştırılmasını istemektedir.

Son olarak; eğitim sendikaları, eğitimin herhangi bir kademesinde yeni bir uygulamaya başlanmadan veya yürürlükteki bir uygulamanın kaldırılmasından önce, sendikaların da görüşünün alınması gerektiğinde birleşmişlerdir.

4.1.2 Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşleri İle İlgili Kay Kare ve Fisher Tam Olasılık Testi Sonuçları

1. Cinsiyet ile herhangi bir sendikaya üye olma durumu arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Test sonuçlarına göre, erkekler sendikalara daha fazla üye olmaktadır.

2. Cinsiyete göre, sendikalara üye olmama nedenleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedeni olarak, “Sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunması” görüşü % 39,1 ile ilk sırada, “memur sendikaları ile ilgili bir yasanın çıkarılmamış olması” görüşü ikinci sırada (% 20,9) ve “Genel olarak sendikaların yararına inanmıyor olma” görüşü ise, %13,6 ile üçüncü sırada yer almaktadır.

3. Cinsiyete göre, öğretmen sendikalarına toplu sözleşme hakkının tanınması yönündeki görüşlerde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğretmenler, eğitim sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkı’ nın tanınmasını istemektedir.

4. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre, toplu sözleşmenin öncelikle hangi konuyu düzenlemesi gerektiğine ilişkin görüşleri arasında, anlamlı bir ilişki yoktur. Test sonuçlarına göre, araştırmaya katılanların yarısından fazlası (% 50,8) Toplu Sözleşmenin, ücretler, çalışma koşulları ve özlük haklarının düzenlenmesi ile birlikte, tüm konuları düzenlemesini istemektedir.

5. Cinsiyet ile öğretmen sendikalarına grev hakkı tanınmasına ilişkin görüşler arasında, anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğretmenler, öğretmen sendikalarına grev hakkının tanınmasını istemektedir.

6. Cinsiyet ile sendikaların yasallığına ilişkin görüşler arasında, anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısı, şu anda kurulu bulunan eğitim iş kolu sendikalarının yasal olduğunu düşünmektedir.

7. Cinsiyet ile öğretmen sendikalarının en önemli işlevinin ne olması gerektiği yönünde bildirilen görüşler arasında, anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Öğretmenlere göre eğitim sendikalarının en önemli işlevi, özlük haklarının geliştirilmesini sağlamak olmalıdır.

8. Sendikaların süreli yayınlarının takip edilme durumlarının cinsiyete göre dağılımlarına bakıldığında, bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Test sonuçlarına

göre, erkek öğretmenler sendikaların süreli yayınlarını, kadın öğretmenlere nazaran daha fazla takip etmektedir.

9. Sendikaların düzenlemiş olduğu panel, seminer, miting vb. etkinliklere cinsiyete göre katılım durumunda, gözlenen fark Kay Kare Testi sonuçlarına göre anlamlı bulunmuştur. Buna göre, kadın öğretmenler sendikalar tarafından düzenlenen etkinliklere daha az katılma eğilimindedir.

10. Cinsiyet ile herhangi bir sorunun çözümü için sendikaların birinden yardım istenilme durumu arasında, 2 x 2 'lik bir çapraz tabloda serbestlik derecesi (sd=1) belirtilen koşulu sağlamadığı için, Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre, erkekler herhangi bir sorunun çözümünde sendikalardan daha fazla yardım istemektedir.

11. Cinsiyet ile Eğitim İş Kolunda kurulmuş olan sendikaların hizmetlerinden yararlanılma durumundaki görüşlerde Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, anlamlı bir fark yoktur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %93' ü, sendika hizmetlerinden yararlanmamıştır.

12. Cinsiyet ile sendika çalışmalarının yeterli görülüp görülmemesine ilişkin görüşler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmaya katılanların yarısından fazlası sendika çalışmalarını yetersiz görmektedir.

13. Cinsiyet ile daha önce sadece öğretmenlerin üye olabildiği bir derneğe üye olma durumu arasında Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, anlamlı bir fark bulunmuştur. Fark, daha önceden bir öğretmen derneğine üye olma durumunda erkekler lehine bulunmuştur.

14. Cinsiyet ile şu anda, öğretmenlerin herhangi bir derneğe üye olma durumu arasında Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre anlamlı bir fark yoktur. Öğretmenlerin %93' ü şu anda, başka bir derneğe üye değildir.

15. Medeni durum ile öğretmenlerin herhangi bir sendikaya üye olma durumu arasında Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Evli öğretmenler bekar öğretmenlere göre, daha fazla sendika üyesidir.

16. Medeni durum ile sendikalara üye olmama nedenleri arasında, anlamlı bir fark bulunamamıştır. Medeni duruma göre, öğretmenlerin sendikaya üye olmama nedenleri arasında, "*Sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunması*" görüşü ilk sırada yer almakta, bunu "*memur yasasının çıkarılmamış olması*" ve "*genel olarak sendikaların yararına inanmıyor olma*" görüşleri takip etmektedir.

17. Medeni durum ile sendikalara Toplu Sözleşme Hakkının tanınması görüşü arasında, Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Test sonuçlarına göre bu fark, Toplu Sözleşme Hakkının tanınması yönünde evli öğretmenlerin lehine bulunmuştur.

18. Öğretmenlerin medeni durumları ile toplu sözleşmenin öncelikle hangi konuyu düzenlemesi gerektiğine ilişkin görüşleri arasında, anlamlı fark bulunmamaktadır. Öğretmenlerin yarısında fazlası Toplu Sözleşmenin ücretler, çalışma koşulları ve özlük hakları ile birlikte tüm konuları düzenlemesini istemektedir.

19. Medeni durum ile öğretmen sendikalarına grev hakkı tanınmasına ilişkin görüşler arasında, Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmaya katılan evli ve bekar öğretmenler, öğretmen sendikalarına grev hakkının tanınmasını istemektedir.

20. Medeni durum ile sendikaların yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. Araştırmaya katılan evli ve bekar öğretmenlerin yarısına yakını, sendikaların yasal olmadığını düşünmektedir.

21. Medeni durum ile öğretmen sendikalarının en önemli işlevinin ne olması gerektiği yönündeki görüşlerde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmaya katılan evli ve bekar öğretmenler, eğitim sendikalarının en önemli işlevinin; öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamak olmasını istemektedir.

22. Sendikaların süreli yayınlarının takip edilme durumlarının medeni duruma göre dağılımları arasında, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak bekarlar evlilere göre daha fazla oranda sendikaların süreli yayınlarını takip etmektedir.

23. Sendikaların düzenlemiş olduğu panel, seminer, miting vb. etkinliklere katılma durumunun, medeni duruma göre dağılımı arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Evli öğretmenler, bekar öğretmenlere göre sendikalar tarafından düzenlenen etkinliklere daha fazla katılma eğilimindedir.

24. Medeni durum ile herhangi bir sorunun çözümü için sendikaların birinden yardım istenilme durumu arasında, 2x2'lik bir çapraz tabloda serbestlik derecesi (sd=1) belirtilen koşulu sağlamadığı için Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bekar öğretmenler, evlilere göre bir sorunun çözümünde sendikalardan daha az yardım isteme eğilimindedir.

25. Medeni durum ile eğitim işkolunda kurulmuş olan sendikaların hizmetlerinden yararlanılma durumundaki görüşlerde Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Öğretmenlerin yalnızca %6,6' sını bir sendika hizmetinden yararlanmıştı.

26. Medeni durum ile sendika çalışmalarının yeterli görülüp görülmemesine ilişkin görüşler arasında analiz sonuçları incelendiğinde, anlamlılık testine ilişkin sonuçlara göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmaya katılan evli ve bekar öğretmenlerin yarısından fazlası sendika çalışmalarını yetersiz görmektedir.

27. Medeni durum ile daha önce sadece öğretmenlerin üye olabildiği bir derneğe üye olma durumu arasında Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre,

anlamalı bir fark yoktur. Bekar öğretmenler evli öğretmenlere göre, geçmişte bir öğretmen derneğine daha fazla üye olmuştur.

28. Medeni durum ile şu anda öğretmenlerin herhangi bir derneğe üye olma durumu arasında Fisher Tam Olasılık Testi sonuçlarına göre, anlamalı bir fark bulunamamıştır. Bekar öğretmenlerin tamamı, evli öğretmenlerin ise tamamına yakını şuanda bir derneğe üye değildir.

29. Kıdeme göre, öğretmenlerin herhangi bir sendikaya üye olup olmama durumu arasında anlamalı bir fark bulunamamıştır. 11-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin sendikalara daha fazla üye olma eğilimindedir.

30. Farklı kıdeme sahip öğretmenlerin, sendikaya üye olmama nedenlerine ilişkin görüşlerinde gözlenen farkın, anlamalı olduğu bulunmuştur. Test sonuçlarına göre bu fark, *“sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunması”* yönündeki görüşte 10 yıl ve daha az ile 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanların, *“memur sendikalarına ilişkin yasanın çıkarılmamış olması”* görüşünde ise, mesleki kıdemi 11-20 yıl olanların lehine bulunmuştur.

31. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile sendikalara Toplu Sözleşme Hakkının tanınması görüşü arasında anlamalı bir fark yoktur. 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanlar, öğretmen sendikalarına Toplu Sözleşme Hakkının tanınmasını daha fazla istemektedir.

32. Farklı kıdeme sahip öğretmenlerin, öğretmen sendikalarına grev hakkının tanınıp tanınmamasına ilişkin görüşlerinde anlamalı bir fark bulunamamıştır. Öğretmenler sendikalara grev hakkının tanınmasını, istemektedir.

33. Farklı kıdeme sahip öğretmenlerin, sendikaların yasallığına ilişkin görüşleri arasında anlamalı bir fark yoktur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası sendikaların yasal olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

34. Farklı kıdeme sahip öğretmenlerin sendikaların en önemli işlevinin ne olması gerektiğine ilişkin görüşlerinde anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden mesleki kıdemi 10 yıl ve daha az olanlar sendikaların en önemli işlevini, “*eğitim-öğretim sorunlarına çözüm getirmelidir*” şeklinde belirtirken, kıdemi 11 yıl ve üzeri olanlar sendikaların en önemli işlevini, “*öğretmenlerin özlük haklarının geliştirmesinin sağlanması*” olarak görmektedir.

35. Sendikaların süreli yayınlarının takip edilip edilmeme durumu, kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Araştırmaya katılan farklı kıdeme sahip olan öğretmenlerin 3/5’ inden fazlası, sendikaların süreli yayınlarını hiç izlememektedir.

36. Farklı mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, sendikaların düzenlemiş olduğu panel, miting, seminer vb. etkinliklere katılma durumlarında gözlenen farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Test sonuçlarına göre, sendikaların düzenlediği etkinliklere, kıdemi 11- 20 yıl olanlar çok sık, 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olanlar ara sıra katılmakta, 10 yıl ve daha az kıdeme sahip öğretmenler ise bu tür etkinliklere katılmamaktadır.

37. Kıdem ile bir sorun karşısında sendikaların birinden yardım istenilme durumu, anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Kıdemi 11-20 yıl olan öğretmenler, her hangi bir sorunun çözümünde sendikalardan daha fazla yardım isteme eğilimindedir.

38. Farklı mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin eğitim işkolunda kurulmuş olan sendikaların hizmetlerinden yararlanılma durumundaki görüşlerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamına yakını, sendika hizmetlerinden yararlanmamıştır.

39. Farklı kıdeme sahip öğretmenlerin sendika çalışmalarının takibine ilişkin görüşlerinde gözlenen farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Test sonuçlarına göre, 20 yıl ve altı kıdeme sahip olanların sendika çalışmalarını yetersiz görmektedir.

40. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile daha önceden sadece öğretmenlerin üye olduğu bir derneğe üye olma durumlarında gözlenen farkın, anlamlı olduğu bulunmuştur. Kay Kare Testi sonuçlarına göre, kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenler, daha önceden sadece öğretmenlerin üye olduğu bir derneğe üye olmuşlardır.

41. Farklı mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin şuanda başka bir derneğe üyelik durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Kıdemi 11-20 yıl olan öğretmenler şuanda herhangi bir derneğe üye değildir.

42. Araştırmaya katılan öğretmenler, memurların sendikal haklarını tanıyıp yasal güvence altına alan uluslararası sözleşmelerden, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi' ni daha fazla tanımaktadır.

43. Araştırmaya katılan öğretmenler, memurların sendikal haklarını tanıyıp güvence altına alan Uluslararası Sözleşmeleri genelde tanımaktadır.

44. Araştırmaya katılan öğretmenler, yalnızca öğretmenlerin üye olabildiği sendikaları tanımakta, Tem-Sen' i ise tanımamaktadır.

45. Öğretmenler, eğitim işkolunda kurulu bulunan beş sendikadan yalnızca dört tanesini tanımaktadır.

46. Araştırmaya katılan öğretmenler, memur sendikaları ile ilgili gelişmeleri genellikle basın ve televizyon yoluyla takip etmektedir.

4.2 ÖNERİLER

Bu araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

1. Avrupa Birliğı' ne girmeye aday Türkiye' de Sendikalar Yasası' nda gerekli değişiklikler yapılarak, memurlara toplu sözleşme ve grev hakkı tanınmalıdır.

2. Sendikalar, öğretmenlerin daha büyük bir kısmının üye olması için, herhangi bir siyasi partinin güdümü olmadığını göstermeli ve bunu her fırsatta vurgulamalıdır.

3. Kadın öğretmenlerin sendikalara üye olmaları için, özendirici çalışmalar yapılmalı ve yönetimlerde, kadın üyelere de yer verilmelidir.

4. Sendika üyesi öğretmenler, diğer sendika çalışmalarını yakından izleyip, onlar hakkında da bilgi sahibi olabilmelidir. Bunun için de sendikalar, okul yönetimleri ve ilgili kuruluşlarla sürekli ilişki içerisinde olmalı ve çalışmalarını öğretmenlere duyurmalıdır.

5. M.E.B., eğitim sisteminin sorunlarının çözümünde sendikaların, eğitim fakültelerinin ve eğitimle ilgili diğer kuruluşların görüşlerini de almalıdır.

6. Sendikalar, yayınlarını düzenli olarak okullara göndermeli, öğretmenler ise okuduğı sendika yayınlarını, diğer arkadaşlarına da ulaştırabilmelidir. Böylece, hem sendikaların mali yükü azalmış olacak hem de öğretmenler sendika faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olacaktır.

Yeni Yapılacak Araştırmalar için Öneriler

1. Uygulanmakta olan 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu ışığında, mevcut eğitim sendikaları her boyutuyla incelenebilir.

2. Merkez ve Taşra öğretmenlerinin eğitim sendikalarına ilişkin görüşleri karşılaştırmalı olarak incelenebilir.

KAYNAKÇA

ACUNER, A. Münir

1994 **Öğretmen Örgütlenmesine İlişkin Model Önerisi** . Ankara: Ankara Üniversitesi S.B.E. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

AKARTÜRK, Ekrem Ali

1997 **1995 Anayasa Değişikliği Işığında Memurların Sendikal Hakları**. İstanbul: Marmara Üniversitesi S.B.E.

AKGÖL, Halim

1981 **Türkiye Öğretmenler Sendikası 1965-1971**. Ankara: Ankara Üniversitesi S.B.E. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

AKYİĞİT, Ercan

2000 **İş ve Sosyal Sigorta Kanunu**. Ankara: Seçkin Yayınevi.

AKYÜZ, Yahya

1978 **Türkiye' de Öğretmenlerin Toplumsal Etkileri**. (1848-1940), Ankara: Doğan Basımevi.

1980 **Öğretmen Örgütlenmesi Türkiye, Fransa, İsviçre' de Uluslar arası Düzeyde Kuruluşlar, Etkinlikler, Sorunlar**. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları.

BAŞTÜRK, Abdullah

1986 *Demokrasi ve Sendikal Özgürlük* . **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Aralık. ss:84

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener

2002 **Veri Analizi El Kitabı**. Ankara: Pegem Yayıncılık

ÇELİK, Nuri

1996 **İş Hukuku Dersleri.** İstanbul

ÇITLAK, Safiye

1981 **Kamu Sendikaları İle İşçi Sendikalarının Karşılaştırılarak İncelenmesi ve Türkiye’ de ki Uygulaması.** Ankara: A.İ.T.İ.A. Yönetim Bilimleri Enstitüsü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

DEMOKRAT EĞİTİM- SEN,

1990 **Ana Tüzük.** Ankara

DUMAN, Tayyip ve N. AVCI

1990 **Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Okullarındaki Eğitim ve Öğretim Faaliyetlerine İlişkin Görüşleri.** Ankara: M.E. Basımevi.

EĞİTİM- BİR,

1995 **Ana Tüzük.** Ankara

EĞİTİM- SEN,

1995 **Ana Tüzük.** Ankara

2000 **Çalışma Raporu (1998-2000).** Ankara

ERDEM, Ali Rıza

1996 **İlkokul Öğretmenlerinin ve Yöneticilerinin Eğitim Sendikalarından Beklentileri.** Ankara: A.Ü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

EROL, Ahmet

1995 **Demokrasi Örgütlenme Özgürlüğü ve İsveç Örneği.** Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

ERYILMAZ, Demet

- 1994 **Türkiye’de Memurların Sendikal Hakları.** Ankara: Gazi Üniversitesi S.B.E. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

EVREN, Sami, S. ERDEM ve C. YILDIRIM

- 1995 **Eğitim Emekçileri Tarihi** (Encümen-i Muallimin’ den Eğitim-Sen’e). İstanbul: Bireşim Yayınları.

FRAENKEL, J. R. ve N.E. WALLEN

- 1993 **How to Design and Evaluate Research in Education.** New York: Mc Graw Hill Book Co.

GÜLMEZ, Mesut

- 1988 **Sendikal Hakların Uluslar arası Kuralları ve Türkiye.** Ankara: T.O.D.A.İ.E. Yayınları.
- 1993 **Belgelerle Yönetim, Yargı ve Memur Sendikaları (1990-1993).** Ankara: T.O.D.A.İ.E. Yayınları.
- 1996 **Dünyada Memurlar ve Sendikal Haklar.** Ankara: T.O.D.A.İ.E. Yayınları.

IŞIKLI, Alpaslan

- 1992 **Kolalı Gömleklili Katip’ ten Eylemci Memura. Mülkiyeliler Birliği Dergisi.** 16 (146), 3-4.
- 1995 **Sendikacılık ve Siyaset C: 1-2.** Ankara: Öteki Yayınevi.

KAMU GÖREVLİLERİ SENDİKALARI KANUNU (4688 S.K.)

- 2001 **Resmi Gazete** (24460).

KARASAR, Niyazi

- 1999 **Bilimsel Araştırma Yöntemi.** Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti. 9. Basım

KURT, Ali

1994 **Öğretmenlerin Sendikal Eğilimleri.** Ankara: T.O.D.A.İ.E
(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

SERİM, Bülent

1995 **Kamu Görevlilerinin Örgütlenmesinde Hukuksal Boyut.**
Ankara: Öteki Yayıncılık.

TEM- SEN,

1992 **Tüzük.** Ankara

TOKOL, Ayşen

1993 **Avrupa Topluluğuna Üye Olan Ülkelerde Sendikal Hareket.**
Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.

1994 **Türkiye' de Sendikal Hareket.** Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.

TÜRK EĞİTİM- SEN,

1992 **Ana Tüzük.** Ankara

TÜRKİYE SENDİKACILIK ANSİKLOBEDİSİ,

1999 C: I- II. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı

TÜRK ÜNİVERSİTE- SEN,

1990 **Ana Tüzük.** Ankara

ÜLKÜ- BİR,

1976 **Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneği Tüzüğü.**
Ankara

ÜNSAL, Engin

1999 **Memur Sendikaları.** İstanbul: Boyut Matbaacılık A.Ş.

Ek – 1

MÜLAKAT FORMU

MÜLAKAT FORMU

1. Adınız ve Soyadınız nedir?
2. Sendikadaki konumunuz nedir?
3. Sendika kaç yılında kuruldu?
4. Şu anki üye sayınız ne kadardır?
5. Sendika işleyişiniz nasıldır?
6. Sendikanın eğitim-kültür etkinlikleri ve sosyal aktiviteleri nelerdir?
7. Sendikanın statü ve özlük hakları ile ilgili çalışmaları var mı; varsa nelerdir?
8. Sendikanızın, eğitimin temel sorunlarına ilişkin görüşleriniz ve varsa çözüm önerileriniz nelerdir?

Ek – 2

ANKET FORMU

SORU KAĞIDI

Bu soru kağıdında kişisel özelliklerinize, öğretmen sendikalarına ve sendikal faaliyetlerinize yönelik sorular bulunmaktadır. Soruları dikkatle okuduktan sonra, yanıtlarınızı uygun yere işaretleyiniz ya da yazınız.

1. Cinsiyetiniz

- Kadın
 Erkek

2. Yaşınız

- 20-24
 25-29
 30-34
 35-39
 40-44
 45-49
 50 +

3. Medeni Durumunuz

- Evli
 Bekar
 Boşanmış
 Dul

4. Evli iseniz ,eşinizin görevi

- Öğretmen
 Subay
 Polis
 Serbest meslek
 İşçi
 Diğer
 Çalışmıyor

5. Eşinizin eğitim durumu nedir?

- İlkokul
 Ortaokul
 Lise
 Yüksek okul

6. En son bitirdiğiniz okulun türü nedir? (Yazınız)

.....

7. Lisans üstü öğrenim (master) yaptınız mı?

- Evet
 Hayır

15. Sendika üyesi değilseniz, bunun nedeni sizce aşağıdakilerden hangisidir? ✓

- Eğitim iş kolunda kurulmuş olan birden çok sendikanın bulunması
- Genel olarak sendikaların yararına inanmıyor olmam
- Eğitim iş kolunda kurulmuş olan sendikaların hiç birine güvenmiyor olmam
- Sendikaların daha çok siyasal nitelikli faaliyetlerde bulunması
- Memur sendikalarına ilişkin yasanın çıkarılmamış olması
- Geçmişte kurulan öğretmen örgütlerinin başarısız olması

16-Sizce öğretmen sendikalarına toplu sözleşme hakkı tanınmalı mıdır?

- Evet
- Hayır

17. (16. Soruya “ evet” dediyseniz yanıtlayınız) Toplu sözleşme öncelikle hangi konuyu düzenlemelidir? Sadece bir seçeneği işaretleyiniz.

- Ücretleri düzenlemelidir
- Ücretleri, çalışma koşullarını, mesleğe girme, ilerleme ve yükselme gibi özlük haklarını düzenlemelidir.
- Ücretler, çalışma koşulları ve özlük hakları yanında öğretim programlarının hazırlanmasından öğretmen yetiştirilmesindeki plan ve programlarında içeren geniş bir alanı düzenlemelidir
- Tüm konuları düzenlemelidir

18. Öğretmen sendikalarına grev hakkı tanınmalı mıdır?

- Evet
- Hayır

19. Şu anda kurulu bulunan sendikaların yasalılığı hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Yasaldır
- Yasal değildir

20-Memurların sendikal haklarını tanıyıp yasal güvence altına alan aşağıdaki uluslar arası sözleşmelerden hangilerini duydunuz?

- İLO Sözleşmeleri
- İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
- Diğer (Yazınız).....
- Hiçbirini

21. Öğretmen sendikalarının en önemli işlevi sizce aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

- Maaşımızın yükselmesini sağlamalıdır
- Eğitim-öğretim sorunlarına çözüm getirmelidir
- Öğretmenlerin özlük haklarının geliştirilmesini sağlamalıdır
- Öğretmenlerle yönetim arasında iletişim sağlamalıdır
- Öğretmenlerin toplumdaki saygınlığını arttırıcı çalışmalarda bulunmalıdır

30. Son beş yıl içinde üye olduğunuz sendikadan ayrılıp başka bir sendikaya üye oldunuz mu?

- Evet ayrıldım ve başka bir sendikaya üye oldum
 Evet ayrıldım ama başka bir sendikaya üye olmadım

31. Üye olduğunuz sendikadan ayrılıp başka bir sendikaya üye olmanızın ya da olmamanızın temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir? Yalnızca birini işaretleyiniz.

- İlk sendikanın yeterince aktif olmaması
 İlk sendikanın sendikacılık anlayışını beğenmemem
 İlk sendikanın siyasi faaliyetlerde bulunması
 İlk sendikanın yönetimini beğenmemem
 Şimdiki sendikada güvendiğim meslektaşlarımla olmaması

32. Daha önce sadece öğretmenlerin üye olabildiği bir derneğe üye olmuş muydunuz?

- Evet
 Hayır

33. Şu anda üye olduğunuz başka bir dernek var mı?

- Evet
 Hayır

Ek – 3
İZİN YAZILARI

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

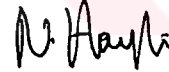
SAYI : B.30.2.GÜN.0.F8.00.00 / 1165
KONU : Esmâ BAŞ

ANKARA
/ 2001

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Enstitümüz, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Esmâ BAŞ'ın, " Türkiye'de Eğitim Sendikaları ve Etkinliklerinin Değerlendirilmesi " konulu tez çalışmasında "Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Tutumlarını" belirlemek amacıyla Ankara ilinde tesadüfi örneklem yoluyla ekte isimleri bulunan İlköğretim Okullarında bir anket çalışması yapmak istemektedir.

Kendilerine müsaade edilmesi için gereğini bilgilerinize saygılarımla arz ve rica ederim.

Doç.Dr.Necdet HAYTA
Müdür Yardımcısı

EKLER :

- 1- Dilekçe.
- 2- Okulların Listesi.
- 3- Anket Formu.

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Keçiören İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM :Kültür

SAYI :B.08.04.MEM.4.06.05.01.11.070/2101- 9135

KONU :Anket Çalışması

04 MAYIS 2001

İLKÖĞRETİM OKULU MÜDÜRLÜKLERİNE
KECİÖREN

İLGİ :Milli Eğitim Müdürlüğü Kültür Bölümü'nün 01.05.2001 tarih ve 070/1540/8483 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi öğrencilerinden Esmâ BAŞ'ın okulunuzda anket çalışması yapabilmesinin uygun görüldüğü hakkındaki 30.04.2001 tarih ve 070/1470 sayılı Valilik Oluru ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Eklil Valilik Oluru

Doğan İLHAN
Müdür a.
Şube Müdürü

NOT:Anket örnekleri ilgili tarafından getirilecektir.

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM: Kültür

SAYI : B.08.4.MEM.4.06.00.11.070/1470

KONU : Anket Çalışması

3064/2001-

VALİLİK MAKAMINA
ANKARA

İLGİ: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 10.04.2001 tarih ve 1145 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri Bilim Dalı öğrencilerinden Esmâ BAŞ, "Türkiyede Eğitim Sendikaları ve Etkinliklerinin Değerlendirilmesi" konulu tez çalışmasında "Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Tutumları"nı belirlemek amacıyla ekli listede isimleri belirtilen İlköğretim okullarında anket çalışması yapabilmek için ilgi yazı ile izin istemektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarındaki öğrencilerin kılık kıyafetleri ile Okulun tüm kurallarına uyulması kaydıyla söz konusu istek Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde onaylarınıza arz ederim.

Nihat ALKAN
Başmüfettiş
Milli Eğitim Müdürü V.

OLUR
26/04/2001

Haydar KESKİN
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ